

PÄIJÄT-HÄMEEN HYVINVOINTIALUE

Tilinpäätös ja toimintakertomus 2023

Päijät-Hämeen
hyvinvointialue

Sisällysluettelo

1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	4
1.1 Hyvinvointialuejohtajan katsaus	5
1.2 Hyvinvointialueen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
1.3 Olennaiset muutokset hyvinvointialueen taloudessa ja toiminnassa	7
1.4 Hyvinvointialueen henkilöstö	8
1.5 Ympäristöasiat ja vastuullisuus hyvinvointialueella	10
1.6 Muut ei-taloudelliset asiat	13
1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	14
1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	15
1.9 Selonteko hyvinvointialueen sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestämisestä	19
2. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	22
2.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	23
2.1.1 Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut	23
2.1.2 Toiminnan rahoitus	24
2.1.3 Tase ja sen tunnusluvut	25
2.2 Kokonaistulot ja -menot	27
2.3 Hyvinvointialuekonsernin toiminta ja talous	28
2.3.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	28
2.3.2 Konsernin toiminnan ohjaus	28
2.3.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	28
2.3.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	29
2.3.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	29
2.3.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	31
2.4 Tilikauden tuloksen käsittely	34

3. Talousarvion toteutuminen	35
3.1 Toiminnalliset tavoitteet	36
3.1.1 Aluehallituksen toimiala	39
3.1.2 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	41
3.1.3 Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	45
3.1.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut	49
3.1.5 Pelastustoimen toimiala	54
3.1.6 Tukipalvelut	56
3.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	60
3.2.1 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	60
3.2.2 Investointiosan toteutuminen	61
3.2.3 Lainanottovaltuuksien käyttö investointien rahoittamiseen	62
3.2.4 Rahoitusosan toteutuminen	62
3.3 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	63
4. Tilinpäätöslaskelmat	64
4.1 Tuloslaskelma	65
4.2 Rahoituslaskelma	66
4.3 Tase	67
4.4 Konsernituloslaskelma	68
4.5 Konsernin rahoituslaskelma	69
4.6 Konsernitase	70
5. Tilinpäätöksen liitetiedot	71
6. Eriytetyt laskelmat	88
7. Allekirjoitukset ja merkinnät	90
8. Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat	92

1. Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1 Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Hyvinvointialueuudistuksessa toiminnan rahoitusvastuu siirtyi kunnilta valtiolle. Hyvinvointialueen saama valtion rahoitus on tarveperusteista ja yleiskatteellista. Hyvinvointialueiden mahdollisuus päättää rahoituksen suuruudesta on hyvin rajallista, mutta ne voivat itsehallintonsa nojalla päättää miten ja mihin rahoitus käytetään. Valtiovarainministeriön ohjaus on voimistunut merkittävästi vuoden 2023 aikana. Kaikki hyvinvointialueet päätyivät alijäämäiseen tilinpäätökseen. Kansallisesti alijäämä on noin 1,4 miljardia euroa. Päijät-Hämeen alijäämä on noin 45,6 miljoonaa euroa. Muutokseen sisältyvän siirtymätasauksen vuoksi Päijät-Hämeen hyvinvointialueen saama valtionrahoitus vuonna 2023 oli noin 50,7 miljoonaa euroa alle maakunnan tarveperusteisen määrän. Alijäämän syynä on lähtökohtaisesti riittämätön rahoituspohja. Palvelutarpeen kasvua ja kustannuskehitystä ei ole huomioitu riittävästi. Ongelma koskee myös vuoden 2024 taloussuunnittelua.

Hyvinvointialueita koskevat kansalliset hallitusohjelman mukaiset tavoitteet ovat painopisteen siirto korjaavista palveluista kohti varhaisempaa tukea ja ennaltaehkäisyä, henkilöstön saatavuuden ja riittävyden turvaaminen, kustannusten kasvun hillintä sekä tiedon, teknologian ja digitalisaation hyödyntäminen palveluiden saatavuuden ja vaikuttavuuden lisäämiseksi. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen strategia ja henkilöstöohjelma noudattavat näitä periaatteita hyvin ja niitä on toteutettu vuoden 2023 aikana. Palvelurakenteiden uusimisessa ollaan hyvässä vauhdissa. Digipalveluiden käyttö on lisääntynyt merkittävästi. Henkilöstöohjelma on käynnistetty, palvelustrategia on valmisteilla ja ikääntyvien palveluiden sekä ICT-ohjelman valmistelu ovat pitkällä.

Hyvinvointialueen henkilöstöohjelma noudattaa hallitusohjelman henkilöstön riittävyden ja saatavuuden turvaamiseksi käynnistettävää Hyvän työn ohjelmaa. Ohjelman jalkauttamista on toteutettu luottamuselinten hyväksymän suunnitelman mukaisesti. Hyvinvointialue on osallistunut aktiivisesti tähän liittyviin kansallisiin hankkeisiin. Niissä on arvioitu muun muassa mahdollisuuksia hillitä kallista lyhytaikaisen vuokratyövoiman käyttöä

sekä sijaispoolia ja kustannustehokasta oman henkilöstön ja ostopalvelun käyttöä. Huomiota on kiinnitetty reilun johtamisen toteuttamiseen, parempaan mahdollisuuteen uralla etenemiseen sekä omien vaikutusmahdollisuuksien lisäämiseen työtehtävissä. Henkilöstön saatavuus on tällä hetkellä merkittävin haaste palvelutuotannossa. Toimintoja on jouduttu ajamaan alas henkilöstöpulan vuoksi. Palveluja on jouduttu tuottamaan poikkeuksellisen korkein henkilöstökustannuksin. Tämä on lisännyt palveluvelkaa entisestään. Tilanne on kuitenkin kohentunut loppuvuotta kohden. Tehdyillä toiminnan muutoksilla on ollut vaikutusta. Yhteistoiminta-alueella yhteistyötä on lisätty. YTA-sopimusta on valmisteltu ministeriöiden antaman ohjeistuksen mukaisesti.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella on jo tehty paljon kestävän kehityksen tavoitteiden edistämiseksi. Ympäristöohjelma vuosille 2023–2025 valmistui. Se rakentuu 11 teeman ympärille. Hyvinvointialueen sitovissa tavoitteissa oli ensi kertaa mukana kestävän kehityksen edistäminen. Kestävää kehitystä tukevissa hankkeissa ja toimissa pääpaino on ollut toimenpiteissä, joilla on taloudellisesti myönteinen vaikutus tulokseen lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä ja joiden toteuttaminen ei ole vaarantanut palvelutasoa.

Petri Virolainen

Hyvinvointialuejohtaja

1.2 Hyvinvointialueen hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset

Luottamuselinorganisaatio

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ensimmäinen kokonainen toimintavuosi on hyvinvointialueen hallinnon osalta toteutunut sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Hyvinvointialueen toimielimet ovat vuoden 2023 aikana toimineet päätöksentekokykyisesti vakiinnuttaen käynnistynyttä toimintaa.

Aluevaltuusto kokoontui puheenjohtaja Mika Karin johdolla vuoden 2023 aikana seitsemän kertaa ja teki kokouksissa yhteensä 72 päätöstä. Aluehallitus kokoontui puheenjohtaja Kristiina Hämäläisen johdolla kuluneen vuoden aikana 21 kertaa ja teki yhteensä 357 päätöstä. Aluehallituksella on lisäksi yksilöasioiden jaosto, jonka puheenjohtajana toimii Sari Niinistö.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen luottamuselinorganisaatioon kuuluvat edellä mainittujen lisäksi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta (puheenjohtaja Pentti Lampi), asiakas- ja osallisuuslautakunta (puheenjohtaja Sirkku Hildén), turvallisuuden ja varautumisen lautakunta (puheenjohtaja Mika Järvinen), tarkastuslautakunta (puheenjohtaja Heimo Riutta) sekä aluevaalilautakunta (puheenjohtaja Jouko Pylväs).

Lisäksi hyvinvointialueella ovat vuoden 2023 aikana toimineet aktiivisesti lakisääteiset vaikuttamistoimielimet: vanhusneuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto. Maakunnallista ja toiminnallista yhteistyötä hyvinvointialueen organisaatiossa tukevat säännöllisesti kokoontuneet järjestöneuvottelukunta sekä yhdyspintaneuvottelukunta.

Hyvinvointialueen päätöksentekoa tukee toimielinten kokousten lisäksi monipuolinen luottamushenkilötyötä tukeva toimintarakenne, josta esimerkkinä voidaan mainita aluevaltuutetuille järjestettävät aluevaltuustointot, valtuustokokousten koulutusosiot, toimielinten ilta-koulut, seminaarit ja ilmiöpöytäpahtumat.

Vuoden 2023 aikana hyvinvointialueen hallintosääntöä on kehitetty edelleen yhä tarkoituksenmukaisemmaksi. Aluehallituksen puheenjohtajan tehtävänä

on johtaa hyvinvointialuestrategian sekä aluehallituksen tehtävien toteuttamisen edellyttämää poliittista yhteistyötä, käydä keskusteluja poliittisten ryhmien kanssa sekä pitää yhteyttä hyvinvointialueen asukkaisiin ja muihin sidosryhmiin. Tätä toimintakykyä on vahvistettu muuttamalla aluehallituksen puheenjohtajan tehtävä osa- tai kokoaikaiseksi resursoiduksi luottamustoimeksi. Aluehallituksen puheenjohtaja on toiminut tehtävässä kokoaikaisena 15.5.2023 alkaen.

Toimialat

Hyvinvointialueen organisaatiossa toiminta jakautuu kuuteen toimialaan. Hyvinvointialuejohtaja Petri Viro-lainen johtaa aluehallituksen toimialaa, terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toimialaa johtaa toimialajohtaja Tuomo Nieminen, ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus-toimialaa johtaa toimialajohtaja Anu Olkkonen-Nikula, perhe- ja sosiaalipalveluiden toimialaa johtaa toimialajohtaja Mika Forsberg, pelastustoimen toimialaa johtaa pelastusjohtaja Jari Hyvärinen sekä tukipalveluiden toimialaa johtaa toimialajohtaja Jukka Santala.

Tilivelvolliset

Hyvinvointialuelain 130 §:n mukaan tilintarkastajan on annettava aluevaltuustolle kultakin tilikaudelta kertomus, jossa esitetään tarkastuksen tulokset. Kertomuksessa on myös esitettävä, voidaanko tilinpäätös hyväksyä ja voidaanko toimielimen jäsenelle ja asianomaisen toimielimen tehtäväalueen tilivelvollisille myöntää vastuuvapaus.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella koko henkilöstö on aluehallituksen alainen. Edellä mainitun aluehallituksen alaiset johtavat viranhaltijat ovat hyvinvointialuejohtaja, toimialojen johtajat, tulosalueiden johtajat, hallintojohtaja, järjestämisen tuen johtaja ja talusjohtaja sekä toimitilajohtaja investointiohjelman mukaisten rakennushankkeiden osalta.

1.3 Olennaiset muutokset hyvinvointialueen taloudessa ja toiminnassa

Hyvinvointialueen ulkoiset toimintatuotot olivat 141,4 miljoonaa euroa. Ulkoiset toimintakulut olivat 1 029,6 miljoonaa euroa. Vertailu viime vuoteen ei ole mahdollista, koska hyvinvointialueen toiminta-alue ja toiminnot (pelastustoimen tuleminen osaksi toimintaa) ovat erilaiset kuin sitä edeltäneellä hyvinvointikuntayhtymällä. Hyvinvointialueen toiminta vuonna 2022 oli valmistelutyötä, eikä vuoden 2023 lukujen vertailu vuoteen 2022 ole myöskään tältä osin mahdollista.

Vuoden 2023 alussa tapahtuneessa sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen uudistuksessa toiminnan rahoitusvastuu siirtyi kunnilta valtiolle. Hyvinvointialueen saama valtion rahoitus on yleiskatteellista, ja hyvinvointialueet päättävät itsehallintonsa nojalla siitä, mihin ja miten rahoitus käytetään. Hyvinvointialueittainen laskennallinen rahoitus perustuu pääosin laskennalliseen tarveperusteeseen. Valtion rahoitusta Päijät-Hämeen hyvinvointialue sai noin 861,7 miljoonaa euroa. Muutokseen sisältyvän siirtymätasauksen vuoksi saatu valtionrahoitus oli vuonna 2023 noin 50,7 miljoonaa euroa alle maakunnan tarveperusteisen määrän.

Hyvinvointialueen vuosikate oli 25,2 miljoonaa euroa alijäämäinen. Suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset olivat 20,5 miljoonaa euroa. Rakennusvaihe 7:n (RV7) käyttöönotto loppuvuodesta 2022 ja palo- ja

pelastusasemien sekä öljyntorjuntavarastojen hankkiminen omaan omistukseen vaikuttavat poistojen määrään.

Hyvinvointialueen tilikauden tulos oli noin 45,6 miljoonaa euroa alijäämäinen. Hyvinvointialueen taseen loppusumma on 470,1 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueen pääoma oli 15,2 miljoonaa euroa.

Valtioneuvosto päättää vuosittain hyvinvointialueen seuraavan vuoden lainanottovaltuuden eli valtuuden nostaa pitkäaikaista lainaa investointien rahoittamiseksi (pitkäaikaisen lainan nostoksi katsotaan myös monivuotiset investoinnin kaltaiset sopimukset). Hyvinvointialueen lainanottovaltuus vuonna 2023 oli 219,4 miljoonaa euroa. Investointien rahoittamiseen käytetyt pitkäaikaiset lainat kasvoivat tilikaudella 128,9 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisen vieraan pääoman määrä oli vuoden lopussa 241,6 miljoonaa euroa.

Investointimenot toteutuivat 58,8 miljoonan euron suuruisina. RV8-rakennushanke edistyi, ja kaiken kaikkiaan siitä kertyi tilikauden aikana kustannuksia yhteensä 18,2 miljoonaa euroa, joista väistötilat olivat 15,5 miljoonaa euroa. Ostetut palo- ja pelastusasemat sekä öljyntorjuntavarastot muodostivat maa-alueineen 30 miljoonan euron investointikokonaisuuden.

Vuoden 2023 aikana tehtiin yksi muutostalousarvio, joka hyväksyttiin aluevaltuustossa 18.12.2023.

1.4 Hyvinvointialueen henkilöstö

Vuoden viimeisenä päivänä 31.12.2023 henkilöstömäärä oli yhteensä 8 021 henkilöä, joista vakituisia oli 6 596 ja määräaikaista 1 425. Henkilöstömäärä kasvoi vuoden aikana 389 henkilöllä. Kasvua selittävät loppuvuoden 2023 vuosiloman sijaiset, oppisopimusopiskelijoiden määrän kasvu ja vakinaisen hoito- ja hoivahenkilöstön määrän kasvu.

Henkilötyövuosien määrä oli 7 154. Henkilötyövuosi kertoo täyttä työaikaan tekevän henkilön koko vuoden työpanoksesta. Vakinaisen henkilöstön osuus oli 82,2 prosenttia. Vastaavasti määräaikaisten henkilöstön osuus oli 17,8 prosenttia. Vakinaisen henkilöstön osuus laski hiukan vuoden aikana ja vastaavasti määräaikaisten henkilöstön määrä nousi.

Naisten osuus henkilöstöstä oli reilu 85 prosenttia ja miesten vajaa 15 prosenttia. Sukupuolijakauma toteutui eri luonteisissa palvelussuhteissa samankaltaisena. Poikkeuksen teki viransijaiset, joissa miesten osuus kohosi liki 40 prosenttiin. Viransijaisissa yleisin ammattinimike on erikoistuva lääkäri. Henkilöstön keski-ikä oli 44,2 vuotta. Vanhuuseläkkeelle lähtevien keski-ikä oli 64,4 vuotta, ja koulutuspäivien lukumäärä henkilöä kohden oli 2,2 päivää. Vakinaisen henkilöstön lähtövaihtuvuus oli 7,2 prosenttia. Terveysperusteisten poissaolojen määrä oli 20,7 päivää henkilötyövuotta kohden.

Rekrytointien täyttöaste vuonna 2023 oli 91,5 prosenttia. Haasteita oli lääkäreiden, sosiaalityöntekijöiden ja hoitajien rekrytoinneissa. Hakemusten määrä nousi edellisestä vuodesta 21,5 prosenttia. Rekrytoitavien työtehtävien määrä oli vuonna 2023 2 260 kappaletta, mikä noudattelee aiempien vuosien määrää.

Vuonna 2023 henkilöstömenot olivat 444,6 miljoonaa euroa, josta vakituisen henkilöstön palkkasumma oli noin 243 miljoonaa ja määräaikaisten henkilöstön 49,5 miljoonaa euroa. Erilliskorvauksia maksettiin 4,4 miljoonaa euroa. Erilliskorvauksia maksettiin töihin kutsuttaessa (ns. hälytysraha), työvuoron jatkamisista ja vaihtamisista sekä ylimääräisten työvuorojen tekemisestä. Valtakunnallisia sopimuskorotuksia maksettiin 1.6. alkaen, ja kuntayhtymän aikaisista palkkaharmonisaatios-

ta saatiin keskusneuvotteluissa sovintosopimus. Takautuvat palkkasaatavat ovat maksussa alkuvuodesta 2024. Neuvottelut hyvinvointialueen palkkaharmonisaatiosta käynnistyvät.

Henkilöstöohjelman toimeenpanon toteutuminen

Henkilöstöohjelman päämääränä on, että olemme alan paras julkinen työpaikka Suomessa. Henkilöstöohjelman toimeenpanosuunnitelma tehtiin vastaamaan tähän tavoitteeseen. Tavoitteena on uudistaa ja yhtenäistää organisaatiokulttuuria muun muassa uudistamalla rekrytointia ja henkilöstömarkkinointia, kehittämällä esimiestyötä ja johtamista sekä tukemalla henkilöstön ammatillista osaamista, työkykyä ja työelämätaitoja. Erityisen tärkeää on, että ohjelman onnistumisessa tarvitaan koko henkilöstöä.

Ohjelman toimeenpano on edennyt kutakuinkin suunnitelman mukaisesti. Toimialoilla on tehty ohjelman mukaiset henkilöstökyselyt ja sovittu toimialakohtaisista kehittämistoimenpiteistä, kuten asiakasprosessien sujuvoittamisesta ja uudennaisista kokouskäytännöistä.

Työterveyspalveluiden haltuunottoprojekti on parhaillaan käynnissä ja uutena yhteistyökumppanina aloittaa Pihlajalinna Oy 1.4.2024. Tavoitteena on tarjota henkilöstölle modernit työterveyspalvelut ja esihenkilöille työkaluja henkilöstön työkyvyn tukemiseksi.

Rekrytointipalveluihin tehtiin tuotantotapa-analyysi, jolla selvitettiin, miten rekrytointipalvelut tulee lähitulevaisuudessa järjestää. Tarkempaa toimenpidesuunnitelmaa tehdään parhaillaan. Samanaikaisesti teemme selvitystä vuokrahenkilöstön käytöstä ja mahdollisuuksista käytön vähentämiseen. Vuokrahenkilöstöä käytettiin vuoden 2023 aikana 23,5 miljoonalla eurolla.

Koulutusorganisaatioiden kanssa jatkettiin hyvää yhteistyötä. Opiskelijoita tulee työssäoppimisjaksoille noin 25 eri oppilaitoksesta. Oppilaitosyhteistyön merkeissä aloitimme uudenlaisen koulutusyhteistyön, jossa lähihoi-

tajista koulutetaan sairaanhoitajia. Samalla huolehdimme lähihoitajien kouluttamisesta mahdollistamalla runsaan oppisopimuskoulutuksen lähihoitajan tutkintoon.

Osaamisen kehittämisessä edistettiin ura-ajattelua, jonka keskiössä on työntekijöiden henkilökohtaisen ammatillisen kasvun tukeminen. Urapolkkukuvausten ytimessä on työyksiköiden oppimisen ja kehittymisen mahdollisuuksien tunnistaminen ja niiden kuvaaminen. Urapolut kuvaavat millaisia kehitymis- ja uramahdollisuuksia hyvinvointialueella on tarjolla. Niiden tavoitteena on tukea työntekijöiden yksilöllistä urasuunnittelua. Työkykyjohtamisen hanke yhdessä Kevan kanssa käynnistettiin Ikääntyneiden palveluiden ja kuntouksen toimialalla. Tavoitteena on, että uudet toimintamallit otetaan käyttöön koko hyvinvointialueella.

Esimiestyön ja johtamisen kehittämiseksi ja tukemiseksi osallistettiin esihenkilöitä siitä, mitä tukea he odottavat esimies- ja johtamistyölle. Merkittävämmäksi nousi ”sälän” purkaminen esimiestyöstä niin, että esimiehillä olisi aikaa palvelutuotannon johtamiselle. Johtamisen ja esimiestyön valmennusohjelmia suunnitellaan parhailaan, ja ne käynnistyvät vuoden 2024 keväällä. Hakijaviestinnän valmennukset esihenkilöille järjestettiin osana johtamisvalmennuksia vuonna 2023.

Palkitsemisjärjestelmä otettiin vaiheittain käyttöön ja palkitsemisen käsikirja julkaistiin keväällä 2023. Suositujia etuuksia ovat työsuhdepolkupyöräetus, jota hyödyntää 523 työntekijää. E-passia on käyttänyt 90 prosenttia edun piiriin kuuluvasta henkilöstöstä. E-passin kustannukset olivat vuonna 2023 noin 2,8 miljoonaa euroa. Etuutta käytettiin virkistys-, liikunta- ja terveyspalveluihin. Holiday Club Oy:n lomaviikoista nautti 150 työntekijää. Keväällä 2024 tehdään henkilöstökysely palkitsemisjärjestelmästä.

Työntekijäkokemuksen ja työhyvinvoinnin mittaaminen siirtyivät vuoteen 2024. Työntekijäkokemuksen mittaamiseen kilpailutetaan yhteistyökumppani, ja työhyvinvointikyselyn toteutusta on tarjonnut Työterveyslaitos. Työterveyslaitos toteuttaa kyselyn valikoiduilla hyvinvointialueilla syksyllä 2024. Tätä kautta on mahdollista saada kansallista vertailutietoa muiden hyvinvointialueiden henkilöstöstä verrattuna oman hyvinvointialueemme henkilöstöön.

Henkilöstö-, työyhteisö- ja työnantajaviestintää on edistetty henkilöstöohjelman mukaisesti yhdessä viestinnän kanssa. Viestinnällä rakennetaan yhteistä organisaatiokulttuuria, tuetaan avointa vuorovaikutusta, pidetään henkilöstö ajan tasalla työhön vaikuttavista muutoksista ja rakennetaan työntajakuvaa henkilöstömme kanssa työnhakijoille ja muille sidosryhmille.

Työsuojelu- ja yhteistyötoimikunta kokoontuivat säännöllisesti vuoden aikana.

Hyvinvointialue julkaisee erillisen henkilöstökertomuksen, jossa on tarkempaa tietoa henkilöstövoimavaroista.

	1.1.2023	31.12.2023
Vakinaisen ja määräaikaisen henkilöstön lukumäärä	7 632	8 021
Henkilötyövuosien lukumäärä	0	7 154
Vakinaisia %	83,4	82,2
Määräaikaisia %	16,6	17,8
Henkilöstön määrä henkilöstöryhmittäin		
Hoitohenkilöstö	2895	2972
Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö	2894	3161
Lääkärit	541	579
Erityisammattiryhmät	183	189
Pelastustoimen henkilöt ja palotarkastajat	216	216
Muu henkilöstö	903	904
Muut henkilöstötunnusluvut		
Naisten osuus vakinaisesta henkilöstöstä %	86,0	85,7
Miesten osuus vakinaisesta henkilöstöstä %	14,0	14,3
Keski-ikä (koko henkilöstö)	44,3	44,2
Lähtövaihtuvuus %	0	7,2
Eläkeikä (vanhuuseläke)	-	64,4
Eläkeikä (kaikki eläkkeet)	-	63,9
Koulutuspäivien lukumäärä/henkilö	0	2,2
Sairauspoissaolovuorokausia / toteutunut henkilötyövuosi	0	20,7

1.5 Ympäristöasiat ja vastuullisuus hyvinvointialueella

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen strategian tavoitteena on, että hyvinvointialue toimii vastuullisesti ja huomioi toimintansa sosiaaliset, taloudelliset ja ympäristöön kohdistuvat vaikutukset. Vastuullista toimintaa kehitetään erityisesti ympäristöohjelmalla. Kestävä ja ympäristöystävällinen palvelutuotanto integroituu muihin hyvinvointialueen ohjelmiin, kuten palvelustrategiaan ja monituottajuusohjelmaan. Ympäristöohjelma keskittyy hyvinvointialueen toimiin ja keinoihin vähentää maapallon resurssien käyttöä ja saavuttaa hiilineutraalisuus vuonna 2035 kansallisen tavoitteen mukaisesti.

Ympäristöohjelman kehittämistoimenpiteiksi valitut osa alueet ovat 1. Rakentaminen, purkaminen ja uudistaminen, 2. Kohti hiilineutraalia energiaa, 3. Vähähiiliset hankinnat, 4. Jätteiden lajittelun tehostaminen, 5. Materiaalinkäyttö ja resurssiviisaus, 6. Kemikaalikuorman vähentäminen, 7. Lääkkeiden ympäristövaikutusten vähentäminen, 8. Ruokapalvelujen hävikin vähentäminen, 9. Logistiikka ja liikkuminen vähähiiliseksi, 10. Luonnon monimuotoisuuden edistäminen sekä 11. Viestintä, vaikuttaminen ja osaamisen kehittäminen.

Toimitilojen vähähiilisyys

Toimitilojen tulosalueella tuli hankekohtainen suunniteluohjeistus ja toimintamalli, jossa huomioidaan uudis- ja korjausrakentamisen vaateet, suunnittelu- ja materiaaliratkaisujen vähähiilisyys sekä rakennusten linkaari. Purku-urakoissa pyritään materiaalien kierrätysseurantaan. Esimerkiksi potilastornin purkamisen kierrätysprosentti tulee olemaan noin 70. Maakuntien tilakeskuksen Modulo-tilatietojärjestelmän käyttöönottoprojekti valmistui. Tilatietojärjestelmää sekä palveluverkkoselvitystä voidaan hyödyntää tilojen käyttöasteen nostamiseksi. Lämmitystä seurataan ja rakenteiden energiatehokkuutta parannetaan laajempien remonttien yhteydessä. Vuokrakohteissa lämmitysenergia ja seuranta ovat vuokranantajan vastuulla.

Sotekeskusten valaistuksen, ilmanvaihdon, veden käytön ja lämpötilojen säätömahdollisuuksia ja ohjausta

on selvitetty, vertailtu, parannettu ja uusittu resurssien puitteissa. Energiasta noin 10 prosenttia tulee päästöttömistä lähteistä.

Kestävät ja innovatiiviset hankintakriteerit käytössä

Monituottajuusohjelma uudisti hankintoja ja toi ohjelman painopisteeksi taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestävät hankinnat. Hyvinvointialue edellyttää palveluntuottajiltamme suunnitelmallista vastuullisuutta. Kilpailutettavissa hankinnoissa käytetään vertailukriteereinä tai vähimmäisvaatimuksina ekologisia kriteereitä valituissa kategorioissa. Hyvinvointialue sitoutuu kalustehankinnoissa ja liikkumisessa ekologisuuteen. Hyvinvointialueen rakennushankinnoissa huomioidaan saavutettavuus ja esteettömyys. Myös vähäpäästöisten ajoneuvojen määrä kasvaa sekä omassa toiminnassa että ostopalveluissa. Kalustamisessa huomioidaan ensisijaisena vaihtoehtona kalusteiden kierrättäminen sähköisen palvelun kautta. Hämeen tekstiilihuollossa on aloitettu yhteistyö Resterin kanssa tekstiilien kierrättämiseksi.

Kemikaalikuorman vähentäminen

Hyvinvointialueen toimipaikkojen kemikaalilistat on päivitetty kemikaalirekisteriin, joka mahdollistaa kemikaalitietojen ylläpidon keskitetysti. Järjestelmä mahdollistaa altistuvien työntekijöiden ja suojelutoimenpiteiden kirjaamisen sekä kemikaalikortin tulostamisen. Myös Päijät-Hämeen laitoshuoltopalvelut siirtyivät käyttämään puhdistamisessa kotimaisia, ihmisten ja ympäristön kannalta turvallisia sekä toimivia tuotteita, jotka ovat tuoksuttomia ja ympäristömerkittyjä. Tämä parantaa kemikaaliturvallisuutta sekä vähentää käytettävien kemikaalien määrää ja henkilöstön, asiakkaiden ja potilaiden altistumista kemikaaleille.

Ateriapalvelut ja ruokahävikin vähentäminen

Aterioiden hävikinseuranta on osa ateriapalvelusopimuksen laatuvaatimuksia ja mittaristoa. Ensimmäinen hävikinseuranta osoitti, että kokonaishävikin määrä asumispalveluyksiköissä, joihin ateriat toimitetaan päivittäin, oli 22 prosenttia ja muissa seurantakohteissa kokonaishävikin määrä oli 31 prosenttia. Hävikin osuus oli suurinta lounasruuissa (27–35 prosenttia). Hävikinhallinta on yhteistyötä. Ensimmäisen hävikinseurannan jälkeen varmistettiin tilaajan ja tuottajan yhteistyönä, että yksiköt tilaavat asiakkaille sopivia annoskokoja ja annokset jaetaan tilausten mukaisesti.

Hävikinseuranta tehdään sopimuskauden aikana kaksi kertaa vuodessa, ja vuoden 2024 ensimmäinen seuranta tehdään samoissa yksiköissä kuin vuonna 2023. Keväällä 2024 paneudutaan tarkemmin siihen, mistä aterioiden hävikki koostuu.

Vähäpäästöinen liikkuminen ja logistiikka

Hyvinvointialueella on 140 autoa, joista 40 on hybridejä. Siirtyminen vähäpäästöisiin autoihin tapahtuu leasing-sopimusten mukaan. Kotihoitoyksiköissä on 18 sähköavusteista pyörää työajan aikaisiin siirtymiin. Pyörillä korvataan autojen käyttöä. Lisäksi työsuohdepolkupyöriä on tarjottu työsuohde-etuna 1 200 henkilölle. Kuljetusreitit on optimoitu vähähiilisyyden näkökulmasta yhteistyössä asiakkaan ja tilaajan edustajan kanssa ruokapalveluissa, potilaskuljetuksissa, kotisairaalassa, kotihoidossa, kotipalveluissa, kuntoutuspalveluissa ja hankintojen logistiikkapalveluissa. Reiteiltä vähennettiin noin 12 000 pysähdyskertaa.

Lääkkeiden ympäristövaikutusten vähentäminen

Sairaala-apteekki huolehtii aktiivisesti lääkejätteen lajittelusta ja toimittamisesta asianmukaisesti hävitettäväksi. Lääkehävikkiä on pyritty aktiivisesti hallitsemaan varastonvalvonnalla ja järkevillä tilauskäytännöillä. Älylääkekaappien varastot ovat lääkehuollon henkilöstön val-

vonnassa. HUSin YTA-alueen lääkehankintojen kilpailutuksissa tarjoajia pyydetään ilmoittamaan, minkälaisia tavoitteita heillä on hiilidioksidipäästöjen vähentämisen ja uusiutuvan energian käytön suhteen sekä kuinka sitoutuneita he ovat Pariisin ilmastositomuksen mukaisiin tavoitteisiin. Ilmoitetut tiedot eivät kuitenkaan vaikuta tarjousten vertailuun.

Viestintä, koulutus ja osaamisen kehittäminen

Henkilöstölle valmisteltiin noin 60 minuuttia kestävä koulutuskokonaisuus kestävästä ja ympäristöystävällisestä palvelutuotannosta. Ympäristöohjelman jalkauttamiseksi koulutettiin 20 henkilöä eri yksiköistä ympäristökumppaneiksi.

Lisäksi viestintää on tehty monikanavaisesti niin sisäisesti kuin ulkoisesti sidosryhmä- ja henkilöstökirjeissä, sosiaalisessa mediassa, blogeissa ja uudistetuilla verkkosivuilla pajatha.fi-palvelussa. Hyvinvointialueiden ja alueellisen yhteistyön kehittämisessä on muodostettu verkostoja, joissa pohditaan osaamista, tietoa, trendejä ja hallinnonalan muutoksia sekä kehitetään toimintatapoja. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ympäristötyö on myös kiinnostanut muita hyvinvointialueita ja organisaatioita. Luontoaskel terveyteen -ohjelma tukee väestöä kasvispainotteisen ruoan lisäämisessä, vähäpäästöiseen liikkumiseen siirtymisessä, luontokontaktien vahvistamisessa ja hyvinvointia edistävän asuinympäristön parantamisessa.

Tunnusluvut Päijät-Hämeen keskussairaala

Vuoden 2023 lämmitystarve oli hieman normaalitasoa alhaisempi. Uudet lämpötaloudelliset rakennusosat ja tekniset ratkaisut ovat osaltaan vaikuttaneet kokonaislämmön tarpeen vähenemiseen rakennuskuutiometriä kohti. Uuden rakennusvaihe 7:n välinehuoltokeskuksen toiminnan kasvu näkyy veden ja höyryn kulutuksen nousuna.

Tarkastelujaksolla normaalia viileämpi kesäkausi vaikutti jäähdytystarpeen vähentymiseen ja osaltaan myös sähköenergian käytön laskuun.

Lajittelutavan muutoksesta johtuen sekajätteen määrä on hieman noussut ja energiajätteen määrä on laskenut. Energiajäte menee polttolaitokseen, joka ympäristönäkökohtien kannalta on parempi. Energiajätteen tilalle tulee muovipakkausten keräys, johon siirrytään kokonaan keväällä 2024. Tämä muovijäte menee kierrätykseen ja tulee osaltaan pienentämään jättekustannuksia vuonna 2024. Lasijätteen määrän pienemiseen vaikuttaa koronarokotusmäärien pieneminen. Tietosuoja-paperin osalta on jatkettu keräysprosessin muutosta, jos-

sa keräys keskitetään isompiin lukittaviin keräysastioihin. Järjestelyillä pyritään myös pienentämään tavallisen paperin väärää lajittelua tietosuojapaperiin, sillä tietosuojapaperin hävittäminen on huomattavasti kalliimpaa kuin tavallisen keräyspaperin.

Vaarallisen jätteen osuus on hieman pienentynyt. Tähän vaikuttavat muun muassa vaarallisten jätteiden erilainen määrittely ja raporttiohjelman muutos. Vaaralliset jätteet toimitetaan vaarallisen jätteen käsittelylaitokseen hävitettäväksi.

Hankinta milj. €	2019*	2020*	2021*	2022*	2023
Apteekkitarvike	17,91	18,70	18,73	19,06	19,14
Hoitotarvike	21,86	21,50	21,85	19,07	19,61
Jätelaji / kg					
Sekajäte	231 150	275 580	221 730	226 250	371 950
Energiajäte	308 000	243 850	291 710	274 500	104 450
Lasi	11 280	10 530	35 820	31 680	25 420
Ruokajäte	24 274	31 500	47 352	20 640	8 708
Paperi	13 420	11 140	10 740	6 780	12 914
Pahvi	76 080	70 910	83 020	86 290	80 820
Vaarallinen jäte	18 300	18 133	19 511	16 821	13 696
Energiat / Vuosi					
Vesi m ³	78 024	58 275	50 125	56 297	62 904
Lämpö MWh It-korjattu	20 668	19 065	21 577	20 978	19 987
Sähkö MWh	15 575	15 462	15 918	18 414	17 710

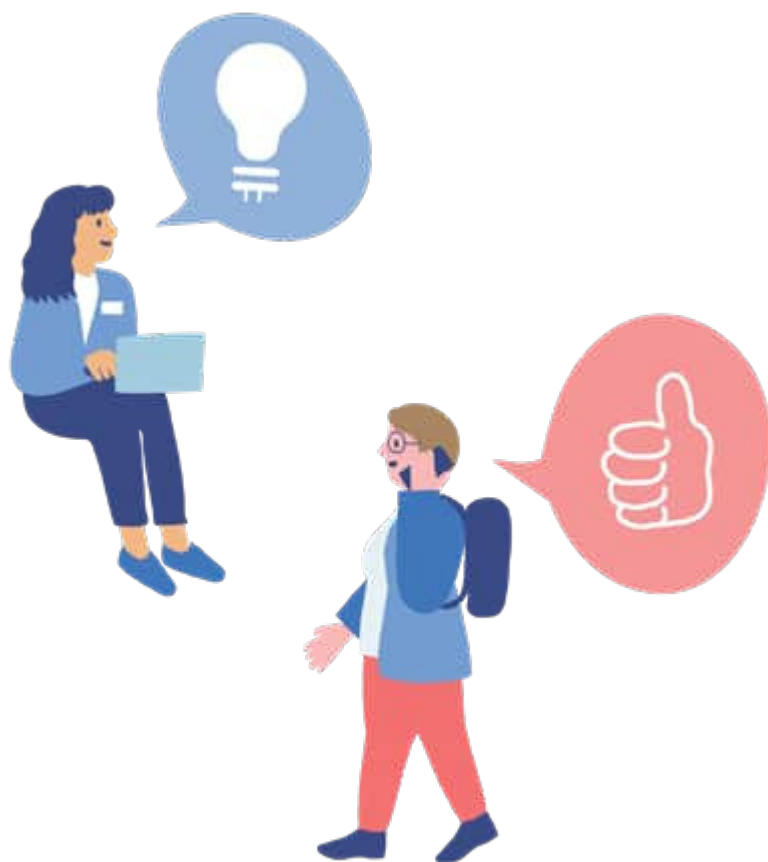
*Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymä

1.6 Muut ei-taloudelliset asiat

Ihmisoikeuksien kunnioittaminen on vahva sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja lainsäädäntöä ohjaava periaate. Ihmisoikeuksien kunnioittamista ohjaa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Ihmisoikeuksien loukkaamiseen liittyviä riskejä on pyritty vähentämään tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvällä koulutuksella.

Korruption ja lahjonnan torjumiseksi ja eturistiriitojen välttämiseksi on annettu esteellisyyttä koskeva ohjeistus. Hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista. Johtavat luottamushenkilöt ja viranhaltijat ovat tehneet sidonnaisuusilmoitukset. Toiminnassa ei ole tunnistettu korruption tai lahjontaan liittyviä riskejä.

Päijät-Hämeen hyvinvointialue on ottanut käyttöön väärinkäytösten sisäisen Whistleblowing-ilmoituskanavan huhtikuussa 2023. Kanavan kautta henkilöstö voi luottamuksellisesti ilmoittaa vakavista väärinkäytöksistä tai niiden epäilyistä esimerkiksi julkisissa hankinnoissa, rahoituspalveluissa, elintarvikkeiden turvallisuudessa tai kuluttajansuojassa. Kanavan käyttöönotto perustuu EU:n niin sanottuun whistleblower-direktiiviin ja vuoden alussa voimaan tulleeseen kansalliseen ilmoittajansuojelulakiin. Kanavan kautta ei tullut ilmoituksia vuoden 2023 aikana.

1.7 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Vuoden 2024 talousarvio on tiukka verrattuna valtion rahoituksen tasoon sekä valtakunnallisten palkkaratkaisujen kustannusvaikutuksiin, kun otetaan huomioon inflaatiotason ja väestön ikääntymisen aiheuttama palvelutarpeen kasvu. Talouden tasapainon saavuttaminen ja taseeseen kertyneiden alijäämien kattaminen hyvinvointialuelain 115 §:n mukaisessa ajassa edellyttää tiukkaa menokuria ja uusia toimintamalleja. Vuoden 2024 talousarvio on alijäämä huomioiden noin 79 miljoonaa euroa. Valtion rahoituksen tarveperusteista tasoa vähentävä siirtymätasaus (taso noin 48,7 vuonna 2024) vaikeuttaa talouden tasapainottamista. Monivuotisen talouden tasapainottamisohjelman laadinta on kuitenkin edellytys hyvinvointialueen lainanottovaltuudelle, joka on edellytys investointien toteuttamiselle. Vuoden 2024 talousarvioon sisältyvien 18 miljoonan euron talouden tasapainottamistoimien toteutuminen on välttämätöntä, ja niiden toteutumista ja vaikutuksia asiakkaille seurataan. Henkilöstöohjelman toteutusta jatketaan osaavan sekä riittävän henkilöstömäärän saamiseksi ja toisaalta myös henkilöstön pitovoiman lisäämiseksi. Tämä kokonaisuus vähentää vuokratyövoiman käytön tarvetta.

Keskussairaalan rakennusvaihe 8:n rakennustyöt etenevät. Lahden sote-keskuksen toiminnan järjestämiseen liittyvien vaihtoehtojen valmistelu etenee. Nastolan sote-keskuksen osalta valmistelu jatkuu. Investointien rahoitus on järjestetty osin etupainotteisesti. Palveluverkkoselvitys luo pohjaa toimitilaohjelman toteutukselle ja tukee kiinteistöihin liittyvien taloudellisten säästötavoitteiden toteuttamista.

Palveluiden järjestämistoiminto vahvistuu ja ostopalvelujen ohjauksen sekä oman palvelutuotannon yhteensovittaminen etenee monituottajuusstrategian mukaisesti. Palvelujen hankinta muilta julkisilta tuottajilta ja markkinoilta täydentää palvelutarjonnan tarkoituksenmukaiseksi ja asiakashyötyä kasvattavaksi. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan ja muu kansainvälinen poliittinen epävakaus nostavat varautumiseen liittyvien toimintojen valmiuksien ylläpitämisen tärkeyttä.

Hyvinvointialue jatkaa toimintojensa määrätietoista kehittämistä toimintaympäristön epävarmuustekijöistä ja tiukan taloustilanteen asettamista rajoitteista huolimatta.

1.8 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Päijät-Hämeen hyvinvointialueella on arvioitu johtoryhmän työskentelyn tuloksena yhteisesti Päijät-Hämeen hyvinvointialueen merkittävimmät riskit (Taulukko 1). Johtoryhmällä on seurannassa yhdeksän strategista tai taloudellista riskiä. Riskit on arvioitu niiden todennäköisyyden ja seurauksen perusteella. Hallintatoimenpiteet on määritelty, mutta vastuuhenkilöiden valinta ja hallintatoimenpiteiden priorisointi on tarkoitus tehdä kevään 2024 aikana. Riskejä on kuvattu tarkemmin alla.

Vuoden 2023 aikana hyvinvointialue on käynyt neuvotteluja Terveystalo Oy:n kanssa Sysmän kokonaisulkoistus sopimuksen optioliitteeseen liittyen. Päijät-Hämeen käräjäoikeuteen on jätetty haastehakemus asiaan liittyen 7.2.2024. Lisäksi hyvinvointialueella on

laskutukseen liittyvä erimielisyys HUB Logistics Oy:n kanssa. LähiTapiola Yhteiskuntakiinteistöt Suomi Ky on käynnistänyt helmikuussa 2024 Päijät-Hämeen hyvinvointialuetta koskevan välitysmenettelyn Keskuskaupakamarin välityslautakunnassa. Välitysmenettely liittyy Lahden sote-keskuksen vuokrasopimussuhteeseen.

Vaalijalan kuntayhtymään liittyen on vireillä useampi valitusprosessi, joista osa liittyy kuntayhtymän viimeisen yhtymäkokouksen päätöksiin ja osa kuntayhtymän jakautumiseen.

Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymäaikaiseen palkkaharmonisaatioon sisältyy riski entisten omistajien maksuvelvoitteen riitauttamiseen.

TAULUKKO 1: Hyvinvointialueen merkittävimmät riskit

Riskilaji	Riski	Todennäköisyys	Seuraus	Riskitaso	Uudet määritellyt hallintakeinot
S	Henkilöstön riittävyys ja osaaminen	5	4	● 20	Yhteinen toiminnan suunnittelu, HR-johtamisen vahvistaminen, kansainvälisen rekrytoinnin johtaminen
S	Riittämätön rahoitus	5	4	● 20	Kansallinen vaikuttaminen, poliittinen vaikuttaminen, talouden tasapainottamisohjelman toimeenpano, edunvalvonta
T	Talouden tasapainottamisen epäonnistuminen	4	4	● 16	Yhteinen toiminnan suunnittelu, tasapainottamisohjelman seuranta ja korjaaminen, palveluverkko, toimitilaohjelma
S	Kyberuhka	4	4	● 16	Kriittisten toimintojen ja ICT-palveluiden tunnistaminen
S	Palvelutarpeen kasvu ja muutos	5	3	● 15	Riittävä ennakointi ja hyvinvointialuetasoinen yhteinen priorisointi, yhdyspintatyön täysi hyödyntäminen, palvelurakenteen keventäminen, vaikuttavuuden mittaamisen kehittäminen
S	Turvallisuusympäristön muutos	3	4	● 12	Valmiussuunnitelman saattaminen ajantasaiseksi, poikkeusolojen johtamisjärjestelmän rakentaminen ja harjoittaminen
T	Kustannusten nousu	3	4	● 12	Sisäinen talouskuri, valikoimanhallinta
S	Väestön heikentynyt luottamus palvelujärjestelmään	3	4	● 12	Viestintä ja palvelujen turvaaminen lainsäädännön puitteissa
S	Päätöksentekokyky	3	4	● 12	

S = strateginen
T = taloudellinen

Strategiset riskit

Henkilöstön riittävyys ja osaaminen

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 20	5	4

Henkilöstön riittävyys vaihtelee, ja osalla aloista henkilöstön saatavuus on todella vaikeaa. Tämä vaarantaa järjestämistehtävän hoitamista ja hoitotakuussa pysymistä. Henkilöstön riittävyys on tunnustettu merkittäväksi riskiksi kaikilla toimialoilla. Työmäärä kasvaa myös lisääntyneiden vaateiden myötä (mm. lainsäädäntövaatimukset) ja kuormittaa työntekijöitä merkittävästi. Työntantajakuvan epäkohdat saattavat vaikuttaa henkilöstön saatavuuteen. Organisaatiotasolla priorisointia ei tehdä riittävästi ja vaadittuihin toimiin ryhtyminen on hidasta. Henkilöstöohjelman toimeenpano voi epäonnistua taloudellisten rajoitteiden vuoksi.

Hallintokeinoina ovat riittävä resursointi henkilöstöohjelman toimeenpanoon, työhyvinvointiin ja johtamiseen, osaamisen kehittämiseen panostaminen, työtehtävien yhdessä priorisointi toimialojen kesken, hyvinvointialuetasojen toimintojen riittävä priorisointi, tukipalveluiden riittävä resursointi palvelutuotannon helpottamiseksi, rekrytoinnin edelleen kehittäminen, teknologian hyödyntäminen tehtävien automatisoinnissa, yhteinen toiminnan suunnittelu, HR-johtamisen vahvistaminen sekä kansainvälisen rekrytoinnin johtaminen.

Riittämätön rahoitus

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 20	5	4

Hyvinvointialueelle tuleva rahoitus on riittämätön, kun huomioidaan kustannuskehitys ja palvelutarpeen kasvu. Rahoitus ei riitä palveluiden tuottamiseen. Aktiivista hyvinvointialuetasojen priorisointia ei kyetä tekemään riittävän nopeasti.

Riskin hallintakeinoina ovat kustannuskehityksen hillitseminen, korkosuojaus, kansallinen ja poliittinen vaikuttaminen, talouden tasapainottamisohjelman toimeenpano ja edunvalvonta.

Kyberuhka

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 16	4	4

Turvallisuusviranomaiset ovat kehottaneet tehostamaan kriittisen infrastruktuurin suojaamista fyysisesti ja tietoverkoissa. Kyberhyökkäyksen todennäköisyys on kasvanut. Tietojärjestelmien infrastruktuurin haavoittuvuuden korjaamiseen panostaminen on hieman madaltanut riskitasoa, mutta kokonaisuudessaan todennäköisyys on korkealla. Korjausvelkaa on yhä ja tietoturvan taso on alhaisempi kuin hyvinvointialueilla keskimäärin. Tietohäiriöistä, toiminnan ongelmista tai mahdollisista mairnehaittaa aiheuttavista tapahtumista ei kulje organisaation sisällä.

Hallintatoimenpiteitä riskille ovat kriittisten toimintojen ja ICT-palveluiden tunnistaminen, ICT-infran korjausvelan vähentäminen, riittävä resursointi tietoturvatason ja ICT-infran parantamiseen sekä sähköpostin ja mobiililaitteiden suojauksen parantaminen.

Palvelutarpeen kasvu ja muutos

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 15	5	3

Palvelutarve jatkaa kasvuaan kaikilla toimialoilla osassa toiminnoista. Tukipalveluiden kasvu on osittaista seurausta palvelutuotannon tarpeiden kasvusta. Palvelurakennemuutos ei toteudu riittävällä tasolla. Hoitotakuu ei toteudu kaikissa palveluissa. Väestön ikääntyminen muuttaa palvelutuotannon tarpeita. Myös päihde- ja mielenterveysasiakkaiden sekä lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen aiheuttaa muutosta. Näiden osuus on kasvanut merkittävästi viimeisen vuoden aikana. Tarpeeseen vastaaminen edellyttää riittävää ennakointia ja yhteistä priorisointia hyvinvointialuetasolla. Toimitilaohjelma ja palveluverkkouudistus ovat riippuvaisia valtiovarainministeriön lainanottovaltuuksia koskevasta päätöksestä.

Riskin hallintakeinoina ovat tehokkuuden, tuottavuuden ja vaikuttavuuden lisääminen palvelutuotannossa, riittävä ja oikea-aikainen tieto toimintaympäristön muutoksista, digitaalisten palveluiden hyödyntäminen, riittä-

vä ennakointi ja hyvinvointialuetasoinen yhteinen priorisointi, varautuminen valtiovarainministeriön päätökseen lainanottovaltuuksista, yhdyspintatyön täysi hyödyntäminen, palvelurakenteen keventäminen sekä vaikeuttavuuden mittaamisen kehittäminen.

Päätöksenteko – Kyvyttömyys tehdä välttämättömiä ja tarkoituksenmukaisia päätöksiä

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 12	3	4

Päätösten valmistelussa ja/tai päätöksenteossa ei ole riittävää rohkeutta ja/tai osaamista tehdä tarvittavia ja vaikeita päätöksiä. Isoja valintoja ei tehdä riittävän aktiivisesti. Hyvinvointialueella halutaan tehdä paljon kaikkea, eikä valmiiksi saamista mitata. Aktiivisia muutostoimia tehdään liian varovaisesti. Toimintaa ei suunnitella yhdenmukaisesti eikä toimialojen keskinäisriippuvuuksia huomioiden. Tehdään näivettävää säästämistä, eikä suuria linjoja ole määritelty. Riskin syntymiseen voi vaikuttaa valmistelijan tai päätöksentekijän intressiristiriidat ja kyvyttömyys tunnistaa välttämättömiä toimia. Vaikutuksena on epätarkoituksenmukaiset päätökset, tai tarvittavien päätösten tekemättä jääminen. Päätöksestä riippuen syntyy eri suuruisia riskejä hyvinvointialueen toiminnan onnistumisessa ja selviytymisessä. Hyvinvointialueen ja kuntien väliset intressiristiriidat vaikeuttavat päätöksentekoa ja voivat vaikuttaa kuntien ja hyvinvointialueen väliseen luottamukseen.

Riskin hallintatoimenpiteitä ovat kriittisten tietojen ja toimintaympäristöön merkittävästi vaikuttavien asioiden tunnistaminen valmistelussa, asioiden tiedostaminen ja tiedon jakaminen tarkoituksenmukaisesti päätöksentekijöille, hyvinvointialueen yhteiseen toiminnan ohjaukseen ja seurantaan panostaminen asioiden tunnistamisen ja perustelujen helpottamiseksi, hyvinvointialuetasoinen toiminnan yhdenmukainen vuosisuunnittelu ja toiminnallisten tavoitteiden seuranta, toiminnan toimialarajat ylittävä suunnittelu riippuvuudet huomioiden sekä hankkeiden ja hankintojen riittävä rajoittaminen ja priorisointi.

Väestön luottamus palvelujärjestelmään heikkenee

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 12	3	4

Yhdeksi riskiksi on arvioitu, että luottamus hyvinvointialueen kykyyn järjestää palvelut heikkenee ja palvelua haetaan muualta. Riskiä voidaan hallita viestinnällä ja palvelujen turvaamisella lainsäädännön puitteissa.

Turvallisuusympäristö

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 12	3	4

Sota Ukrainassa sekä Venäjän vihameielinen toiminta Suomea kohtaan lisäävät todennäköisyyttä häiriötilanteille, jotka voivat vaikuttaa suoraan tai välillisesti Päijät-Hämeen hyvinvointialueeseen ja sen toimintaympäristöön. Venäjän vihameielinen toiminta Suomea kohtaan jatkuu muun muassa hybridivaikuttamisena, esimerkiksi välineellistetyin maahantulon keinoin. Toiminnan arvioidaan kiihtyvän. Turvallisuusviranomaiset ovat kehottaneet tehostamaan kriittisen infrastruktuurin suojaamista fyysisesti ja tietoverkoissa. Myös muiden yhteiskunnallisten syiden takia häiriöt, levottomuudet ja tahallinen vahingonteko ovat yhä todennäköisempiä. Häiriötilanteissa rakenne ei edesauta tehokkaan tilannetietoisuuden muodostamista johtamisen tueksi.

Hallintakeinoina ovat hyvinvointialueen kriittisten toimintojen suojaamisen kehittäminen, varautumisen toimenpiteet, harjoittelu poikkeusolojen ja normaaliolojen häiriötilanteiden varalle, viranomaisyhteistyön kehittäminen ja syventäminen, valmiusviestintäjärjestelmän käyttöönotto, tilanne- ja johtokeskus -tarvekar-toitushankkeen edistäminen, tilaturvallisuuden periaatteiden luominen, kriittisten toimintojen ja ICT-palveluiden tunnistaminen, riittävä resursointi valmiussuunnitteluun, riittävä resursointi henkilö- ja tilaturvallisuuden turvaamiseen, kansallisen ja yhteistyöalueiden välisen tiedonvaihdon kehittäminen ja varmentaminen, valmiussuunnitelman saattaminen ajantasaiseksi sekä poikkeusolojen johtamisjärjestelmän rakentaminen ja harjoittaminen.

Taloudelliset riskit

Talouden tasapainottaminen

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 16	4	4

Suunnitellut tasapainottamistoimenpiteet eivät toteudu. Suunnitellut toimenpiteet eivät ole riittäviä. Rahoitus ei riitä pakollisten palveluiden tuottamiseen. Vuokrakustannukset ylittyvät vuonna 2024.

Hallintakeinoina ovat proaktiivinen talouden (TA24) seuranta ja kuukausittaisen talousennusteen tarkkuuden parantaminen, talouden lisätasapainottamistoimenpiteiden määrittely yhdessä toimialojen kesken, valtiovarainministeriön hyväksymän ohjelman toteutus osana talousarviota, yhteinen toiminnan suunnittelu, tasapainottamisohjelman seuranta ja korjaaminen, palveluverkko sekä toimitilaohjelma.

Kustannusten nousu

Riskitaso	Todennäköisyys	Seuraus
● 12	3	4

Riskinä ovat hoitotarvikkeiden, laitteiden ja varaosien hinnannousut sekä tavarantoimittajien varaumat hinnoitteluun uusissa kilpailutuksissa. Pörssisähköön siirtyminen lisää epävarmuutta energian kustannusten arvioinnissa. Henkilöstön saatavuus, kansainvälinen tilanne, inflaatio, hoitoalan palkkaratkaisu ja lainsäädäntö luovat painetta ostopalvelusopimusten hinnankorotuksille.

Hallintatoimenpiteenä on linjaus poikkeuksellisista hinnankorotusesityksistä, sisäinen talouskuri, valikoi-manhallinta ja varautuminen sopimusneuvotteluihin.

1.9 Selonteko hyvinvointialueen sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestämisestä

Hyvinvointialueen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet hyväksyttiin aluevaltuustossa joulukuussa 2022. Sen mukaan riskienhallinta on olennainen osa Päijät-Hämeen hyvinvointialueen hallinto- ja johtamisjärjestelmää. Riskienhallinta vahvistaa hyvää hallintoa ja johtamista asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Riskienhallinnalla tunnistetaan, analysoidaan, arvioidaan, hallitaan ja käsitellään toimintaan sekä toimintaympäristöön liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinnassa on tärkeää tunnistaa ilmiöistä tai muodostuneista riskeistä aiheutuvia skenaarioita. Riskienhallinnan kypsyystasoa arvioidaan säännöllisin väliajoin ja kehitetään jatkuvan parantamisen periaatteella. Riskienhallinnan toteutumista seurataan muun muassa valvontatoimenpiteillä omavalvonnan ja sisäisen tarkastuksen avulla. Riskienhallinnan toteutumista tukee ja koordinoi Riskienhallinta, turvallisuus ja varautuminen -yksikkö.

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen hallintosäännön 33 § hyvinvointialuejohtajan tehtävänä on varmistaa, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta on asianmukaisesti järjestetty. Hallintosäännön 79 § mukaan ulkoinen ja sisäinen valvonta muodostavat yhdessä kattavan valvontajärjestelmän. Sisäinen valvonta on osa johtamista ja aluehallitus vastaa valvonnan järjestämisestä. Ulkoinen ja sisäinen valvonta yhdessä muodostavat kattavan valvontajärjestelmän. Ulkoinen valvonta järjestetään toimivasta johdosta riippumattomaksi. Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja. Aluehallitus on 28.11.2022 hyväksynyt sisäisen tarkastuksen toimintaohjeen.

Hyvinvointialuejohtaja ja johtoryhmä vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta niin, että varmistetaan hyvinvointialueen toiminnan laillisuus ja tuloksellisuus. He vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä niin, että hyvinvointialue tunnistaa toiminnan ja toimintaympäristön riskit ja heikot signaalit, joista voi muodostua riski, sekä ylläpitävät tilannekuvaa toiminnan ja toimintaympäristön riskeistä ja niiden kehittymisestä. Hyvinvointialuejohtaja ja joh-

toryhmä käsittelevät säännöllisesti hyvinvointialueetasoiset riskit ja riskienhallintatoimenpiteet sekä valmistelevat aluehallitukselle vahvistettavaksi vuosittaisen selonteon. Toimialajohtaja vastaa oman toimialansa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja raportoinnista hyvinvointialueen yhteisten ohjeiden ja menettelytapojen mukaisesti.

Hyvinvointialueen johdon tehtäviä ja vastuita tukemaan muodostettiin syksyn 2023 aikana ensimmäinen luonnos riskienhallinnan kokonaisprosessista, sillä aiemmin prosesseja ei ole kuvattu kokonaisuutena. Lisäksi hyvinvointialueelle muodostettiin hyvinvointialueatasoinen riskienarviointimatriisi, jonka avulla merkittävimpiä riskejä arvioidaan. Toimialoilla on vielä vaihtelevia tapoja toteuttaa riskienhallintaa, ja sen toteutumista seurataan omavalvonnan keinoin. Jatkossa on tavoitteena yhtenäistää riskienhallinnan menetelmiä hyvinvointialueella. Osana riskienhallinnan kokonaisprosessin jalkauttamista vuoden 2023 lopulla Tukipalvelut-toimialalle toteutettiin toimialan riskiriihi, jossa arvioitiin hyvinvointialueen ja toimialan merkittävimpiä riskejä kollektiivisesti. Tavoitteena on jalkauttaa riskiriihikäytäntö kaikilla toimialoilla ja johtoryhmässä vuonna 2024 osana riskienhallinnan kokonaisprosessia. Granite ERM-järjestelmää käytetään jatkossa tehokkaammin osana riskienhallinnan kokonaisprosessia merkittävimpien riskien arvioinnissa. Järjestelmään tehtiin syksyn 2023 aikana muutoksia riskienhallinnan kokonaisprosessin jalkauttamisen edistämiseksi.

Syksyn 2023 aikana sisäinen tarkastus suoritettiin riskienhallinnan kokonaisprosessiin. Sisäisen tarkastuksen löydösten perusteella keskeisiksi kehittämiskohteiksi määriteltiin riskienhallinnan dokumentoinnin ja ohjeistuksen kehittäminen sekä riskienhallintaprosessin kuvaaminen. Hyvinvointialue määritteli ohjeen valmistamisen määräajaksi maaliskuun 2024 lopun. Vuoden 2023 aikana hallintakeinojen priorisoinnille ja määrittelylle ei määritelty prosessia. Riskienhallintakeinojen määräpäi-

vät tulee jatkossa määrittää Granite ERM -järjestelmään. Järjestelmää kokeiltiin ensimmäistä kertaa keväällä 2023 osavuosikatsauksen riskienarvioinnin yhteydessä.

Riskienhallinnan projektiryhmän toiminta korvattiin Riskienhallinnan ja turvallisuuden työryhmällä. Työryhmän tavoitteena on tukea riskienarviointimenetelmien ja riskienhallinnan prosessien yhteensovittamista kaikilla organisaatiotasoilla. Hyvinvointialueelle on luotu mittaamisen viitekehys. Tavoitteena on hyödyntää mittaritietoa toiminnan kannalta merkittävimpien riskien tunnistamisessa. Omavalvonta on yksi keinoista toteuttaa hyvinvointialueen järjestämisvastuun ja palvelutuotannon toiminnan riskienhallintaa sekä sisäistä valvontaa. Sieltä nousevia merkittävimpiä riskejä on tarkoitus kartoittaa toimialojen tulevissa riskiriihissä. Tärkeänä osana riskienhallintaa on hyvinvointialueen toimintaympäristön ja laajojen ulkoisten ja sisäisten kehitysuuntien vaikutuksen arviointi organisaation toimintaan ja tavoitteisiin. Tavoitteena on määritellä toimintaympäristöstä nousevien riskien arviointi osana riskienhallinnan kokonaisprosessia.

Osana hyvinvointialueen kokonaisvaltaista riskienhallintaa Päijät-Hämeen hyvinvointialueella otettiin keväällä 2023 käyttöön Whistleblowing-ilmoituskanaava, joka tarjoaa kaikille hyvinvointialueen työntekijöille mahdollisuuden ilmoittaa luottamuksellisesti havaitsemistaan toimista, jotka ovat soveltuvan lainsäädännön vastaisia. Vuoden loppuun mennessä kanavalle ei ole tullut yhtään ilmoitusta.

Prosesseja koskeva riskienhallinnan dokumentointi toteutetaan jatkossa IMS-järjestelmässä prosessien kuvauksen ja arvioinnin yhteydessä. Toimintamallia valmisteltiin syksyn 2023 ajan. Prosessikartta päivitettiin vuonna 2023 vastaamaan organisaatorakennetta, mikä tukee jatkossa prosessien ja edelleen niiden osalta tunnistettavien riskien omistajuuden selkeämpää määrittelyä ja riskienhallintaa. Käyttöönotto on tarkoitus aloittaa keväällä 2024. HaiProssa määriteltiin kevään 2023 aikana työ- sekä asiakas- ja potilasturvallisuusriskiarvioiden määraajat ja seuranta. Määritellyt määraajat ja seurannan menetelmät on kirjattu omavalvontasuunnitelmaan ja sitä kautta implementoitu toimialoille osaksi omavalvontasuunnitelmien kirjoittamista.

Päijät-Hämeen alueellinen riskiarvio valmistui keväällä 2023 pelastustoimen toimialan koordinoinnin tuloksena. Alueellinen riskiarvio täydentää kansallista riskiarviota, ja sen tavoitteena on toimia eri organisaatioiden varautumisen tukena. Päijät-Hämeen hyvinvointialueella alueellista riskiarviota on hyödynnetty varautumisen suunnittelussa kaikilla toiminnan tasoilla yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa.

Varautumisen toimintoja edistettiin hyvinvointialueella eri yhteistyöryhmissä sekä maakunnallisissa ja yhteistyöalueen verkostoissa. Varautumisen kokonaisuutta koordinoidaan varautumisen ydinryhmässä, joka perustettiin vuoden 2023 aikana samanaikaisesti alueellisen yhteistyöryhmän kanssa. Vuonna 2023 hyvinvointialuejohtaja nimettiin kokonaisturvallisuudesta vastaavaksi viranhaltijaksi. Varautumisen ydinryhmän ja johdon välisestä raportoinnista sovittiin loppuvuodesta 2023.

Ennakoinnin menetelmien kehittämiseksi testattiin alkuvuodesta 2023 megatrendityöpajaa, jossa kokeiltiin oman toiminnan tarkastelua suhteessa laajempiin toimintaympäristön kehityssuuntiin. Ennakoinnin menetelmiä kehitetään tulevana vuosina myös osana riskienhallinnan prosessien kehittämistä, kun riittävä riskienhallinnan kypsyytaso on ensin saavutettu.

Sisäinen valvonta toteutetaan hyvinvointialueella toimintayksiköiden jatkuvina sisäisinä menettely ja toimintatapoina, joiden avulla varmistetaan, että toiminta on lakien, sääntöjen, ohjeiden, sopimusten ja päätösten mukaisia. Sisäisen valvonnan kautta varmistetaan myös, että voimavaroja käytetään tuloksellisesti ja tavoitteiden mukaisesti, omaisuus ja muut voimavarat ovat turvatut ja että toiminnallinen tietoa on oikea, riittävä, tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista. Yksi sisäisen valvonnan tavoitteista on vähentää tahallisia ja tahattomia virheitä tai poikkeamia, tehdä toiminnasta johdonmukaista sekä minimoida menetykset.

Sisäisen tarkastuksen toteutuksesta vastasi hyvinvointialuejohtaja, ja tarkastuskohteiden määrittelyssä ja tarkastusten toteutuksessa häntä avustivat talousjohtaja ja järjestämisen tuen johtaja. Tarkastukset toteutettiin yhteistyössä tarkastuksen kohteena olevien toimialojen johdon kanssa.

Sisäisen tarkastuksen palvelut kilpailutettiin vuonna 2023. Palveluntuottajana toimi Talvea Oy 17.6.2023 saakka ja sen jälkeen BDO Oy. Vuonna 2023 toteutettiin kaksi sisäistä tarkastusta. Talvea Oy toteutti tarkastuksen vuokrahenkilöstön käytöstä. Tarkastuksen keskeisin suositus oli vuokrahenkilöstön käytön parempi suunnittelu ja seuranta. BDO toteutti sisäisen valvonnan riskienhallinnan tarkastuksen. Sen perusteella hyvinvointialue käynnisti valvonnan ja riskien hallinnan ohjeistuksen laadinnan sekä riskien hallintaprosessin kehittämisen. Sisäisen tarkastuksen toimenpidesuositusten perusteella laaditaan aina kehittämistoimenpiteiden toteutussuunnitelma, jonka toteutumista seurataan. Suositusten mukaisia toimia jatketaan hyvinvointialueella tilikauden 2024 aikana.

2. Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

2.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tilikauden jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettuihin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tuloslaskelman eristä ja välituloksista laskettuja tunnuslukuja.

2.1.1 Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Toimintakate on toimintatuottojen ja -kulujen erotus, joka osoittaa verorahoituksen eli valtion rahoituksen osuuden toiminnan kuluista. Hyvinvointialueen toimintakate on negatiivinen. Toimintakate on 888,2 miljoonaa euroa negatiivinen vuonna 2023.

Vuosikate osoittaa tulo- ja rahoituksen, joka tulorahoituksesta jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja rahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien suunnitelmapoistojen suuruinen, tulo- ja rahoitus on riittävä. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat hyvinvointialueen keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Vuosikate ei riitä suunnitelman mukaisten poistojen kattamiseen, vaan vuosikate on 25,2 miljoonaa euroa negatiivinen vuonna 2023.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää hyvinvointialueen vapaaehtoisia omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään poistoeron, vapaaehtoisten varustien ja rahastojen muutokset. Vuosikate hyvinvointialueen asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulo- ja rahoituksen riittävyyden arvioinnissa.

Hyvinvointialueen tilikauden tulos muodostui 45,6 miljoonaa euroa alijäämäiseksi.

(1000 €)	2023	2022
Toimintatuotot	141 400	6 406
Toimintakulut	-1 029 556	-6 872
Toimintakate	-888 157	-466
Valtion rahoitus	861 673	0
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	4 715	0
Muut rahoitustuotot	1 603	1
Korkokulut	-3 929	-3
Muut rahoituskulut	-1 150	-0
Vuosikate	-25 245	-468
Poistot ja arvonalentumiset	-20 545	0
Satunnaiset erät	201	0
TILIKAUDEN TULOS	-45 589	-468
Tilinpäätössiirrot	0	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-45 589	-468

Tuloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	13,7	93
Vuosikate/Poistot, %	-122,9	0
Vuosikate, euroa/asukas	-123,5	-2,3
Hyvinvointialueen asukasmäärä	204 495	204 528

Toimintatuotot/Toimintakulut, %

= 100 * Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate/Poistot, %

= 100 * Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Vuosikate, euroa/asukas

= vuosikate / asukasmäärä

2.1.2 Toiminnan rahoitus

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulo-rahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan, eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden, muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa hyvinvointialueen kassavarojen muutoksen.

Vuosikate ja sen korjaukset. Rahoituslaskelma lähete liikkeelle tuloslaskelmasta siirtyvällä vuosikatteella, jota korjataan tulo-rahoituksen korjauksilla ja satunnaisilla erillä. Tulo-rahoitus on korjauksien jälkeen 44,6 miljoonaa euroa negatiivinen.

Investointien tulo-rahoitus (%) -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenoista on rahoitettu tulo-rahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä.

Laskennallinen lainanhoitokate kertoo hyvinvointialueen tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulo-rahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Jos tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan uutta lainaa, realisoimaan hyvinvointialueen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Hyvinvointialueen laskennallinen lainanhoitokate oli 1,0.

Maksuvalmius. Hyvinvointialueen kassavarat lisääntyivät 4,3 miljoonalla eurolla, ja kassan riittävyys oli 46 päivää. Vuonna 2023 uutta pitkäaikaista lainaa nostettiin 141,0 miljoonaa euroa merkittävien rakennusinvestointien rahoitukseen.

(1000 €)	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	-25 245		-468	
Satunnaiset erät, netto	201		0	
Tulorah. korjaukset +/-	-19 578	-44 622	-55	-523
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-58 763		-4	
Rahoitusos. investointeihin	0		0	
Pys. vast. hyöd.luov.tulot	14	-58 749	0	-4
TOIM. JA INV. RAHAVIRTA	-103 371		-527	
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lis.	0		0	
Antolainasaamisten väh.	0	0	0	0
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lis.	141 000		0	
Pitkäaikaisten lainojen väh.	-7 603		0	
Lyhytaik. lainojen muutos +/-	0	133 397	0	0
Oman pääoman muutokset	-1 558			
Muut maksuvalm. muut.				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset +/-	-121		0	
Vaihto-om. muutos +/-	960		0	
Saamisten muutos +/-	2 803		-2 690	
Korottomien velk. muut. +/-	-27 809	-24 168	71 260	68 570
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	107 672		68 570	
RAHAVAROJEN MUUTOS	4 300		68 043	
Rahavarat 31.12.	139 098		68 431	
Rahavarat 1.1.	134 798	4 300	388	68 043

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-103 898	-496
Investointien tulo-rahoitus, %	-43,0	-12 772,3
Laskennallinen lainanhoitokate	-1,0	-174,0
Kassan riittävyys, pv	46	3 631
Hyvinvointialueen asukasmäärä	204 495	204 528

Investointien tulo-rahoitus, %

= 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate

= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys (pv)

= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

2.1.3 Tase ja sen tunnusluvut

Hyvinvointialueen rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitus-

asemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Vastaavaa, 1000 €	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	234 840	28
Aineettomat hyödykkeet	3 257	0
Muut pitkävaikutteiset menot	2 470	
Aineettomat oikeudet	787	
Aineelliset hyödykkeet	217 347	0
Maa- ja vesialueet	1 870	
Rakennukset	164 120	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	170	
Koneet ja kalusto	28 436	
Muut aineelliset hyödykkeet	94	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	22 658	
Sijoitukset	14 236	28
Osakkeet ja osuudet	13 993	28
Muut lainasaamiset	190	
Muut saamiset	52	
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	92	0
Muut toimeksiantojen varat	92	
VAIHTUVAT VASTAAVAT	235 209	71 405
Vaihto-omaisuus	7 163	
Aineet ja tarvikkeet	7 163	
Saamiset	88 948	2 974
Pitkäaikaiset saamiset	113	
Lainasaamiset	113	
Lyhytaikaiset saamiset	88 835	2 974
Myyntisaamiset	17 152	
Lainasaamiset	3	
Muut saamiset	32 690	2 597
Siirtosaamiset	38 990	377
Rahoitusarvopaperit	104 000	0
Sijoitukset rahamarkkina-instrumentteihin	104 000	
Rahat ja pankkisaamiset	35 098	68 431
VASTAAVAA YHTEENSÄ	470 141	71 433

Vastattavaa, 1000 €	2023	2022
OMA PÄÄOMA	15 230	-468
Peruspääoma	59 834	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	985	0
Tilikauden yli-/alijäämä	-45 589	-468
PAKOLLISET VARAUKSET	13 022	0
Muut pakolliset varaukset	13 022	
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 562	0
Valtion toimeksiantot	1 646	
Muut toimeksiantojen pääomat	916	0
VIERAS PÄÄOMA	439 327	71 901
Pitkäaikainen	241 604	
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	241 604	
Lyhytaikainen	197 724	71 901
Joukkovelkakirjalainat	0	
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	12 143	
Ostovelat	64 396	429
Muut velat	8 483	87
Siirtovelat	112 702	71 385
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	470 141	71 433

Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste %	3,2	-0,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	43,8	1 122,3
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-44 604	-468
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	-218	-2
Lainakanta 31.12., 1000 €	253 746	0
Lainakanta 31.12., €/asukas	1 241	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12.	605 062	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12., €/as.	2 959	0
Lainasaamiset, 1000 €	190	0
Hyvinvointialueen asukasmäärä	204 495	204 528

Taseesta laskettavat tunnusluvut kuvaavat hyvinvointialueen omavaraisuutta, rahoitusomaisuutta ja velkaisuutta.

Omavaraisuusaste (%) mittaa yhtymän vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Hyvinvointialueen omavaraisuusaste oli 3,2 prosenttia.

Suhteellinen velkaantuneisuus (%) -tunnusluku kertoo, kuinka paljon hyvinvointialueen käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Se on omavaraisuutta käyttökelpoisempi tunnusluku hyvinvointialueiden välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet yhtymällä on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Hyvinvointialueen suhteellinen velkaantuneisuus oli 43,8 prosenttia. Pitkäaikaiset velat olivat 253,7 miljoonaa euroa.

2.2 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma on laadittu tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat.

Kokonaistulo ja -meno -käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Tulot	
Toiminta	
Toimintatuotot	141 400
Valtion rahoitus	861 673
Korkotuotot	4 715
Muut rahoitustuotot	1 603
Satunnaiset tuotot	201
Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-14
Investoinnit	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	14
Rahoitustoiminta	
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	141 000
KOKONAISTULOT YHTEENSÄ	
	1 150 591

Menot	
Toiminta	
Toimintakulut	1 029 556
Korkokulut	3 929
Muut rahoituskulut	1 150
Tulorahoituksen korjauserät	
+/- Pakollisten varausten muutos	19 717
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-153
Investoinnit	
Investointimenot	58 763
Rahoitustoiminta	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	7 603
Oman pääoman vähennys	1 558
KOKONAISMENOT YHTEENSÄ	
	1 122 123

Täsmäytys:

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 1 150 591 - 1 122 123 = 28 468

Rahavarojen muutos -

Muut maksuvalmiuden muutokset = 4 300 - (-24 168) = 28 468

2.3 Hyvinvointialuekonsernin toiminta ja talous

2.3.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Hyvinvointialuekonserniin kuuluu emoyhteisönä hyvinvointialue ja tytäryhteisönä Hämeen Tekstiilihuolto Oy (omistus 78,5 prosenttia). Konsernitilinpäätökseen yhdisteltäviä osakkuusyhteisöjä (omistus 20–50 prosenttia) ovat Harjun terveys Oy, Lahden Sairaalaparkki Oy, Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy ja Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy. Hyvinvointialue omistaa osakkeita myös 27 muusta yhtiöstä. Yhtiöiden tehtävänä on tukea hyvinvointialueen ydintoimintaa, ja osa niistä on sidossyksikköasemassa.

	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Muut yhtiöt	1	
Osakkuusyhteisöt	4	
Kuntayhtymät	1	
YHTEENSÄ	6	0

2.3.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Hyvinvointialuevaltuuston päättämässä hallintosäännössä on määritetty konsernijohto. Konsernijohtoon kuuluvat aluehallitus, hyvinvointialuejohtaja ja konsernipäällikkö. Konsernipäällikkö valmistelee omistajaohjauksen piiriin kuuluvia asioita, seuraa ja ohjaa yhtiöiden toimintaa ja taloutta sekä vastaa omistajaohjaukspäätösten toteuttamisesta. Hyvinvointialuejohtaja raportoi merkittävät yhtiöitä koskevat asiat aluehallitukselle. Konsernijohtoon edustajat tekevät tarvittaessa omistajaohjaukspäätöksiä ja antavat ohjeita hyvinvointialueen edustajille yhtiöissä.

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarviossa tytäryhtiölle asetettiin kaksi tavoitetta: tilikauden tulos on vähintään nolla (0) euroa, ja hinnaston painotettu keski-

hintaa saa nousta korkeintaan kolme prosenttia vuodesta 2022. Molemmat tavoitteet saavutettiin. Hyvinvointialuekonsernin keskeiset tavoitteet saavutettiin paitsi, että tilikauden tulos jäi tavoitteen alle rahoituksen siirtymäsäännöksiä takia.

Hyvinvointialueen osittain omistamilta yhtiöiltä odotetaan jatkuvaa toiminnan tehostamista, jotta hintakilpailukyky ja kannattavuus säilyvät. Yhtiöiltä edellytetään myös laajenevaa strategista kumppanuutta hyvinvointialueen toimintojen kehittämisessä. Tällä hetkellä ei ole tiedossa merkittäviä yhtiöihin liittyviä, toimintaan tai talouteen vaikuttavia, riskejä.

2.3.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Hyvinvointialueen osittain omistamien yhtiöiden liikevaihdon summa oli noin 620 miljoonaa euroa ja työntekijämäärä yhteensä noin 6 600. Pääosa yhtiöistä ovat kannattavia ja riittävän vakavaraisia. Hyvinvointialue osti yhtiöistä palveluja noin 107 miljoonalla eurolla. Osuus kokonaiskuluista oli noin 11 prosenttia. Laskennallisesti yhtiössä on 1 100 työntekijää, jotka työskentelevät Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle.

Tytäryhtiö Hämeen Tekstiilihuolto Oy:n liikevaihto oli 5,0 miljoonaa euroa. Yhtiön osuus konsernin kokonaistuotoista oli noin 0,2 prosenttia (pois lukien sisäinen myynti 2,8 M€). Tilikauden tulos oli 48 tuhatta euroa. Tekstiilihuoltopalvelujen toimitusvarmuus oli hyvä ja reaalihintaa laski. Palvelujen käyttäjille tärkeimmät toiminnalliset tavoitteet saavutettiin.

Osakkuusyhtiöistä Harjun terveys Oy:ltä ostettiin soitekeskuspalveluja 40,9 miljoonalla eurolla. Toiminnalliset tavoitteet saavutettiin, mutta tilikauden tulos oli tappiollinen. Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy:n liikevaihto ja liiketoiminnan muut tuotot olivat 23 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 0,2 miljoonaa euroa. Ostot yhtiöstä olivat 14,5 miljoonaa euroa. Päijät-Hämeen Ateriapalvelut-konsernin liikevaihto oli 15,1 miljoonaa euroa

ja tilikauden tulos 0,1 miljoonaa euroa. Yhtiö aloitti toiminnan Päijät-Hämeen keskussairaалassa 1.12.2023. Ostot olivat 0,3 miljoonaa euroa ja nousivat vuonna 2024. Hyvinvointialue on yhtiön omistaja myös varautumisystistä. Lahden Sairaалaparkki Oy harjoittaa pysäköinti-liiketoimintaa keskussairaalan alueella.

Fimlab Laboratoriot Oy:n toiminta normalisoitui koronavaiheen jälkeen. Ostot alenivat 22,7 miljoonaan euroon. Tekonivelkirurgian voimakkaan kysynnän myötä Coxa-konsernin liikevaihto jatkoi kasvuaan. Coxasta ostettiin tekonivelkirurgiaa 2,8 miljoonalla eurolla enimmäkseen vapaaseen hoitopaikan valintaan perustuen. Coxan osakkeita lunastettiin ja omistusosuus kasvoi 14 prosenttiin.

2M-IT Oy:ltä ostettiin palveluja aiempaa vähemmän, 5,6 miljoonalla eurolla, josta pääosa oli sovellustukea. DigiFinland Oy:lle maksettiin tietojärjestelmien käytöstä 0,6 miljoonaa euroa. Kuntien Tiera Oy:stä hankittiin muun muassa palvelusetelijärjestelmään liittyviä palveluja. UNA Oy:n omistuksesta luovuttiin.

Talous- ja henkilöstöpalveluja ostettiin Provincia Oy:ltä 5,3 miljoonalla eurolla, josta osa oli kertaluonteisia uusien tietojärjestelmien käyttöönottokustannuksia. Meita Oy:ltä ja Sarastia Oy:ltä ostettiin vähäisessä määrin palveluja. Ostot Työterveys Wellamo Oy:ltä nousivat 2,8 miljoonaan euroon. Yhtiön toiminta lakkaa 30.3.2024, ja jatkossa palvelut ostetaan yksityiseltä yritykseltä. Tempore Henkilöstöpalvelut Oy:ltä ostettiin sijaistyövoimapolveluja noin 5,9 miljoonalla eurolla. Monetra Oulu Oy:ltä ostettiin tulkkauspalveluja noin 0,9 miljoonalla eurolla. Maakuntien Tilakeskus Oy:ltä ostettiin toimitilajärjestelmäpalveluja 0,3 miljoonalla eurolla. SOTEVirtuaalikirjasto Oy:n toiminnassa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia edelliseen vuoteen verrattuna. Hyvil Oy:n toiminta käynnistyi.

Hyvinvointialue omisti vuoden lopussa osakkeita yhdestä asunto-osakeyhtiöstä ja yhdeksästä Holiday Club-ryhmään kuuluvasta kiinteistöyhtiöstä, joiden huoneistot ovat henkilöstön vuokrattavissa lomakäyttöön. Lisäksi omistukseen kuului kolme perintönä saatua asunto-osaketta kahdesta eri yhtiöstä.

2.3.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernin tulevaisuus näyttää vakaalta. Lainsäädäntömuutokset ja osajien saatavuus voivat vaikuttaa toimintaan ja talouteen. Toisaalta jatkuva kehittäminen ja toimintojen tehostaminen antavat mahdollisuuden päästä tasapainoiseen talouteen ja selviytyä järjestämistehtävistä kunnialla.

Hyvinvointialue käyttää yhtiömuotoista toimintaa jatkossakin palvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa.

2.3.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kirjanpitolahtakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaoston ”Yleisohje hyvinvointialueiden tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta” (2023) tarkoittaa konsernivalvonnalla konsernijohtoon vastuulla olevaa tytäryhteisöjen toiminnan tuloksellisuuden ja taloudellisen aseman seuranta, analysointia ja raportointia. Konsernivalvonnalla tarkoitetaan myös konserniohjeen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteutumisen seuranta. Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että kuntakonsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä omaisuus ja voimavarat turvataan.

Selonteossa käydään läpi konsernivalvonnan kohdealueet. Jos konsernivalvonnassa on havaittu puutteita tai virheitä, niistä tehdään lausumassa selkoa ja esitys niiden korjaamisesta. Selonteon laatimisessa otetaan huomioon konserniohjeessa, hyvinvointialuestrategian omistajapolitiikassa ja muissa edustajille annetuissa ohjeissa konsernivalvonnalle asetetut tavoitteet. Konsernivalvonnassa ei ole havaittu puutteita tai virheitä.

Hyvinvointialueen osittain omistamien yhtiöiden ohjaus ja valvonta on keskitetty hallintosäännön, konserniohjeen sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteiden mukaisesti konsernijohtoon. Ohjeistus on riittävää. Omistajaohjauspäätökset saatetaan tiedoksi tytäryhtiön hallitukselle. Yhtiö- ja osakaskokouksiin sekä

muihin omistajien edustajien kokouksiin osallistuva hyvinvointialueen edustaja on joko konsernijohtajan viranhaltija tai konsernijohtajan valtuuttama ja evästämä. Vastuu asiakkuuksista ja omistajaohjaus on eriytetty toisistaan.

Aluehallituksen ja viranhaltijajohdon seminaareissa on voitu käsitellä myös yhtiöiden omistajaohjauksen ajankohtaisia asioita.

Hyvinvointialue on ohjeistanut riittävästi osakas- ja yhtiökokouksiin osallistuvia edustajiaan. Hyvinvointialue toimii hyvän hallinnointitavan mukaisesti. Osakeyhtiölain mukaan hallituksen jäsenet ajavat yhtiön etua ja yhtiö toimii yhdenvertaisesti kaikkia osakkeenomistajia kohtaan.

Hyvinvointialueen vuoden 2023 talousarviossa tytäryhtiölle asetettiin kaksi tavoitetta: tilikauden tulos on vähintään nolla (0) euroa, ja hinnaston painotettu keskihinta saa nousta korkeintaan kolme prosenttia vuodesta 2022. Molemmat tavoitteet saavutettiin. Konsernijohto, asiakasneuvottelukuntana toimiva Tekstiilitoimikunta ja palvelujen tilaamisesta hyvinvointialueella vastaava viranhaltija seuraavat tytäryhtiön toimintaa ja taloutta. Tytäryhtiön olennaisia tapahtumia koskevat tiedot kirjataan hyvinvointialueen tilinpäätösasiakirjaan sekä yhtiön toimintakertomukseen. Tytäryhtiön ja osakkuusyhtiöiden luvut on yhdistelty konsernitilinpäätökseen.

Tytäryhtiön toimitusjohtaja esittelee tarvittaessa kokouksissaan yhtiön hallitukselle sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilanteen sekä tarvittavat toimenpiteet havaittujen riskien toteutumisen todennäköisyyden ja mahdollisten vaikutusten minimoimiseksi. Konsernijohtajan ja tilaajan edustaja keskustelelee säännöllisesti yhtiön toimitusjohtajan kanssa. Yhtiö ilmoittaa tarvittaessa konsernijohtajalle ja tilaajalle omistajan kannalta merkittävistä poikkeamista ja riskeistä yhtiön toiminnassa. Vuoden 2023 työtaistelut vaikuttivat yhtiön toimintaan.

Konsernivalvonnassa tai tytär- ja osakkuusyhtiöiden toiminnassa ei ole havaittu hyvinvointialueen toimintaan vaikuttavia puutteita tai virheitä. Yhtiön riskienhallinnan periaatteet ovat osoittautuneet käytännössä toimiviksi myös poikkeusolojen aikana. Yhtiön hallitus toteuttaa osakeyhtiölain mukaista valvontatehtävää.

Tytäryhtiö ei käytä keskitettyjä konsernitoimintoja tai konsernipalveluja, eikä hyvinvointialue ole toistaiseksi velvoittanut yhtiötä käyttämään niitä. Tiedonkulku toimii hyvin. Tytäryhtiön toimitusjohtaja tiedottaa hyvinvointialueen konsernijohtajalle ja tilaajalle tärkeistä yhtiötä koskevista asioista.

Tytäryhtiön hallituksessa on seitsemän (7) jäsentä, joista neljä (4) on Päijät-Hämeen hyvinvointialueen nimeämiä. Yhtiön vähemmistöosakkaat nimeävät yhdessä kolme jäsentä yhtiön hallitukseen hankintalain edellyttämän menettelyn mukaisesti. Yhtiön hallituksen puheenjohtaja on Päijät-Hämeen hyvinvointialueen nimeämä hallituksen jäsen. Hyvinvointialueen nimeämät hallituksen jäsenet täyttävät osakeyhtiölain ja hyvän hallinnointitavan vaatimukset. Yhtiön osakkailta ei ole osakassopimusta, mutta tarvittaessa pidettävissä osakskokouksissa kirjataan myös vähemmistöosakkaiden kannat ja valmistellaan muun muassa hallituksen nimittämistä. Omistajuus ja asiakkuus on erotettu toisistaan siten, että yhtiöltä palveluja hankkivat hyvinvointialueen työntekijät eivät ole mukana yhtiön hallinnossa.

Tytäryhtiön riskienhallinnan periaatteet on kuvattu dokumentissa ”Resurssit ja varautuminen häiriö- ja poikkeustilanteisiin”. Sisäinen valvonta on osa yhtiön normaalia toimintaa. Muun muassa laskujen käsittely on ohjeistettu siten, että sisäinen valvonta on mahdollista.

Yhtiön toimitusjohtaja hyväksyy kaikki laskut ja kulut ennen maksatusta sekä kuittaa allekirjoituksella pankkitapahtumat tilioitteisiin. Toimitusjohtajan luotokorttilaskut ja matkalaskut kuittaa allekirjoituksellaan yhtiön hallituksen puheenjohtaja. Toimitusjohtaja seuraa viikoittain kassan riittävyttä. Vakuutukset ovat kattavat, ja niiden kattavuus arvioidaan vuosittain. Sopimukset on arkistoitu sähköisesti. Sähköiset tallenteet on varmuuskopioitu fyysisesti eri paikkaan kuin alkuperäiset tallenteet.

Tytäryhtiö seuraa toimintaympäristöä ja tekee tarvittaessa investointeja, joilla toiminnan jatkuvuutta varmistettiin. Yhtiön toimitusjohtaja henkilökuntineen harjoittaa jatkuvaa riskikartoitusta, joka on ajan tasalla ja riittävän kattava. Nestekaasun käyttöönottoon liittyen Tuusula myönsi yhtiölle kemikaaliluvan vuonna 2022, mikä kautta yhtiö tuli valvonnan piiriin. Tämän takia yhtiö

teki uusia riskikartoituksia ja suunnitelmia, joita myös Pelastuslaitos on arvioinut.

Konsernijohto valvoo yhtiön riskienhallintaa ja tukeutuu yhtiön johdon asiantuntemukseen yhtiön sisäiseen toimintaan liittyen. Toimitusjohtaja raportoi säännöllisesti yhtiön hallituksen kokouksissa toimintaympäristöön liittyvistä riskeistä. Yhtiö on tehnyt ennakoivia investointeja riskien vähentämiseksi ja pienentämiseksi. Ennakointi on onnistunut hyvin.

2.3.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Vuonna 2023 konsernin toimintatuotot olivat yhteensä 143,6 miljoonaa euroa. Toimintakulut olivat 1 031,3 miljoonaa euroa. Konsernin toimintakatteeksi muodostui -887,6 miljoonaa euroa. Rahoitustuotot ja -kulut olivat 1,2 miljoonaa euroa ja poistot sekä arvonalentumiset 21,0 miljoonaa euroa. Tilikauden tulokseksi muodostui -45,5 miljoonaa euroa ja tilikauden alijäämäksi 45,5 miljoonaa euroa.

Konsernin tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

(1000 €)	2023
Toimintatuotot	143 619
Toimintakulut	-1 031 262
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappioista)	14
Toimintakate	-887 629
Valtion rahoitus	861 673
Rahoitustuotot- ja kulut	1 241
Korkotuotot	4 715
Muut rahoitustuotot	1 607
Korkokulut	-3 929
Muut rahoituskulut	-1 152
Vuosikate	-24 716
Suunnitelman mukaiset poisto	-19 902
Arvonalentumiset	-1 061
Satunnaiset erät	201
Tilikauden tulos	-45 478
Tilinpäätössiirrot	0
Tuloverot	-19
Tilikauden verot	-12
Laskennalliset verot	-7
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-17
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-45 514

Tuloslaskelman tunnusluvut	2023
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	13,9
Vuosikate/Poistot, %	-117,9
Vuosikate, euroa/asukas	-120,9
Hyvinvointialueen asukasmäärä	204 495

Toimintatuotot/Toimintakulut, %

100 * Toimintatuotot / Toimintakulut

Vuosikate/Poistot, %

100* Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Vuosikate, euroa/asukas

= vuosikate / asukasmäärä

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

(1000 €)	1.1.2023-31.12.2023	
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-24 716	
Satunnaiset erät +/-	201	
Tilikauden verot +/-	-12	
Tulorahoituksen korjauserät	-19 793	-44 319
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-59 169	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	14	-59 156
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-103 475
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	141 000	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 603	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	133 397
Oman pääoman muutokset		-1 604
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset +/-	-121	
Vaihto-omaisuuden muutos +/-	960	
Saamisten muutos +/-	2 976	
Korottomien velkojen muutos +/-	-27 747	-23 932
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		107 861
RAHAVAROJEN MUUTOS +/-		4 386
Rahavarat 31.12.	139 574	
Rahavarat 1.1.	135 188	4 386

Rahoituslaskelman tunnusluvut	2023
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 €	-103 475
Investointien tulorahoitus, %	-41,8
Laskennallinen lainanhoitokate	-1,0
Kassan riittävyys, pv	46,2
Hyvinvointialueen asukasmäärä	204 495

Investointien tulorahoitus, %

100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno

Laskennallinen lainanhoitokate

(Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Kassan riittävyys (pv)

365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Konsernin tase ja tunnusluvut

Vastaavaa, 1000 €	31.12.2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	235 874
Aineettomat hyödykkeet	3 327
Aineettomat oikeudet	832
Muut pitkävaikuttiset menot	2 495
Aineelliset hyödykkeet	219 815
Maa- ja vesialueet	1 895
Rakennukset	164 736
Kiinteät rakenteet ja laitteet	172
Koneet ja kalusto	27 691
Muut aineelliset hyödykkeet	2 663
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	22 658
Sijoitukset	12 732
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	744
Osakkeet ja osuudet	11 743
Muut lainasaamiset	190
Muut saamiset	55
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	92
Muut toimeksiantojen varat	92
VAIHTUVAT VASTAAVAT	236 019
Vaihto-omaisuus	7 163
Aineet ja tarvikkeet	7 163
Saamiset	89 282
Pitkäaikaiset saamiset	114
Lainasaamiset	113
Myyntisaamiset	1
Lyhytaikaiset saamiset	89 168
Myyntisaamiset	17 435
Lainasaamiset	3
Muut saamiset	32 740
Siirtosaamiset	38 991
Rahoitusarvopaperit	104 000
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	104 000
Rahat ja pankkisaamiset	35 574
VASTAAVAA YHTEENSÄ	471 986

Vastattavaa, 1000 €	31.12.2023
OMA PÄÄOMA	15 938
Peruspääoma	59 834
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	1 617
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-45 514
VÄHEMMISTÖSUUDET	610
PAKOLLISET VARAUKSET	13 022
Muut pakolliset varaukset	13 022
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 562
Valtion toimeksiannot	1 646
Muut toimeksiantojen pääomat	916
VIERAS PÄÄOMA	439 854
Pitkäaikainen	241 604
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	241 604
Lyhytaikainen	198 251
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	12 143
Ostovelat	64 379
Liittymismaksut ja muut velat	8 611
Siirtovelat	113 059
Laskennallinen verovelka	58
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	471 986

Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste %	3,4	-0,7
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	43,8	1 122,3
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	-43 896	-468
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	-215	-2
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	253 746	0
Lainakanta 31.12, euroa/asukas	1 241	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1000 €	605 062	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12., euroa/asukas	2 959	0
Konsernin lainasaamiset, 31.12., 1000 €	190	0
Hyvinvointialueen asukasmäärä	204 495	204 528

2.4 Tilikauden tuloksen käsittely

Tilikauden tulos on -45 589 262,75 euroa.

Aluehallitus esittää, että

- alijäämä -45 589 262,75 euroa siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämään.

3. Talousarvion toteutuminen

3.1 Toiminnalliset tavoitteet

- ✔ = Etenee suunnitellusti / valmis
- ⚠ = Etenee, mutta on alle tavoitteen
- ✘ = Ongelmia / ei aloitettu
- = Ei mitattavissa / ei tietoa arviointihetkellä

Hyvinvointikuntayhtymän sitovat tavoitteet talousarvio 2023

Vaikuttavat, kustannustehokkaat ja saavutettavat palvelut sekä erinomainen asiakaskokemus			
TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA	KOMMENTIT
Palvelun saatavuus paranee, odotusaika lyhenee.	Avosairaanhoidon kiireetön hoito kohtuujassa, 7 vrk	⚠ 68%	Mittaustapa muuttui tiukemmaksi. Hoitotakuu 1.9.2023 alkaen on 14 vrk. Hoitoonpääsy 0-14 vrk on tällä hetkellä 82%.
	Suun terveydenhuolto, kiireetön hoito kohtuujassa, 14 vrk	✘ 53%	Hoitotakuu 1.9.2023 alkaen on 4 kk. Hoitoonpääsy 0-120 vrk on tällä hetkellä 93%.
	Erikoissairaanhoidon, yli 180 päivää jonottaneiden osuus 0 %	✘ 18%	Hieman parantui vuoden aikana. Edelleen toiminnan tuottavuutta ja vaikuttavuutta lisättävä.
	Erikoissairaanhoidon, hoidonvarauksesta hoitoon 90 päivässä, osuus hoidetuista vähintään 85 %	✘ 37%	Yleisimpiin toimenpiteisiin (=THL:n jonoryhmät) jonottaneista 78 % on päässyt hoitoon alle 180 päivässä.
	Palvelutarpeen arviointi 7 arkipäivän kuluessa	✔ 5,7	Palvelutarpeen arviointi toteutui alle tavoitteen.
	Palvelujen saatavuus vireillepanosta palveluun pääsyyn 3 kk kuluessa, ympärivuorokautinen palveluasuminen	✔ 25	Ympärivuorokautiseen palveluasumiseen pääsi nopeammin, kuin lainsäädäntö edellyttää.
	Terveydenhuollon lakisääteiset hoitoonpääsyajat toteutuvat (kyllä/ei)	✘ ei	Terveydenhuollon lakisääteiset palvelut toteutuvat pääosin, mutta kuntoutuksen tulosalueella (fysiatrია) kesäaika, lomat ja henkilöstövaihdot aiheuttivat viivettä ja 22 asiakasta odotti joulukuun poikkileikkauksessa ensikäyntiä yli 90 päivää.
	Toimeentulotuen käsittely 100 % 7 vrk aikana	⚠ 99,5%	Toimeentulotuen käsittely jäi hieman tavoitteesta.
	Lapsiperhepalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely 100 % 7 vrk aikana	✘ 90,3%	THL:n määrittelyn mukainen laskenta.
	Lapsiperhepalvelujen palvelutarpeen arviointien valmistuminen 100 % 3kk aikana	✘ 63,7%	Palvelutakuun toteutumiseen vaikuttanut erityisesti sosiaalityöntekijöiden rekrytointihaasteet ja vaihtuvuus. Valmisteltu selvitys, jonka yhtenä tavoitteena etsitty keinoja määräajoin pysymiseen.
	Vammaispalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely 100 % 7 vrk aikana	○ -	
	Palvelutarpeen arviointien valmistuminen vammaispalveluissa 100 % 3kk aikana	○ -	Palvelutakuiden tilastoinnissa ollut edelleen teknisiä haasteita ja kaikkia mittareita ei ole saatu tuotettua.
	Palvelutarpeen arviointien valmistuminen työikäisten palveluissa 100 % 3kk aikana	○ -	
	Opiskeluhoollon kuraattorin tai psykologin kanssa keskustelu 7 työpäivän aikana	✘ 94,9%	Psykologien rekrytointihaasteet. Psykologitehtäviä saatu täytettyä syksyllä -23.
	Psykiatrian yli 180 päivää jonottaneiden osuus 0 %	⚠ 3,1%	Hoitotakuu toteutui pääosin hyvin. Joulukuun poikkileikkaustilanteessa psykiatrialla 4 asiakasta odotti ensikäyntiä yli 180 päivää ja nuorisopsykiatrialla sekä lastenpsykiatrialla 1 asiakas odotti yli 90 päivää.
Nuorisopsykiatrian yli 90 päivää jonottaneiden osuus 0 %	⚠ 3,1%		
Lastenpsykiatrian yli 90 päivää jonottaneiden osuus 0 %	⚠ 4,2%		

Vaikuttavat, kustannustehokkaat ja saavutettavat palvelut sekä erinomainen asiakaskokemus

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA	KOMMENTIT
Pelastuslaitoksen toimintavalmius on vähintään palvelutasopäätöksen mukainen ja pelastustoimen palvelutaso on turvattu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti.	I-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen	✓ 79 %	Pelastustoimen toimintavalmiusaikojen täyttymisprosentit toteutuivat tavoitteen mukaisesti. Ensimmäinen yksikön saavutettavuusaika-mittari jokaisessa riskiluokassa toteutui palvelutasopäätöksen mukaisesti.
	II-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen	✓ 85,0 %	
	III-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	✓ 99,0 %	
<p>Palveluiden järjestämistavat vastaavat toodettuun palvelutarpeeseen.</p> <p>Palvelut on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.</p>	Avosairaanhoidon digiklinikakäynnit suhteessa avosairaanhoidon fyysisiin käynteihin vähintään 13 %	✓ 13 %	Avosh-toiminta oli olennaisesti aiempaa vilkkaampaa, ja siksi ilmeisesti koronan hoitovelkaa purettiin.
	Erikoissairaanhoidon kiireettömien läheteiden määrä ei kasva	✗ 7 %	
	Väestöennusteeseen suhteutetut 75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittarit:		Palvelurakennemittarit toteutuvat hyvin pois lukien omaishoidon tuen kattavuus.
	• Kotona asuvien osuus vähintään 94 %	✓ 94,4 %	
	• Säännöllisen kotihoidon kattavuus enintään 10 %	✓ 9,0 %	
	• Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kattavuus enintään 6 %	✓ 5,6 %	
	• Omaishoidon tuen kattavuus vähintään 2,2 %	✗ 2 %	
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-20 vuotiaiden osuus alle 1,6 % vastaavan ikäisestä väestöstä	⚠ 1,8 %	Kodin ulkopuolelle sijoitettujen osuus kasvoi loppuvuonna.	
Perhehoidon osuus kaikista hoitovuorokausista lastensuojelussa 48 %	⚠ 47,3 %	Perhehoidon osuus kasvoi loppuvuodesta, mutta jäi hieman tavoitteesta.	
<p>Palvelujen järjestämistapojen valinnat perustuvat tuotantotapojen analysointiin. Tuotantotapa-analyysi tehdään strategisista palvelukokonaisuuksista ja niistä palveluista, joissa tuotantotapojen systemaattinen arviointi on tarpeellista.</p>	<p>Toteutuneet tuotantotapa-analyysit toimialoitain ja tuotantotapa-analyysityökalun toimivuuden arviointi:</p> <p>Tuotantotapa-analyysi käytössä kaikilla substanssitoimialoilla</p> <p>Tuotantotapa-analyysi käytössä osassa substanssitoimialoja</p>	<p>✓ 100 %</p>	<p>Kaikki toimialat kattavat: Ajoneuvohallinnan TT-analyysi, Rekrytointipalveluiden TT-analyysi. Aluehallituksen toimiala: Logistiikkapalveluiden TT-analyysi. Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus: Hartolan kotihoidon TT-analyysi. Tukipalvelut: Ateriapalveluiden TT-analyysi, Työterveyshuollon TT-analyysi ja jatkoanalyysi. Tuotantotapa-analyysin toimivuutta on arvioitu. Merkittävimmät kehittämiskohteet: toimialojen sitoutuminen analyysiprosessiin ja reursointi, tuotantotapa-analyysien taloudellisten vaikutusten kehittäminen. Tuotantotapa-analyysityökalujen ja toimintamallin kehittämistavoitteet on valmisteltu uudelle monituottajajuosohjelmakaudelle.</p>

Saavutettu asema alan parhaana julkisena työpaikkana

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA	KOMMENTIT
Henkilöstöohjelman toimeenpanosuunnitelma laadittu, hyväksytty ja toimeenpanossa.	Suunnitelma laadittu	✓ kyllä	
	Suunnitelma hyväksytty	✓ kyllä	
	Toimeenpano käynnissä	✓ kyllä	
	Pitovoima, NPS mittarointi, suosittelu > 70 % henkilöstöstä	○ -	Ei mitattu. Mittari kilpailutetaan ja otetaan käyttöön keväällä 2024.
	Säännölliset työtyytyväisyyskyselyt, työtyytyväisyys > 7	○ -	Hankitaan yhteistyökumppani keväällä 2024 ja tutkimuksen toteutus syksyllä 2024.
	Vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus < 7 %	! 7,2 %	
	Sairauspoissaolopäivien lukumäärä/henkilötyövuosi < 20 kalenteripäivää	! 20,7 päivää/htv	

Luottamuksen avulla rakennettu, sujuva yhteistyö kuntien, yhteisöjen ja valtionhallinnon kanssa asukkaiden parhaaksi

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA	KOMMENTIT
Mekanismi kunta-, yritys ja yhdistysyhteistyöhön on suunniteltu (kuntatapaamiset, koulutus, lautakunnat ym.)	Rakenteet ja mallit olemassa ja kuvattu (kyllä/ei)	✓ kyllä	Kuntajohtajakokoukset toteutettu ja jatkuvat säännöllisesti. Lautakunta- ja neuvostotapaamiset aikataulutettu.
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, osallisuutta ja yhdyspintatyötä tukevat rakenteet ja kumppanuudet.	Strategiset yhteistyösopimukset laadittu ja yhteistyörakenteet luotu	✓ kyllä	Neuvottelukunta aloittanut toimintansa.
	Neuvottelukuntien sekä keskeisten teema-kohtaisten yhdyspintaverkostojen tavoitteet asetettu ja vastuutahot nimetty	✓ kyllä	
	Vaikuttamistoimielinten toiminta käynnistetty	✓ kyllä	
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä sekä osallisuuden vahvistamista suunnitellaan, toteutetaan, johdetaan tiedolla ja seurataan hyvinvointialueen toimialoilla ja alueellisessa yhteistyössä.	Hyte-standardit luotu ja hyväksytty	✓ kyllä	Vuosikertomus hyväksytty.
	Alueellisen hyvinvointikertomuksen vuosiraportointi tehty ja osallisuusohjelman toteutus käynnistetty	✓ kyllä	

Kestävän kehityksen edistäminen

TAVOITE	MITTARI	TOTEUMA	KOMMENTIT
Ympäristöohjelman toteuttaminen suunnitelmallisesti.	Ympäristöohjelma auditoitu vuoden 2023 aikana / Sertifikaatti saavutettu / Ympäristö-ohjelman toteuttaminen suunnitelman mukaisesti	! kesken	Ympäristöohjelmaa on seurannan mukaan toteutettu hyvin, mutta auditointi siirtyi vuodelle 2024. Kemikalilistaus menossa.
Kestävän kehityksen raportoinnin kehittäminen.	Kestävän kehityksen raportointi määritelty ja käytössä	! kesken	Kehittämiseen on tehty projektisuunnitelma ja ICT palveluiden kanssa edetään vakiinnuttamisrahalla.
Kestävän kehityksen osaamisen kasvattaminen hyvinvointialueella.	Nimetty "kestävän ja ympäristöystävällisen palvelutuotannon" tukihenkilöt tulosyksiköihin.	✓ kyllä	Kestävän kehityksen tukihenkilöitä on nimetty ja koulutettu yksiköihin 20 hkl:ä. Tukihenkilöitä koulutetaan vuosittain lisää tarpeen mukaan. Henkilöstölle on koulutuskokonaisuus käytettävissä.

3.1.1 Aluehallituksen toimiala

Vastuhenkilö hyvinvointialuejohtaja

Petri Virolainen

Aluehallituksen toimiala muodostuu kolmesta tulosalueesta: hyvinvointialueen hallinnosta, taloudesta ja järjestämisen tuesta.

Hyvinvointialueen hallinto vastaa hallinnollisten kokonaisuuksien koordinaatiosta ja juridisesta tuesta. Sidosryhmätyö ja strategisten kumppanuuksien kehittäminen, yhteispintaneuvottelukunnan työn organisoiminen sekä kansallinen edunvalvonta kuuluvat keskeisenä osana hallinnon tehtäviin. Samoin ministeriöiden ohjeistuksen ja alueellisen päätöksenteon yhteensovittaminen. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen toiminnan ensimmäinen kokonainen kalenterivuosi on hyvinvointialueen hallinnon osalta toteutunut sille asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Hyvinvointialueen toimielimet ovat vuoden 2023 aikana toimineet päätöksentekokykyisesti vakiinnuttaen hyvin ensimmäisen toimintavuoden aikana käynnistynyttä toimintaa. Monipuolista luottamushenkilötyötä tukevaa toimintarakennetta, joka sisältää aluevaltuustoinfot, valtuustokokousten koulutusosiot, toimielinten iltakoulut, seminaarit ja ilmiöpöytäpöytämatat, on kehitetty päättäjiä osallistavaksi. Päätöksentekoa sekä virkamiesten ja luottamushenkilöiden välistä yhteistyötä on vahvistanut aluehallituksen puheenjohtajuuden muuttuminen kokoaikaiseksi 15.5.2023 alkaen. Vuoden 2023 aikana hyvinvointialueen hallintosääntöön ei ole tehty merkittäviä strategisia muutoksia, mutta sitä on teknisesti kehitetty tarkoituksenmukaisemmaksi.

Järjestämisen tuen tulosalueelle rakennettiin omavalvonnan perusrakenteet: laadittiin omavalvontaohjelma ja -suunnitelma sekä käynnistettiin omavalvonnan seurantaraportin valmistelu. Omavalvonnan seurantaraportti laaditaan osavuosisikatsauksittain, ja tilinpäätöksen liitteeksi on laadittu laaja raportti. Osana omavalvontaa toteutettiin hyvinvointialueen asiakas- ja potilasturvallisuuden kypsyysarviointi. Omavalvonnan seuranta kattaa myös hyvinvointialueen palvelustrategian toimeenpanon arvioinnin. Hyvinvointialueen potilas ja sosiaaliasiamiestoiminta keskitettiin omavalvontatii-

miin. Vuoden 2023 aikana luotiin edellytykset vuoden 2024 alusta voimaan tulevan asiakas- ja potilasvastaavatoiminnasta annetun lain mukaiselle toiminnalle. Järjestämisen tuen tulosalue vastaa myös hankintatoimesta ja monituottajuuden ohjauksesta hyvinvointialueella. Kolmivuotinen monituottajuusohjelmakausi täyttyi vuoden 2023 lopussa. Ohjelman toimeenpanossa otettiin käyttöön tuotantotapojen analysoinnin toimintamalli, kehitettiin hankintaprosesseja ja hankintojen tavoitteellisuutta ja ennakoitua, luotiin sopimushallinnan rakenteet ja toimintamallit sekä kehitettiin palvelujen valvonnan yhteneväisiä hyvinvointialuetasoisia toimintakäytäntöjä. Ohjelman toteutuksessa panostettiin yritys yhteistyöhön sekä osallistuttiin aktiivisesti kansallisen hankinta-Suomi-ohjelman toimeenpanoon. Vuoden lopulla käynnistettiin uuden monituottajuusohjelman valmistelu.

Taloustulosalueen toiminnallinen päätavoite oli varmistaa hyvinvointialueen toiminnan häiriötön toiminta talouden osalta. Talouden vastuulla olevat taloushallinnon perusprosessit käynnistyivät pääosin suunnitellusti. Talouden pääjärjestelmän muutos SAP:sta Raindance-järjestelmään ja koko järjestelmäkokonaisuuden tuotantokäyttö vuoden 2023 tammikuusta alkaen onnistui hyvin. Toiminnan ja talouden seuranta saatiin kuntoon nopeasti hyvinvointialueen toiminnan käynnistymisen ja järjestelmävaihdoksen jälkeen.

Talouden seurannan osalta vuosi 2023 oli poikkeuksellisen haastava. Vuoden 2023 valtion rahoitus ei ole riittävästi huomioinut valtakunnallisten palkkatarkistusten kustannusvaikutuksia, inflaatiotasoa eikä väestön ikääntymisen aiheuttamaa palvelutarpeen kasvua. Tilinpäätös on vahvasti alijäämäinen. Vuoden 2023 aikana on laadittu monivuotista talouden tasapainottamisohjelmaa. Ohjelma koostuu kolmesta osasta, joista vuoden 2024 talousarvio on jo valtuuston hyväksymä. Muut osat valmistuvat seuraavien vuosien aikana.

Käyttötalousosa (Ulkoiset 1 000 €)

Käyttötalousosa	Talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutos-talousarvio I	Toteuma	Poikkeama vrt. muutos-talousarvio I
Toimintatuotot	1 238	-985	253	400	147
Toimintakulut	-16 274	-506	-16 780	-16 285	495
Toimintakate	-15 036	-1 490	-16 527	-15 885	642
Valtion rahoitus	834 589	27 392	861 980	861 673	-308
Rahoitustuotot ja -kulut	-840	2 307	1 467	2 371	904
Vuosikate	818 712	28 209	846 921	848 159	1 238
Satunnaiset erät				201	201
TILIKAUDEN TULOS	818 712	28 209	846 921	848 360	1 439

HTV ja työpanos

TP 2023

Toteutunut htv *	91,1
Työpanos netto (ilman lisä- ja ylitöitä)	77,2

Lisä- ja ylitööt

TP 2023 (HTV)

0,4

* toteutunut htv = teoreettinen htv - palkattomat poissaolot

3.1.2 Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Vastuhenkilö toimialajohtaja Tuomo Nieminen

Toimintatuotot toteutuivat arvioitua korkeampina, ja ylitys muutostalousarvioon nähden oli 1,0 miljoonaa euroa. Palveluiden myyntiä toisille hyvinvointialueille oli etenkin kardiologian, silmätautien ja akuuttilääketieteen erikoisaloilla. Suurin kasvu oli silmätaudeilla osana Etelä-Karjalan hyvinvointialueen kanssa tehtyä sopimusta. Myrskylän ja Pukkilan siirtyminen Itä-Uudenmaan hyvinvointialueelle lisäsi usean erikoisalan myyntiä oman hyvinvointialueen ulkopuolelle. Maksutuotot toteutuivat hieman muutostalousarviota suurempina.

Henkilöstökustannukset jäivät 1,6 miljoonaa euroa arvioitua pienemmiksi. Kustannusten alittumiseen vaikuttivat muun muassa hoitohenkilöstöön ja tiettyjen erikoisalojen lääkäreihin liittyvät rekrytointiongelmat. Hoitojonojen purkamiseksi tehdyt lisätyöt kasvattivat erilliskorvausten kustannuksia. Loppuvuodesta lisätöiden määrää vähennettiin merkittävästi osana sopeutus-toimenpiteitä.

Asiakaspalvelujen ostot kasvoivat erityisesti sisätautien ja kirurgian erikoisaloilla. Ostot ylittivät arvioidun tason 1,3 miljoonalla eurolla. Merkittävin nousu asiakaspalveluiden ostossa tuli yliopistosairaaloista, joihin lähetetään potilaita keskittämisesetuksen ja yhteistyöalueella sovittujen käytäntöjen mukaisesti. Henkilöstöpula ja kasvaneet hoitojonot vaikuttivat osaltaan palvelujen ostojen toteutumiseen muutostalousarviota suurempina. Myös työvoiman vuokrauksen sekä potilasvakuutuksen kustannukset toteutuivat muutostalousarviota suurempina. Palvelujen ostojen ylitys oli 2,2 miljoonaa euroa.

Aineiden ja tarvikkeiden toteuma ylittyi 0,4 miljoonalla eurolla. Hoitotarvikkeisiin käytettiin arvioitua enemmän rahaa, mutta toisaalta lääkekustannuksia saatiin vähennettyä merkittävästi medisiinisellä tulosalueella.

Toimintakulut toteutuivat 0,6 miljoonaa euroa muutostalousarviota korkeampina, ja toimialan ulkoinen tulos muodostui 0,3 miljoonaa euroa arvioitua paremmaksi.

Alkuperäiseen talousarvioon nähden toimintakulujen ylitys oli 27,2 miljoonaa euroa. Muutostalousarviossa huomioitiin suurimmat ylitykset, joita henkilöstökuluis-

sa olivat erilliskorvaukset ja palkkaharmonisaation vaikutukset. Lisäksi huomioitiin asiakaspalvelujen ostojen, työvoiman vuokrauksen, sosiaali- ja terveystalouden ostojen, laboratoriotutkimusten sekä hoitotarvikkeiden ylityspaineet.

Vuosi 2023 oli neljäs koronavuosi. Korona vaikutti toimintaan aiempaa vähemmän. Marraskuussa hyvinvointialueen vuodeosastolla oli samanaikaisesti hoidettavana enimmillään 66 potilasta koronan vuoksi tai koronaan liittyen.

Henkilöstöohjelmaa vietiin aktiivisesti eteenpäin kaikilla toimialan tulosalueilla.

Operatiivisella tulosalueella oli polikliinisiä kontakteja 15 prosenttia enemmän kuin talousarviossa (12 prosenttia enemmän kuin vuonna 2022). Leikkauksia tehtiin 12 332 eli noin 700 enemmän kuin vuonna 2022. DRG-jaksoja kertyi 8 prosenttia alle talousarvion, kuitenkin 10 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Kuvantamistutkimuksia tilattiin kappalemääräisesti 3 prosenttia enemmän kuin vuonna 2022. Leikkaustoiminnassa lyhytjälkihoitoisen kirurgian osuutta on kasvatettu. Heräämötoimintaa ja potilaslogistiikkaa leikkausyksikön ja vuodeosastojen välillä on kehitetty. Näillä muutoksilla tuottavuutta on saatu parannettua. Erillinen tukikeskus seksuaalisen väkivallan uhreille (SERI-keskus) aloitti toimintansa.

Medisiinisellä tulosalueella polikliinisiä kontakteja oli 6 prosenttia talousarviota enemmän ja nousua oli 9 prosenttia vuoteen 2022 nähden. Polikliinistä toimintaa kyettiin tehostamaan, sillä toimintalukujen nousu toteutui, vaikka lääkäreistä oli vajetta. Jossakin määrin jouduttiin käyttämään lisätöitä ja ostopalvelulääkäreitä. Polikliinikoiden volyyminoususta huolimatta kuvantamisen käyttö oli vuoden 2022 tasolla, eli kuvantamisen käyttöä on saatu vähennettyä tavoitteiden mukaisesti. DRG-jaksokertymä toteutui 8 prosenttia alle talousarvion tason. Vertailukelpoisia hoitajaksoja kertyi 4 prosenttia vähemmän kuin vuonna 2022, mikä liittyy paljolti osastojen hoitajavajeeseen. Tämä ei kuitenkaan juuri vaikuttanut hoitotakuun toteutumiseen, sillä osastohoitoa vaativat potilaat saatiin lähes poikkeuksetta sijoitettua vuodepaikoille tai kotisairaalaan. Osastojen kuormitusasteet olivat varsin korkeat, ja ruuhkahuippu-

jen aikaan siirtyminen yhteispäivystyksestä vuodeosastolle kesti tavoiteltua pidempään. Kotisairaalan käyttöä lisättiin myös ottamalla sen piiriin uusia potilasryhmiä, kuten keuhkohtaumatautia sairastavia. Kotisairaalan lisääntyvä käyttö on keskeinen kehitystrendi, jolla vuodeosastohoito vähenee vastaamaan käytettävissä olevaa henkilökunnan määrää. Lääkekustannuksia kertyi oletettua vähemmän muun muassa C-hepatiittilääkkeiden käytön vähentymisen vuoksi. C-hepatiitti pyritään eräköimään (poistamaan) länsimaista, ja sairaus on vähentynyt alueellamme ennakoitua nopeammin. Lisäksi kroonisten tulehduksellisten sairauksien biologisissa lääkityksissä on siirrytty suonensisäisistä valmisteista potilaiden itse pistämiin valmisteisiin.

Erikoissairaanhoidon tulleiden läheteiden määrä nousi 7 prosenttia edelliseen vuoteen nähden, minkä vuoksi erikoissairaanhoidon poliklinikoiden oli lisättävä tuotantoa. Läheteiden käsittely toteutui hyvin hoitotakuussa. Polikliiniset ensikäynnit toteutuivat useimmilla poliklinikoilla hyvin hoitotakuussa, mutta etenkin kirurgialla ja sisätaudeilla osa potilaista joutui odottamaan liian pitkään. Korona-aikana osa potilaista on joutunut odottamaan hoitoa yli hoitotakuun. Tämä koskee etenkin leikkaushoitoja. Tilanne parantui vuoden 2023 aikana kohtalaisesti.

Akuuttiz4-tulosalueella yhteispäivystyksen käyntimäärät olivat 2 prosenttia alle talousarvion. Vuodesta 2019 alkaen fyysiset käynnit yhteispäivystyksessä ovat vähentyneet noin 40 prosenttia aktiivisen kehittämistyön tuloksena. Kuvantamisen käyttö on vähentynyt. Potilaita ohjataan ja hoidetaan yhä enemmän puhelimitse ja kotikäynnin, jolloin heiltä voidaan ottaa muun muassa laboratoriokokeita. Kotisairaalan toiminta on laajentunut. Ensihoidon tehtävät ovat vähentyneet. Ambulanssilla tuotiin potilaita yhteispäivystykseen 9 prosenttia talousarvioon asetettua tavoitetasoa vähemmän. Obduktiossa vainajien säilytysajat ovat pidentyneet viime vuosina, ja uutta kylmätilaa on otettu käyttöön.

Diagnostiset palvelut tuottivat yhteensä noin 144 000 tutkimusta. Kokonaistutkimusmäärä ei muuttunut oleellisesti edellisestä vuodesta. Viipalekuvausten määrä on jo pitkään noussut kestävämmällä tavalla. Tulosalueella on kannustettu vähentämään tutkimuksia, joilla ei ole

juuri vaikuttavuutta, eli joiden tekeminen ei oletettavasti vaikuta potilaan diagnostiikkaan ja hoitoon. Lisäksi vuonna 2023 kiinnitettiin aiempaa enemmän huomiota mahdollisten päällekkäisten tutkimusten poistamiseen. Tietokonekuvausten määrä ei noussut vuonna 2023. Magneettikuvausten määrä nousi 8 prosenttia, mikä on kuitenkin vähemmän kuin erikoissairaanhoidon polikliinisten kontaktien määrän kasvu. Ultraäänikuvausten määrä väheni 7 prosenttia. Isotooppitutkimuksista PET-TT-tutkimusten määrä kasvoi 7 prosenttia. Erikoislääkärivajeen vuoksi on etenkin kuvantamisessa jouduttu käyttämään ostopalveluita. Lausuntojen tekeminen soveltuu hyvin myös etättyöhön.

Lääkehuollon tulosalueen suoriteluvut, kuten lääkevalmistuserät ja solunsalpaajien toimitusrivit, olivat jokseenkin samalla tasolla kuin vuonna 2022. Osastofarmasian toiminta kasvoi. Laajentuneen äylälääkekaappitoiminnan myötä lääkehuollolla oli suurempi rooli osastojen lääkevarastojen ylläpidossa. Lääkitysturvallisuuskoordinaattorin toimintaa vakiinnutettiin.

Merkittävä osa perusterveydenhuollon vastaanotto- palveluista tuotettiin pitkäkestoisin sopimuksiin perustuvien kumppanuusjärjestelyiden kautta. Harjun terveys tuotti avosairaanhoidon, suun terveydenhuollon ja perustason mielenterveyspalvelut Lahden, Hartolan, Iitin ja Kärkölän asukkaille. Terveystalo puolestaan vastasi Sysmän kunnan peruspalveluiden kokonaisulkoistuksesta. Lisäksi Terveystalo tuotti Orimattilan alueen avosairaanhoidon vastaanottopalvelut. Muiden kuntien osalta avosairaanhoidon ja suun terveydenhuolto olivat hyvinvointialueen omaa tuotantoa.

Avosairaanhoidossa jatkui moniammatillisen tiimimallin kehittäminen. Käyntimäärät ylittivät asetetun talousarvion 9 prosentilla. Digiklinikan palveluvalikko laajentui, ja palvelun käyttö oli 13 prosenttia avosairaanhoidon fyysisiin kontakteihin nähden. Hoitotakuu kiristyi syyskuussa 2023 siten, että hoitoon on päästävää 14 vuorokauden sisällä. Hoitotakuun mittaustapa muuttui aiempaa vaativammaksi. Uusi hoitotakuu toteutui 82 prosentilla.

Alueen väestöstä 36 prosenttia käytti vuoden aikana suun terveydenhuollon palveluja. Vastaanottokäyntejä oli 189 566 eli 3 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna.

Hyvinvointialueen ensimmäinen toimintavuosi oli suun terveydenhuollossa aktiivisen kehittämisen ja muutoksen vuosi. Erityistä huomioita sai asiakas- ja hoitoprosessien kehittäminen yhdessä muiden tulosalueiden kanssa. Suun, hampaiston ja leukojen alueen erikoissairaanhoidon kanssa tarkasteltiin vaativaa tai kiireellistä hoitoa tarvitsevien potilaiden hoitopolkuja. Sote-keskusten moniammatillinen työskentely vakiintui ja suora palveluohjaus suun terveydenhuollon palveluihin lisääntyi. Heinolan palvelutuotantoa uudistettiin huomioimalla erilaisten asiakasryhmien tarpeet oikea-aikaisemmin.

Hollolan joustava klinikka ja Orimattilan monihuone-malli jatkoivat menestyksekkäästi toimintaansa, jossa 67 prosenttia potilaista sai hoitonsa päätökseen kerralla. Liikuteltavat suun terveydenhuollon yksiköt palvelivat kaikkia ala-asteita, joissa ei ollut omaa hammashoitola. Kiireettömään hoitoon pääsyn aikarajaa tiukennettiin puolesta vuodesta neljään kuukauteen syyskuussa 2023. Uudistuneiden toimintamallien myötä jo 53 prosenttia hoitoon hakeutuneista potilaista sai hammaslääkärin vastaanottoajan 14 vuorokauden sisällä.

Käyttötalousosa (Ulkoiset 1 000 €)

Käyttötalousosa	Talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutos-talousarvio I	Toteuma	Poikkeama vrt. muutostalousarvio I
Toimintatuotot	42 448	1 582	44 030	45 009	979
Toimintakulut	-325 694	-26 619	-352 313	-352 942	-629
Toimintakate	-283 246	-25 037	-308 283	-307 933	350
Vuosikate	-283 246	-25 037	-308 283	-307 933	350
Poistot ja arvonalentumiset	-6 700	819	-5 881	-5 965	-84
TILIKAUDEN TULOS	-289 946	-24 217	-314 164	-313 898	266

HTV ja työpanos	TP 2023
Toteutunut htv *	2 043,3
Työpanos netto (ilman lisä- ja ylityitä)	1 681,7

Lisä- ja ylityöt	TP 2023 (HTV)
	69,2

* toteutunut htv = teoreettinen htv - palkattomat poissaolot

Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toiminta	TA2023	Toteuma 2023	Toteuma-%
Tuotannon volyymit			
Avosairaanhoito			
Lääkäri, käynnit	142 000	156 364	110 %
Hoitaja, käynnit	183 600	245 046	133 %
Lääkäri, sähköinen asiointi	23 300	9 977	43 %
Hoitaja, sähköinen asiointi	19 000	45 622	240 %
Suun terveydenhuolto			
Hammaslääkärikäynnit	129 300	124 157	96 %
Suuhygienisti- ja hammashoitajakäynnit	67 900	65 404	96 %
Erikoissairaanhoito			
DRG-jaksot	28 000	25 769	92 %
Kontaktit, somatiikka	291 800	322 214	110 %
Akuutti 24			
Päivystyskäynnit	60 750	59 576	98 %
Hammaspäivystyskäynnit	8 200	7 897	96 %
Päivystysosaston DRG-jaksot	5 250	5 613	107 %
Kotisairaalan käynnit	20 800	22 148	106 %

Terveys- ja sairaanhoitopalveluiden toiminta – TA2023	Tavoite	Toteuma
Muut tunnusluvut		
Paljon palveluita käyttävien määrän vähentäminen		
Avosairaanhoito, yli 10 käyntiä / vuosi	-10 %	29 %
ESH-vuodeosastohoito, yli 3 ennakoimatonta hoitajaksoa / vuosi	-10 %	-4 %
Akuutti24, päivystys, yli 6 käyntiä / vuosi	-10 %	-43 %
ESH-poliklinikat, yli 10 käyntiä (ei sarjahoito) / vuosi	-10 %	22 %
Vuodeosastojen keskimääräinen nettokuormitus	82,5-87,5%	89 %
Keskimääräinen hoitoaika hoitajaksolla	< 2,6	3,4
Akuutti24, päivystys, potilaiden läpimenoaika alle 4 tunnissa	60 %	55 %
Ensihoito, päivystykseen kuljetettavien potilaiden määrä / v (kansalaistehtävät)	< 15 000	13 650
DRG-pistetuoittavuus (vertailu edellisvuoteen)	2 % kasvu	-2 %

3.1.3 Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus

Vastuhenkilö toimialajohtaja

Anu Olkkonen-Nikula

Ikääntyneiden palvelujen ja kuntoutuksen toimialan toimintatuotot toteutuivat muutostalousarvion mukaisesti. Toimintatuottoja toimialalle lisättiin muutostalousarviossa 8,5 miljoonaa euroa. Toimintatuottoja kertyi arvioitua enemmän asiakasmaksutuotoista. Toimintakulut alittivat muutostalousarvion 0,4 miljoonalla eurolla. Toimialalle lisättiin muutostalousarviossa toimintakuluja 18,53 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli 207,4 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Henkilöstökulut alittuivat 0,8 miljoonalla eurolla alle muutostalous-arvion. Erilliskorvauksiin lisättiin muutostalousarviossa rahaa. Toimialalla jaksotettujen palkkojen toteuma ylitti reilusti budjetoidun (2,0 M€). Vuotta 2023 budjetoitaessa ei ollut lähtötietona tilinpäätöstietoa, vaan se perustui arvioon. Samoin TES-korotukset toteutuivat arvioitua suurempina. Palkkaharmonisatiosta aiheutuvia lisäkuluja toimialalle kertyi 1,2 miljoonaa euroa. Henkilöstön saatavuus haastoi toimialaa merkittävästi vuonna 2023. Toimialalla on jouduttu turvautumaan alkuvuonna 2023 merkittävästi henkilöstön ostopalveluihin ja henkilöstön vuokraukseen läpi koko vuoden, jotta palvelut saatiin turvattua. Työvoiman vuokraus, erilliskorvaukset ja määräaikaisen henkilöstön kustannukset ylittivät talousarvion reilusti suhteessa alkuperäiseen talousarvioon (16,4 M€). Oman henkilöstön joustot ovat olleet merkittävät. Maksettuja lisä- ja ylityökorvauksia kertyi toimialalla 2 miljoonaa euroa vuoden aikana. Hälytysrahat ja muut korvaukset ovat olleet vuonna 2023 merkittävät (2,45 M€). Palveluiden ostot toteutuivat 2,7 miljoonaa euroa suurempina suhteessa muutostalousarvioon. Lisämääräraha ei riittänyt asiakaspalveluiden ostoihin ympärivuorokautisessa hoidossa ja kotihoidossa johtuen muun muassa siitä, että asiakasmäärän kasvu painottui ostoihin. Ympärivuorokautisen palveluasumisen hinnankorotukset vuoden 2023 alkupuolella olivat merkittävät. Ympärivuorokautisen palveluasumisen hinnankorotuksen vuoksi ostopalvelut ylittivät alkuperäisen talousarvion 5,1 miljoonalla eurolla.

Myös kotihoidon ostopalveluhintaa korotettiin. Kotihoidon uusia asiakkuuksia ohjattiin ostopalveluille alkupeleistä suunnitelmaa enemmän, ja ylitystä alkuperäiseen talousarvioon verrattuna kertyi 2,4 miljoonaa euroa.

Henkilöstön terveysperusteiset poissaolot olivat 26,2 kalenteripäivää henkilötyövuotta kohden. Henkilötyövuosia kertyi toimialalla vuonna 2023 yhteensä 2398,5. Merkittävin kasvu kohdistui asumispalveluihin, jossa henkilöstön mitoituslaki astui voimaan. Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa henkilöstömitoitusvaade oli 1.4.2023 alkaen 0,65 hoitajaa / asukas ja sen lisäksi erillinen välillisen henkilöstön määrä tarveperusteisesti. Toimialalla aloitti huhtikuussa 2022 46 filippiiniläisen hoitajan ryhmä oppisopimuksessa. Valtaosa heistä valmistui joulukuussa 2023 lähihoitajiksi. Keväällä 2023 saapui toinen filippiiniläisten hoitajien ryhmä (31 hoitajaa). Sen lisäksi toimialalla on muita oppisopimusopiskelijoita lähihoitaja- ja hoiva-avustajakoulutuksessa. Toimialalla oli joulukuussa 2023 yhteensä 161 oppisopimusopiskelijaa.

Vuonna 2023 toimialan merkittävimmät strategiset painopisteet olivat palvelurakenteen edelleen kehittämisen jatkamalla palveluiden painopisteen siirtoa kevyempiin palveluihin. Toimialalla valmisteltiin vuoden 2023 alussa ikääntyneiden palvelujen järjestämissuunnitelma, mikä hyväksyttiin aluevaltuustossa 3.4.2023. Suunnitelmaan on muodostunut viisi kehityskärkeä: 1. vetovoimainen työpaikka, ammattitaitoinen ja riittävä henkilöstö, 2. ennaltaehkäisevien toimien ja omaehtoisten ratkaisujen vahvistaminen, 3. laaja-alainen asiakasohjaus ja kotona-asumisen tuen vahvistaminen, 4. uudet asumisen ratkaisut tiiviissä kuntayhteistyössä ja tuotantorakenteen uudistaminen ja 5. saumaton ja vahva Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus -toimialan yhteistyö muiden toimialojen kanssa. Ikääntyneiden palvelujen järjestämissuunnitelmaa on viety systemaattisesti eteenpäin vuoden 2023 aikana, ja suunnitelma vastaa osaltaan Hyvinvointialueen palvelustrategian tavoitteisiin.

Sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain uudistukset haastoivat palvelujärjestelmää. Kotiin annettavat palvelut jakautuvat 1.1.2023 alusta lähtien tukipalveluihin ja kotihoitoon. Sosiaalihuoltolaki muuttui 1.1.2023, ja lakiin kirjattiin uutena palvelumuotona yhteisöllinen asu-

minen, mikä korvasi entisen palveluasumisen. Vuonna 2023 toimialalla saavutettiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta sitovat tavoitteet. Kotona asuvien 75 vuotta täyttäneiden osuus oli vuoden lopussa 94,4 prosenttia tavoitteen ollessa 94 prosenttia. Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kattavuus yli 75-vuotiaista oli 5,6 prosenttia tavoitteen ollessa enintään 6 prosenttia.

Säännöllisen kotihoidon kattavuus vastaavasti oli 9 prosenttia tavoitteen ollessa enintään 10 prosenttia. Omaishoidon kattavuus yli 75-vuotiaasta väestöstä oli 1,6 prosenttia tavoitteen ollessa 2,2 prosenttia. Omaishoidon kattavuutta ei ole ollut mahdollisuutta kasvattaa rahoitusvajeen takia. Jotta kattavuutta olisi voitu lisätä, vaatisi se vähintään 8 miljoonan euron lisärahoituksen. Palvelurakenteen kehittäminen ja rakennemuutos vaativat pitkäjänteistä työtä ja yhteisöllisen asumisen kehittämistä. Palvelutarpeen arviointi toteutui lain mukaisesti, eli 5,7 arkipäivän aikana. Lakiin kirjattu enimmäisaika on 7 arkipäivää. Ympäri vuorokautiseen palveluasumiseen odotusaika vireillepanosta palvelun pääsyyn oli 25 vuorokautta, eli erinomainen. Lakiin kirjattu enimmäisaika on alle 90 vuorokautta. Terveystieteiden lakisääteiset hoitopääsyajat eivät toteutuneet kaikilta osin määräaikaisten puitteissa. Hoitoon pääsy toteutui kuntoutuksen tulosalueella hyvin lakisääteisessä ajassa kuitenkin suurimmassa osassa palveluita. Ongelmia oli lasten puheterapian, neuropsykologisen kuntoutuksen ja fysiatrian lääkäripalveluiden osalta. Henkilöstöohjelman toteuttaminen toimialalla ja tulosalueilla käynnistyi hyvin.

Väestöennusteen mukaan yli 75-vuotiaan väestön määrä kasvoi 5,3 prosenttia, mikä näkyi palvelutarpeen kasvuna sekä kotihoidossa että ympäri vuorokautisessa palveluasumisessa. Kasvu oli ennakoitun mukainen.

Kaikilla tulosalueilla yhtenäistettiin toimintaprosesseja. Tulevaisuuden sosiaali- ja terveystieteiden ohjelman (Tulsote-hanke) kautta asiakasohjauksessa aloitettiin kotihoitoasiakkaiden segmentointi palvelutarpeiden (RAI) perusteella, minkä tuloksena löydettiin asiakkuuksia, joiden palvelutarvetta ratkaistiin tehostetun tilapäisen kotihoidon pilotissa. Malli vakiintui pysyväksi toiminnaksi. Päijät-koti-hankkeen puitteissa pilotoitiin ja vakiinnutettiin ikääntyneiden sosiaalinen kuntoutus, jolla tavoitellaan oikein kohdennettua apua asiakkaan

oman elämän hallintaan ja arjen toimintojen suorittamiseen. Suomen kestävä kasvun ohjelman (RRP-hanke) osaprojektissa kehitettiin omaishoidon varhaisia palveluita ja koronakuorman purkua helpottavaa etsivää vanhustyötä. RRP-hankkeessa aloitettiin asiakasohjauksen vaikuttavuuspilotti ja kustannustyökalun kehittäminen. Monialaisen palvelutarpeen ennakointi tekoälyn avulla -hanke (MAITE) saatettiin loppuun syksyllä 2023.

Asiakasohjauksessa ja gerontologisessa sosiaalityössä panostettiin omatyöntekijäprosessien kehittämiseen. Huoli-ilmoitukset ikääntyneistä lisääntyivät edelleen. Ilmoituksia tuli vuonna 2023 yhteensä 3259. Ikääntyneiden psykososiaalisen tuen lisääntynyt tarve näkyi erityisesti etsivässä työssä, gerontologisessa sosiaalityössä sekä asiakkaan ongelmien monimutkaistumisessa. Tukipalveluiden (siivous, asiointi, vaatehuolto) palveluseteli vähävaraisille otettiin käyttöön kesäkuussa 2023. Omaishoidon vapaiden järjestelyssä oli merkittäviä vaikeuksia alkuvuodesta 2023. Tilanne helpottui huhtikuussa, kun ympäri vuorokautisen palveluasumisen hinnankorotuksista saatiin neuvotteluratkaisu. Säännöllisen kotihoidon palveluista ostopalveluna tuotettiin vuoden 2023 lopussa 38 prosenttia. Kotihoidon ostopalveluyrityksiä oli 41. Ympäri vuorokautista palveluasumista tuotettiin ostopalveluna 56 prosenttia 35 yksikössä. Yhteisöllinen asuminen korvasi aiemman palveluasumisen, ja ostopalveluna asiakkaita oli viidessä yksikössä. Ostopalvelujen neuvonnan- ja ohjauksen lisäksi tehtiin kaikkiin yksiköihin valvontakäynnit.

Asumispalveluissa henkilöstömitoitus muuttui 0,65 hoitajaan asukasta kohti 1.4.2023 alkaen, ja mitoitustarve pystyttiin täyttämään pääsääntöisesti hyvin. Yhteisöllisen asumisen kehittäminen käynnistettiin Lepolakodin ja Mikkulan palvelutaloissa. Tulosalueella työskenteli runsaasti oppisopimusopiskelijoita vuoden 2023 aikana. Maahanmuuttajataustaisten työntekijöiden suomen kielen valmennusta jatkettiin 20 opiskelijan ryhmällä.

Asumispalveluissa arviointi- ja kuntoutustoiminta keskitettiin ja paikkamäärää kasvatettiin Linnunlaulun asumispalveluyksikössä. Heinolassa sijaitsevassa Mäntylän asumispalveluyksikössä on myös arviointi- ja kuntoutuspaikkoja käytössä. Arviointi- ja kuntoutuspaikkoja on hyvinvointialueella käytössä 40. Arviointi- ja kuntou-

tuspaikkoja jouduttiin käyttämään vuoden 2023 alussa useita kuukausia omaishoidon vapaiden paikkoina, kunnes ostopalvelupaikkojen käyttö saatiin toimimaan huhtikuussa 2023. Asumispalveluissa toteutettiin aktiivisesti omavalvontaa vuoden 2023 aikana.

Kotiin vietävissä palveluissa asiakasmäärän kasvu tulosalueella taittui laskuun syyskuussa ja resurssipaine helpottui. Pysyvästä henkilöstöstä on edelleen vajetta. Kotihoitoalueiden moniammatillisuutta kehitettiin vuoden aikana muun muassa vakiinnuttamalla geronomien ja sosionomien työtehtävät.

Vuoden aikana kotiin vietävien palvelujen tulosalueella keskityttiin kahden ison hankkeen kehittämistoimenpiteiden vakiinnuttamiseen ja prosessien käytön tukemiseen. Kotona asumista ja hoitotyötä tukeva teknologian hanke päättyi joulukuussa 2022, ja sen jälkeen jatkettiin teknologioiden käyttöä soveltuvin osin. Suurimmat hyödyt saavutetaan lääkeautomaattien käytöstä, ja niiden käyttöön panostettiin siten, että joulukuussa 2023 31 prosenttia (N=618) kotihoidon asiakasta oli lääkeautomaattipalvelun piirissä.

Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille -hanke keskittyi tulosalueella vuoden aikana työnjaon ja optimoinnin pelisääntöjen luomiseen ja käyttöönottoon. Keskittymällä asiakkaiden palveluaikojen oikeellisuuteen, käyntien aikaikkunoihin, käyntien kriittisyyden määrittelyyn, hoitohenkilöstön taustatietoihin ja kotihoitoalueiden tiimijakoon, on saatu aikaan merkittävää toiminnan tehostumista. Matka-aikoja on saatu pienennettyä useilla kotihoidon alueella, mikä tarkoittaa merkittävää lisäresurssia asiakaskäynneille. Hanke päättyi 2023 vuoden loppuun, ja hanke saatiin suunnitelman mukaisesti toteutettua ja vakiinnutettua osaksi toimintaa.

Geriatrisessa osaamiskeskuksessa perusterveydenhuollon osastojen profiilit tarkistettiin vastaamaan ikäihmisten merkittävimpiä sairausryhmiä ja geriatrisia oireyhtymiä. Myös osastojen toimintamalleja yhdenmuokaistettiin potilasprosessien sujuvoittamiseksi. Alku- ja loppuvuodesta koronaepidemioiden kuormittivat sairaaloiden osastoja ja viikoittaisissa tilannepalavereissa erikoissairaanhoidon kanssa ratkottiin potilaslogistisia ongelmia. Perusterveydenhuollon osastoilla jouduttiin vähentämään yhteensä 4–10 paikkaa hoitohenkilöstön

saatavuusvajeen vuoksi, ja akuuttiosastojen kuormitukset olivat korkeita läpi vuoden. Tästä huolimatta potilaat kotiutuivat sujuvasti ja hoitajaksot eivät pitkittyneet merkittävästi. Geriatrisen osaamiskeskuksen lääkäreiden puhelinpäivystyksen vakiintuminen on parantanut huomattavasti hoitohenkilöstön konsultaatiomahdollisuuksia potilaiden asioissa niin perusterveydenhuollon osastoilla kuin kotihoidossa ja palveluasumisessa.

Hyvinvointialueen palliatiivinen keskus perustettiin kahden toimialan (IKU ja TESA) niin sanottuna virtuaalisena hallintomallina. Palliatiivinen keskus käsittää Geriatrisen osaamiskeskuksen osaston J12, palliatiivisen kotisairaalan ja Päijät-Hämeen keskussairaalan palliatiivisen poliklinikan. Osastolla J31 (haava- ja infektio-osasto) pilotoitiin haavahoitajan konsultaatiopalvelua ostopalveluissa (kotihoito ja asumispalvelut) sekä oman toiminnan asumispalveluissa.

Kuntoutuksen tulosalueelle vastuuyksiköiden johtamista ja kehittämistä uudistettiin ja yksiköihin luotiin vastaavien terapeuttien tehtäviä tukemaan lähiesihenkilötyötä ja kehittämistä. Kuntoutus oli mukana Tulsotehankkeessa, missä kehitettiin avosairaanhoidon tiimimallia, fysioterapian suoravastaanottoa, mittareita ja psykofyysisiä fysioterapiapalveluita niin aikuisille kuin lapsille. Myös lasten mielenterveyspalveluihin suunnattua toimintaterapiapalvelua kehitettiin. Kotikuntoutus osallistui kotona tapahtuvien kuntoutus- ja arviointijaksoiden kehittämiseen osana Tulevaisuuden kotona asumista tukevat palvelut iäkkäille -hanketta. Digi- ja sähköisiä palveluita laajennettiin vuoden aikana eri yksiköissä, ja kuntoutusosastoilla otettiin käyttöön tilannekuvajärjestelmä. Kuntoutuksen erikoissairaanhoidon lääkäripalveluissa mallinnettiin konsultaatiomalli perusterveydenhuollon työkykyarviointien tukemiseen.

Käyttötalousosa (Ulkoiset 1 000 €)

Käyttötalousosa	Talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutos-talousarvio I	Toteuma	Poikkeama vrt. muutos-talousarvio I
Toimintatuotot	44 712	8 509	53 221	53 224	3
Toimintakulut	-242 514	-18 536	-261 051	-260 615	436
Toimintakate	-197 802	-10 028	-207 830	-207 391	439
Vuosikate	-197 802	-10 028	-207 830	-207 391	439
Poistot ja arvonalentumiset	-131	92	-39	-39	0
TILIKAUDEN TULOS	-197 933	-9 936	-207 869	-207 430	439

HTV ja työpanos	TP 2023	Lisä- ja ylityöt	TP 2023 (HTV)
Toteutunut htv *	2 398,5		37,0
Työpanos netto (ilman lisä- ja ylityitä)	1 967,1		

* toteutunut htv = teoreettinen htv - palkattomat poissaolot

Ikääntyneiden palveluiden ja kuntoutuksen toiminta	TA2023	Toteuma 2023	Toteuma-%
Tuotannon volyymit			
Asiakasohjauksen käynnit	13 700	14 948	109,1%
Kotihoidon käynnit *)	2 323 000	2 305 668	99,3 %
Ympäri vuorokautisen palveluasumisen asumispäivät *)	626 000	651 411	104,1 %
Perusterveydenhuollon vuodeosastojen hoitopäivät	101 700	96 942	95,3 %
Kotihoidon lääkäripalvelujen käyntisuoritteet	20 500	24 988	121,9 %
Geriatrian poliklinikan käyntisuoritteet	11 900	13 494	113,4 %
Kuntoutuksen käyntisuoritteet	191 000	184 658	96,7 %
Muut tunnusluvut			
Kotihoidon välitön asiakastyöaika, lähihoitajat	58,0 %	57,7 %	
Asumispalveluysiköiden käyttöaste, ympärivrk palveluasuminen	95,0 %	94,4 %	
Akuuttiosastojen keskimääräinen hoitoaika	alle 17 vrk	17,5	
Kotiutukseen päätyvien hoitajaksojen osuus	71,0 %	70,0 %	
Kuntoutuksen käyntisuoritteet / nettotyöpanos	836	784	
Hyvinvointialueen sitovat tavoitteet			
Palvelutarpeen arviointi	alle 7 arkipvää	5,7	
Palvelujen saatavuus vireillepanosta palveluun pääsyyn, ympärivuorokautinen palveluasuminen	alle 90 vrk	25	
Väestöennusteeseen suhteutetut 75 vuotta täyttäneiden palvelurakennemittarit:			
Kotona asuvien osuus	vähintään 94 %	94,4 %	
Säännöllisen kotihoidon kattavuus	enintään 10 %	9,0 %	
Ympäri vuorokautisen palveluasumisen kattavuus	enintään 6 %	5,6 %	
Omaishoidon tuen kattavuus	vähintään 2,2 %	1,6 %	

*) sisältää hyvinvointialueen oman palvelutuotannon ja muut palveluntuottajat

3.1.4 Perhe- ja sosiaalipalvelut

Vastuhenkilö toimialajohtaja

Mika Forsberg

Toimialan toteutunut alijäämä oli noin 4,4 miljoonaa euroa suurempi kuin muutettu talousarvio. Toimintatuotot toteutuivat noin 1,16 miljoonaa euroa arvioitua suurempina. Toimintatuottojen ylittyminen johtuu erityisesti myyntituottojen (kotikuntakorvaukset) ja maahanmuuttorvausten arvioitua suuremmasta kertymästä. Toimintakulut toteutuivat noin 5,6 miljoonaa euroa arvioitua suurempina johtuen erityisesti palvelujen ostojen ylittymisestä (noin 4,4 miljoonalla eurolla) lastensuojelun sijais- ja jälkihuollossa, psykiatrialla, vammaisten kulketuksissa työvoiman vuokrauksessa ja ateriapalveluissa. Lastensuojelun korvausvastuista aiheutuvat kustannukset kasvoivat vuonna 2023. Rekrytointihaasteet lisäsivät työvoiman vuokraustarvetta. Henkilöstökulut ylittyivät jaksotetuista palkoista johtuen ja erilliskorvausten kasvusta johtuen noin 1,2 miljoonalla eurolla. Erityisesti lapsiperhepalveluita ja vammaispalveluita koskevat, ja jo talousarviovalmistelussa tunnistetut, merkittävät ylitysriskit realisoituivat vuoden 2023 aikana sopeuttamistoimenpiteistä huolimatta. Lisäksi palvelutarpeiden kasvu vuoden 2023 aikana kasvatti talousarvioliitistystä.

Vuoden 2023 aikana jatkettiin hyvinvointialueen toimintakäytäntöjen ja toimintamallien yhteensovittamista yhtenäistämistyötä. Hyvinvointikuntayhtymän, Heinolan ja Sysmän sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan lisäksi hyvinvointialueelle siirtyi ETAVA-kuntayhtymän toimintaa sekä kuntien opiskeluhoollon kuraattori- ja psykologipalvelut. Myös yhdyspintatyön kehittämistyötä jatkettiin kuntien ja muiden sidosryhmien kanssa. Yhteistyö alueellisten vammaisneuvoston ja nuorisovaltuuston kanssa käynnistyi. Vuoden 2024 alussa voimaan tulevan valvontalain toimeenpanon valmistelu käynnistyi. Omavalvontasuunnitelmat valmisteltiin vuoden 2023 loppuun mennessä. Opiskeluhoollon kuraattorit ja psykologit käyttivät vuonna 2023 Aura-järjestelmää. Vuonna 2023 käynnistettiin valmistelutyö, jonka myötä kuraattorit ja psykologit siirtyvät käyttämään 1.8. 2024 Sosiaali ja Terveys LifeCare -järjestelmiä. Sosiaalihuollon valmius-

suunnitelman valmistelu hyvinvointialueelle käynnistyi. Hyvinvointialueen 1. toimintavuonna siirryttiin sosiaalihuollon Kanta II -vaiheen käyttöönottoon, mikä edellytti asiakastietojärjestelmän päivittämistä uuteen versioon. Prosessimuutokset, uusien toiminnallisuuksien käyttöönotto ja asiakasdokumentaation kehittäminen työllistivät toimialan sosiaalihuollon henkilöstöä.

Lapsiperhepalveluissa jatkettiin palvelurakenteen muutostyötä. Ulkoisen arvioinnin pohjalta laadittu Lapsiperhepalvelujen toimenpideohjelma päivitettiin keväällä. Alueellinen kehittämistyö jatkui lapsiperhepalvelujen alueellisissa verkostoissa. Lastensuojeluilmoitusten määrä kasvoi vuonna 2023, ja vuoden aikana tehtiin yhteensä 7 913 lastensuojeluilmoitusta ja hakemusta. Palvelutakuun toteutumisessa oli merkittäviä haasteita perhesosiaalityöhön keväällä 2023 perustetuista lisäresursseista huolimatta. Palvelutarpeen arviointiin johtaneista lastensuojeluilmoituksista 90,3 prosenttia käsiteltiin 0–7 arkipäivän aikana. Palvelutarpeen arvioinneista 63,7 prosenttia valmistui 3 kuukauden enimmäismääräajassa. Palvelutakuun toteutumiseen vaikuttaa erityisesti sosiaalityöntekijöiden rekrytointihaasteet ja vaihtuvuus. Perhesosiaalityön kokonaisuudesta valmisteltiin syksyllä selvitys, jonka yhtenä tavoitteena oli löytää keinoja määrärajoissa pysymiseksi. Opiskeluhoollon alueellinen yhteistyöryhmä perustettiin, ja sen toiminta käynnistyi. Alueellisten neuvolan ja opiskeluhoollon suunnitelmien valmistelu käynnistettiin, ja suunnitelmat hyväksyttiin aluevaltuustossa joulukuussa 2023. Opiskeluhoollon psykologipalvelut kilpailutettiin, ja uudet sopimukset otettiin käyttöön 1.8. alkaen. Lastensuojelun sijaishuollon palvelut kilpailutettiin. Alaikäisten mielenterveyspalvelujen kehittämistyö jatkui, ja kehittämistyötä ohjaava toimenpidesuunnitelma laadittiin joulukuussa 2022 valmistuneen nuorten palveluja koskevan ulkoisen arvioinnin pohjalta. Alaikäisten mielenterveys- ja perheneuvolapalveluissa hankittiin lisäresursseja ostopalveluina hoitoon ja palveluihin pääsyn nopeuttamiseksi. Kodin ulkopuolelle oli sijoitettuna vuoden aikana yhteensä 797 lasta. Perhehoidon hoitopäivien osuus kodin ulkopuolisessa hoidossa oli 48 prosenttia.

Työikäisten ja sosiaalihuollon päivystyspalveluissa valmisteltiin sosiaalisen luoton myöntämisperusteet, ja sosiaalisen luoton palvelu käynnistyi 1.8. alkaen. So-

siaali- ja terveystoiministeriö myönsi Päijät-Hämeen hyvinvointialueelle kertaluonteisen valtionavustuksen sosiaalisen luoton peruspääomaksi. Vuoden 2023 aikana myönnettiin 13 sosiaalista luottoa. Lakisääteisen toimeentulotuen alueellinen neuvottelukunta nimettiin, ja sen toiminta käynnistyy syyskuussa. Nuorten aikuisten palvelujen kehittämistyö käynnistyi osana Kestävän kasvun (RRP) hanketta. Sosiaalipäivystyksen käynnit (10 774) kasvoivat 27,8 prosenttia. Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea saivat yhteensä 2 242 kotitaloutta. Päiväkeskustoiminnan hanke (Tuulensuoja) jatkui. Toimeentulotukihakemuksista 99,5 prosenttia käsiteltiin 7 arkipäivän kuluessa. Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaana oli vuoden aikana 1045 henkilöä. Sosiaalisen kuntoutuksen asiakasmäärän kasvulle asetetut tavoitteet (+5 prosenttia) saavutettiin. Sosiaalisessa kuntoutuksessa oli yhteensä 652 asiakasta. Yhteistyötä tehtiin etsivää ja jalkautuvaa päihdetyötä toteuttavan Helsingin diakonissalaitoksen Tukialus-hankkeen kanssa.

Psykososiaalisissa palveluissa psykiatrian hoitokuu toteutumisessa oli haasteita psykiatrian erikoisaloilla. Terapiajonojen purkaminen jatkui henkilöstön lisätyönä. Psykiatrian läheteet laskivat 7 prosenttia, mutta kasvoivat nuorisopsykiatrialla 1 ja lastenpsykiatrialla 7 prosenttia. Psykiatrian osastojen paikkamäärää vähennettiin 1.8.2023 alkaen psykiatrian alan lääkäreiden rekrytointivaikeuksien takia. Lasten- ja nuorisopsykiatria on mukana alaikäisten mielenterveyspalvelujen kehittämistyössä. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen asumispalvelut kilpailutettiin. Ympäri vuorokautisessa asumispalvelussa oli vuoden aikana 242 asiakasta ja yhteisöllisessä asumisessa 237 asiakasta. Oman mielenterveyskuntoutujille suunnatun asumispalveluyksikön suunnittelua jatkettiin. Yhteistyötä tehtiin etsivää ja jalkautuvaa päihdetyötä toteuttavan Tukialus-hankkeen kanssa.

Vammaispalvelujen kehittämissuunnitelma valmistui. Kehittämissuunnitelma on osa valmistautumista uuteen vammaispalvelulakiin, jonka voimaantulo siirtyi vuoden 2025 alkuun. Yhteistyö HUS-yhtymän ja muiden hyvinvointialueiden kanssa jatkui erityisen vaativien palvelujen osalta. Yliköllin palvelukodin remontti valmistui ja Salpakankaan palvelukodin uudisrakentaminen käynnistyi. Asumispalvelut ja päiväaikaisen toi-

minnan kuljetukset kilpailutettiin. Vammaispalvelujen ympärivuorokautisessa asumispalvelussa oli vuoden aikana 474 asiakasta ja ei-ympäri vuorokautisessa asumispalvelussa 147 asiakasta. Tuetusti asuvia oli 218 asiakasta. Henkilökohtaisen avun asiakkaita oli yhteensä 773, VPL-kuljetuspalveluasiakkaita 3 602 ja alle 65-vuotiaita omaishoidontuen saajia 419.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön asiantuntijayksikkö on toimintasuunnitelmansa mukaisesti toteuttanut lakisääteisiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ja yhdyspintatyön tehtäviä. Vuonna 2023 vahvistettiin erityisesti HYTE- ja yhdyspintatyön rakenteita muun muassa aloittamalla asiantuntijayksikön toiminta ja laatimalla alueellinen yhteistyöpöytäkirja. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta kokoontui vuoden aikana seitsemän kertaa ja yhdyspinta- ja järjestöneuvottelukunnat kumpikin viisi kertaa. Ensimmäinen lakisääteinen hyvinvointiraportti julkaistiin huhtikuussa ja ensimmäinen hyvinvoinnin, ja terveyden edistämisen vuosineuvottelu järjestettiin elokuussa. Hyvinvointialueen toimialojen johtoryhmäyhteistyössä valmisteltiin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteita ja mittareita. Keskeisillä yhdyspinnoilla aloitettiin hyvinvointialueen sisäinen työryhmätyöskentely. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tiedolla johtamisen kokonaisuuden kehittämiseksi valmisteltiin HYTE-työpöydän konseptikuvaus, looginen arkkitehtuuri ja vakiinnuttamisrahahanke. RRP/Yhdyspintatoimintamallit-osahankkeessa aloitettiin preventiivisten toimintamallien uudelleen käyttöönotto sote-keskuksissa. Yksikkö kehitti liikuntaneuvontaa, kaatumisten ehkäisyä, luustoterveyttä ja Arkeen voimaa -elintapaohjausta. Ilmiöpöytätilaisuuksia toteutettiin neljä HYTE-lautakunnalle sekä kolme muille toimijoille. Laajennetulle johtoryhmälle järjestettiin koulutus päätösten vaikutusten ennakoarvioinnista, ja HYTE-lautakunnan oikaisukelpoisista päätöksistä laadittiin vaikutusten ennakoarvioinnit. Ehkäisevässä työssä projektoitiin tavoitteita, valmisteltiin Ehkäisevän työn osaaja -koulutusta, koottiin neljän tuulen alueellista minimitetosisältöä, edistettiin läheisten palvelujen näkyvyyttä ja palvelupolkuja, kuvattiin alkoholin riskikäytön puheeksi ottamisen toimintamalleja sosiaalipalveluissa ja kehitettiin raken-

teista kirjaamista. Itä-Suomen yliopiston kanssa valmistettiin tutkijatohtoriyhteistyö ehkäisevän työn vaikuttavuuden tutkimiseksi. Viestintää systematisoitiin, ja yhteistyössä viestinnän kanssa julkaistiin 105 hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen artikkelia, somepäivitystä tai mediatiedotetta HYTE-vuosikellon 12 teemasta. Yksikön asiantuntijat osallistuivat monipuolisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen, yhdyspintatyön ja ehkäisevän työn alueelliseen ja kansalliseen kehittämissyhteistyöhön.

Sosiaalialan osaamiskeskus Verso osallistui hyvinvointialueen TKKI-ohjelman tekoon ja yksikön rakentamiseen. Ensimmäinen sosiaalityön kaksoisvirka valmistettiin yhdessä Itä-Suomen yliopiston kanssa ja yliopistoyhteistyötä on vahvistettu myös muilla tavoin (muun muassa kuusi käytäntötutkimusta). Osana sosiaalityön tiekarttavalmistelua toteutettiin sosiaalityön verkostopäivä ja kyselyt työntekijöille, asiakkaille ja yhteistyökumppaneille. Kehittämistyö on jatkunut. Rakenteellinen sosiaalityö -osaprojektissa (RRP 2023–2025) on vuonna 2023 keskitytty nykytilan kartoitukseen ja kansalliseen kehittämistyöhön muiden hyvinvointialueiden kanssa sekä sosiaalisen raportoinnin sekä toteutus suunnitelman valmisteluun.

Yhdessä mielessä – mielenterveys paikalliseksi pääomaksi -hankkeessa (2021–2023) vahvistettiin alueen vuorovaikutustyötä tekevien ammattilaisten mielenterveysosaamista ja laadittiin mielenterveysosaamisen johtamisen toimintamalli sekä sen tueksi käsikirja. Hanke päättyi 30.6.2023. Osallisuuden versoja -hankkeessa testattiin osallisuuden kokemukseen liittyviä mittareita ja menetelmiä työikäisten, haavoittuvassa asemassa olevien alueen asukkaiden osallisuuden edistämiseksi. Lisäksi tunnistettiin osallisuuden ydinelementtejä ja kuvattiin niitä. Osallisuutta edistäviä keinoja juurrutettiin osaksi jatkuvaa toimintaa. Päätäjien tietoa osallisuuden merkityksestä lisättiin huomioiden erityisesti hyvinvointialueen asiakas- ja osallisuuslautakunta sekä toiminnasta vastaavat viranomaiset.

Yhteistyöllä tukea työkykyyn (RRP) toimii vuosi- na 2023–2024 kehittäen työttömien ja osatyökykyisten asiakkaiden matalan kynnyksen palveluja. Pilotointitoimenpiteet kohdistuvat Heinola–Sysmä-alueelle. Työkykykoordinaattoritoiminnan lisäksi pilotointikohteita

ovat muun muassa kuntouttavan työtoiminnan asiakkaille suunnattu laatukriteereihin perustuva tuettu työhönvalmennus ja työpajalla toteutettava työkyvyn arviointi. Sosiaalihuollon suositukset -osahankkeessa (2023–2025) tarkasteltiin ja kehitettiin tutkimustiedon hyödyntämistä sosiaalihuollossa. Vuonna 2023 on keskitytty ennen kaikkea lähtökohtien kartoittamiseen. Esimerkiksi erilaisten tilaisuuksien ja kirjoitusten kautta on nostettu esille näyttöön perustuvan toiminnan ideaa sosiaalialan työntekijöille. NEAR-hankeen (Interreg) Päijät-Hämeen osahanketta on toteutettu tiiviissä yhteistyössä LAB-ammattikorkeakoulun kanssa. Hankkeen toimenpiteet kytkeytyvät Päijät-Hämeessä hyvinvointialueen osallisuusohjelman jalkauttamiseen ja kehittämiseen.

Kansa-koulu 5 -hanke järjesti sosiaalihuollon kirjaamisiasiantuntijavalmennusta 20 ryhmälle, ja uusia kirjaamisiasiantuntijoita valmistui 384. Kirjaamisiasiantuntijavalmennuksen ja avoimen oppimateriaalin sisältö päivitettiin. Hanke tuki kirjaamisiasiantuntijaverkoston syn- tyä hyvinvointialueilla ja työsti kirjaamisen peruspakettia. Kirjaamiskäytäntöjen kehittämisen RRP-osaprojekti käynnistyi helmikuussa 2023. Osaprojektissa on kartoitettu alueella toimivia sosiaali- ja terveydenhuollon kirjaamisen kehittämisen toimijoita sekä koottu ja koordinoitu sosiaalihuollon kirjaamisiasiantuntijoiden verkostoa. Lisäksi on tehty ehdotus sosiaalihuollon kirjaamisen kehittämiskäytännöistä sekä järjestetty kirjaamisen infotilaisuuksia sekä suunniteltu uusia koulutustilaisuuksia ja jalkautettu kansallisia sosiaalihuollon kirjaamisohjeita.

Rekrytointivaikkeudet näkyivät kaikilla tulosalueilla ja heijastuvat kielteisesti palvelutuotannon toteutumiseen ja rakennemuutostyön toteutumiseen. Rekrytointihaasteet ja henkilöstön vaihtuvuus kuormittivat myös merkittävästi olemassa olevaa henkilöstöä. Hyvinvointialueen henkilöstöohjelman toimeenpano käynnistettiin perhe- ja sosiaalipalvelujen toimialalla, ja määriteltiin toimialan kehittämisen kärjet. Rekrytointihaasteisiin etsittiin ratkaisuja muun muassa rekrytointilisän käyttöönottamisella sosiaalityössä. Työperusteiset poissaolot olivat 19,4 kalenteripäivää/henkilötyövuosi. Henkilöstön rekrytointihaasteiden ja työssäjaksamisen ohella merkittävimmät riskit liittyivät toimitilakysymyksiin sekä lainsäädäntö- ja kehittämishankkeiden toimeenpanoon.

Muutostyö oli haasteellista tilanteessa, jossa asiakasmäärät kasvoivat ja asiakkaiden tarpeet moninaistuivat. Sosiaali Lifecaren käyttöönotto vuonna 2022 ei toteutunut tavoitteiden mukaisesti, ja se vaikeutti merkittävästi tiedolla johtamista ja raportointia vuonna 2023. Oikeiden tietojen saaminen järjestelmästä sosiaalihuollon osalta on ollut haasteellista koko vuoden. Lisäksi vertailukelpoiset tiedot palvelutuotannon osalta puuttuivat vuodelta 2022. Viiveet laskutuksessa ja erityisesti lastensuojelun

korvausvastuut vaikeuttivat talouden ennustamista. Merkittävä taloudellinen riski on myös se, mikäli alueelle sijoitetut muiden hyvinvointialueiden asiakkaat ryhtyvät muuttamaan kotikuntiaan Päijät-Hämeeseen. Yleinen hintatason nousu ja palkkaratkaisut toivat toimialalle lisäkustannuksia vuonna 2023. Kehitys näkyi myös vuonna 2023 toteutetuissa palvelujen kilpailutuksissa ja aiheuttaa merkittävän riskin kustannusten kasvamiselle vuonna 2024.

Käyttötalousosa (Ulkoiset 1 000 €)

Käyttötalousosa	Talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutos-talousarvio I	Toteuma	Poikkeama vrt. muutos-talousarvio I
Toimintatuotot	20 866	34	20 900	22 055	1 155
Toimintakulut	-215 699	-7 509	-223 208	-228 810	-5 601
Toimintakate	-194 833	-7 475	-202 308	-206 754	-4 446
Rahoitustuotot ja -kulut				-4	-4
Vuosikate	-194 833	-7 475	-202 308	-206 759	-4 450
Poistot ja arvonalentumiset	-229	-11	-240	-238	2
TILIKAUDEN TULOS	-195 062	-7 486	-202 548	-206 996	-4 448

HTV ja työpanos	TP 2023
Toteutunut htv *	1 791,5
Työpanos netto (ilman lisä- ja ylitöitä)	1 481,9

Lisä- ja ylityöt	TP 2023 (HTV)
	16,1

* toteutunut htv = teoreettinen htv - palkattomat poissaolot

Oman tuotannon laskutusvolyymit

Perhe- ja sosiaalipalveluiden käynnit ja sähköinen asiointi

Lapsiperhepalvelut	233 316	214 828	92,1 %
Sähköisen asioinnin osuus	26 %	25 %	
Työikäisten palvelut	56 710	58 306	102,8 %
Sähköisen asioinnin osuus	66 %	65 %	
Psykososiaaliset palvelut	133 166	130 900	98,3 %
Sähköisen asioinnin osuus (pth + sos)	27 %	24 %	
Vammaispalvelut	46 450	40 872	88,0 %
Sähköisen asioinnin osuus	30 %	27 %	

Perhe- ja sosiaalipalveluiden asumis-, hoito- ja toimintapäivät

Lapsiperhepalvelut	13 260	13 541	102,1 %
Työikäisten palvelut	48 699	52 702	108,2 %
Psykososiaaliset palvelut	25 040	23 076	92,2 %
Vammaispalvelut	225 187	213 665	94,9 %

Oman- ja ostopalvelutuotannon laskutusvolyymit

Psykiatrian käynnit (esh)	126 713	130 406	102,9 %
Psykiatrian hoitopäivät (esh)	35 940	36 335	101,1 %
Mielenterveys- ja päihdepalveluiden ympärivuorokautisen asumisen asumispäivät	74 900	66 555	88,9 %
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten ja nuorten (0-20 v.) hoitopäivät lastensuojelussa	174 060	195 408	112,3 %
Vammaispalveluiden ympärivuorokautisen asumisen asumispäivät	216 042	174 145	80,6 %

Muut tunnusluvut

Psykiatrian vuodeosastojen kuormitus (%)	95 %	93,4 %
--	------	--------

Hyvinvointialueen sitovat tavoitteet

Toimeentulotuen käsittely 7 vrk aikana	100 %	99,5 %
Lapsiperhepalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely 7 vrk aikana	100 %	90,3 %
Lapsiperhepalvelujen palvelutarpeen arviointien valmistuminen 3kk aikana	100 %	63,7 %
Vammaispalvelujen hakemusten ja ilmoitusten käsittely 7 vrk aikana	100 %	tyhjä
Palvelutarpeen arviointien valmistuminen vammaispalveluissa 3kk aikana	100 %	tyhjä
Palvelutarpeen arviointien valmistuminen työikäisten palveluissa 3kk aikana	100 %	tyhjä
Opiskeluhuollon kuraattorin tai psykologin kanssa keskustelu 7 työpäivän aikana	100 %	94,9 %
Psykiatrian yli 180 päivää jonottaneiden osuus	0 %	3,1 %
Nuorisopsykiatrian yli 90 päivää jonottaneiden osuus	0 %	3,1 %
Lastenpsykiatrian yli 90 päivää jonottaneiden osuus	0 %	4,2 %
Kodin ulkopuolelle sijoitettujen 0-20 vuotiaiden osuus vastaavan ikäisestä väestöstä	< 1,6 %	1,8 %
Perhehoidon osuus kaikista hoitovuorokausista lastensuojelussa	48 %	47,3 %

3.1.5 Pelastustoimen toimiala

Vastuuhenkilö toimialajohtaja

Veli-Pekka Niemikallio

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ensimmäinen toimintavuosi toi muutoksia organisatorisesti ja etenkin taloudellisesti.

Pelastustoimen palveluiden toimialan tilikauden alijäämä toteutui 0,63 miljoonaa euroa alkuperäistä talousarviota heikompana. Muutostalousarviossa huomioitiin, että alkuperäisen talousarvion sisältynyttä 0,05 miljoonaa euroa öljytorjunta-avustuksia ei erikseen saada, vaan avustukset sisältyivät yleiskatteelliseen valtion rahoitukseen, lisäksi kaluston myyntivoitot arvioitiin toteutumaan talousarviota matalampana. Toimintakulujen osalta muutostalousarviossa kaluste- ja materiaalihankinnat sekä vuokratustannukset ennustettiin talousarviota alhaisemmiksi. Lisäksi alkuperäiseen talousarvion verrattuna toimintakulujen painotusta tiliryhmien välillä korjattiin vastaamaan toimintakulujen toteumaa.

Toimialan tilikauden alijäämä tulos on 0,4 miljoonaa euroa muutostalousarviota heikompi.

Toimintatuotot ylittyivät 0,09 miljoonaa euroa muutostalousarvion nähden. Kaluston myyntivoitot toteutuivat 0,04 miljoonaa euroa arvioitua suurempina, sillä loppuvuonna toteutui käytöstä poistettujen ajoneuvojen kauppa.

Toimintakulut ylittivät muutostalousarvion 0,48 miljoonaa euroa etenkin siksi, että henkilöstökustannukset toteutuivat 0,51 miljoonaa euroa suurempina. Henkilöstökustannusten heikentyminen muutostalousarvion nähden johtuu muun muassa tehtäväkohtaisten palkkojen takautuvasta sopimuskorotuksista, lomapalkkavelan merkittävästä kasvusta sekä erilliskorvausten kasvusta ylitöistä johtuen. Palkkaharmonisoinnista toimialalle aiheutui lisäkustannuksia 0,04 miljoonaa euroa. Palvelujen ostot sekä muut toimintakulut toteutuivat muutostalousarvion mukaisesti.

Toimialakohtainen sopeutusvelvoite asetettiin heinäkuun toteuman perusteella, jolloin pelastustoimella oli meneillään kaluston hankintavalmisteluja, joita ei huomioitu syksyn muutostalousarviossa. Sopeutustoimet

saatiin pääsääntöisesti hoidettua sovitusti, mutta henkilöstökulujen osalta tuli yllätyksiä muun muassa lomapalkkojen, ylitöiden, erilliskorvausten sekä palkankorotusten myötä.

Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn tulosalueella oli vuonna 2023 valvontatehtäviä ja asiantuntijapalvelujen suoritteita yhteensä noin 10 200. Vuonna 2023 määräaikaaisessa valvonnassa oli ennätysmäärä kohteita. Vuoden aikana valvottiin yhteensä 1 144 yritystä ja laitosta.

Kemikaalilainsäädännön nojalla tehtiin vuonna 2023 tarkastuksia ja päätöksiä yhteensä 550 kappaletta. Lukumäärä sisältää myös öljysäiliöiden määräaikaistarkastusten valvomisen asiakirjavalvontana.

Pelastustoimen turvallisuusviestinnän eri tilaisuuksilla tavoitettiin vuonna 2023 19 prosenttia alueen asukkaista. Erilaisia turvallisuusviestintätapahtumia oli 325 (155 enemmän kuin vuonna 2022).

Turvallisuusviestinnässä panostettiin edelleen myös sosiaalisen median kautta tapahtuvaan viestintään, ja pelastustoimen sosiaalinen media tavoitti 1 365 354 henkilöä ja vuorovaikutuksia oli yhteensä 74 653 kappaletta. Väestönsuojeluun liittyviä koulutuksia järjestettiin yhteensä 17 kappaletta, ja niiden koulutukset tavoittivat yhteensä noin 500 henkilöä.

Kaiken kaikkiaan pelastuslaitoksen onnettomuuksien ehkäisyn tulosalueella oli vuonna 2023 valvontatehtäviä ja asiantuntijapalvelujen suoritteita yhteensä noin 10 200. Arvioidusta valvontatavoitteesta jäätin 7,3 prosenttia.

Pelastustoimen pelastustoiminnan hälytystehtävien kokonaismäärä laski vuoteen 2022 verrattuna alle 1,5 prosenttia. Vuonna 2023 oli koko maakunnan alueella 4 403 onnettomuustehtävää, mikä oli 2,6 prosenttia edellisten kymmenen vuoden (2013–2022) keskiarvoa (4 291 tehtävää) enemmän.

Päijät-Hämeessä tapahtui vuonna 2023 yksi palokuolema, kuten edellisvuonnakin. Rakennuspalon ja rakennuspalovaaratehtäviä oli vuonna 2023 yhteensä 196, joka on 11 tehtävää enemmän kuin vuonna 2022, mutta vähemmän kuin kymmenen vuoden keskiarvo (218,5 tehtävää). Rakennuspalossa pelastetun omaisuuden arvoksi on laskettu noin 94,6 miljoonaa euroa. Välittömästi vaa-

rasta on vuonna 2023 pelastettu 41 henkilöä.

Pelastustoimen toimintavalmiusaikojen täyttymisprosentti on parantunut vuoteen 2022 verrattuna, ja ensimmäisen yksikön saavutettavuus parani vuodesta 2022 (86 prosenttia) kaksi prosenttiyksikköä (88 prosenttia). Pelastustoiminnan toimintavalmius parani yhden prosent-

tiyksikön ollen 89 prosenttia vuonna 2022 ja vuonna 2023 vastaavasti 90 prosenttia.

Ensihoitotoiminta keskitettiin TESA:n alaisuuteen 1.1.2024 alkaen siten, että syksyllä neuvoteltiin siirtymä ja 1.1.2024 muutos toteutettiin.

Käyttötalousosa (Ulkoiset 1 000 €)

Käyttötalousosa	Talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutos-talousarvio I	Toteuma	Poikkeama vrt. muutos-talousarvio I
Toimintatuotot	534	-230	304	393	89
Toimintakulut	-21 317	149	-21 168	-21 651	-483
Toimintakate	-20 783	-81	-20 864	-21 258	-394
Rahoitustuotot ja -kulut				-1	-1
Vuosikate	-20 783	-81	-20 864	-21 259	-395
Poistot ja arvonalentumiset	-648	-142	-790	-798	-8
TILIKAUDEN TULOS	-21 431	-224	-21 654	-22 056	-402

HTV ja työpanos	TP 2023
Toteutunut htv *	259,6
Työpanos netto (ilman lisä- ja ylityötä)	218,8

Lisä- ja ylityöt	TP 2023 (HTV)
	3,4

* toteutunut htv = teoreettinen htv - palkattomat poissaolot

Pelastustoimen palvelut	TA2023	Toteuma 2023	Toteuma %
Onnettomuksien ehkäisy - toteutetut valvontatoimenpiteet			
Yritysten ja laitosten määräaikainen valvonta, % kokonaismäärästä	100 %	93 %	93 %
Kerros- ja rivitalojen valvonta, % kokonaismäärästä	10 %	8 %	80 %
Pientalojen valvonta, % kokonaismäärästä	10 %	8 %	80 %
Vapaa-ajan asuntojen valvonta, % kokonaismäärästä	10 %	4 %	43 %
Turvallisuusviestintä			
Turvallisuusviestinnän kattavuus koko väestöstä	20 %	19 %	95 %
Pelastuslaitoksen toimintavalmius *)			
I-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 6 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen	75 %		79 %
II-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 10 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	75 %		85 %
III-riskiluokan alueella 75 % kiireellisistä tehtävistä ensimmäinen yksikkö on onnettomuuspaikalla 20 minuutin kuluessa siitä, kun se on vastaanottanut hälytyksen.	75 %		99 %

*) Hyvinvointialueen sitova tavoite.

3.1.6 Tukipalvelut

Vastuhenkilö toimialajohtaja

Jukka Santala

Varsin vauhdikkaasta toimintavuodesta huolimatta Tukipalvelut-toimialan vastuulla olevat palvelut on pystytty tuottamaan palvelutuotannon tarpeisiin nähden asianmukaisesti, ja vuodelle 2023 asetetut tukipalveluiden tärkeimmät toiminnalliset tavoitteet saavutettiin. Tukipalvelut-toimialan organisaatiota päivitettiin toimintavuoden 2023 alusta niin, että viestintäyksikkö siirtyi Aluehallituksen toimialalta osaksi Tukipalvelut-toimialaa. Tukipalvelut toimialan kaikki tulosalueet ja tulosityksiköt tuottivat hyvinvointialuetasoisia palveluja ja kehittivät toimintamalleja vuosisuunnitelman ja toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Tukipalvelut toimialalla toteutettiin koko toimintavuoden yhteistä kvartaalisuunnitteluprosessia.

Toimialan talousarvio toteutui noin 0,19 miljoonaa euroa muutettua talousarviota parempana.

Toimintatuotot (20,32 M€) toteutuivat 0,37 miljoonaa euroa suurempina kuin arvioitiin. Toimintatuottojen suunniteltua positiivisempaan kehitykseen vaikuttivat muun muassa ICT-palveluiden arvioitua suuremmat myyntitulot, opiskelijoiden harjoittelukorvaukset ja muut satunnaiset henkilöstöhallinnon palkkaharmonisointiin liittyvät erät. Toisaalta toimintatuottoja heikensivät suunniteltua vaatimattomammat hanketulokertymät.

Toimintakulut (149,25 M€) toteutuivat 0,96 miljoonaa euroa arvioitua pienempinä. Arvioitua pienempinä toteutuivat henkilöstökulut (1,38 M€), joissa hankkeissa työskentelevien henkilöstömenot eivät toteutuneet suunnitellusti, sekä palveluiden ostot (0,03 M€) ja avustukset (0,05 M€). Toisaalta arvioitua suurempina toimintakuluina toteutuivat aineet ja tarvikkeet (0,32 M€) sekä muut toimintakulut (0,19 M€), missä leasing-maksut toteutuivat arvioitua suurempina.

ICT-tietohallinto-tulosalue koostuu hyvinvointialueelle liittyneiden organisaatioiden ICT-toiminnoista. ICT:n hallintomalli on sovitettu hyvinvointialueen tarpeisiin ja kaikkia toimialoja palvelevat ICT-tiimit on keskitetty tietohallinto-tulosalueelle. Vuoden 2023 aika-

na toteutettiin hyvinvointialueen perustamisesta aiheutuneita muutoksia, joita olivat muun muassa henkilöstö- ja taloushallinnon järjestelmien uudistamistoimet, sähköisen tunnistautumisen päivitys ja vanhoiksi jääneiden tietojärjestelmien datan arkistointi. Hyvinvointialueen perustamiseen liittyvä ICT-muutoshanke jatkuu joulukuuhun 2024 asti. ICT-alustapalveluiden siirtohanke saatiin päätökseen kesällä 2023. ICT-tekniinen velka oli myötävaikuttava tekijä touko-kesäkuun vaihteessa tapahtuneessa erittäin laajavaikutteisessa tietojärjestelmähäiriössä. Tuotannonohjauksen tilannekuva järjestelmä otettiin innolla vastaan toiminnoissa, ja sitä esiteltiin laajasti muille hyvinvointialueille. Ratkaisu luo myös mahdollisuuden ajantasaisen valmiussuunnittelun tilannekuvatiedon koostamiseen sosiaali- ja terveydenhuollon häiriötilanteissa. Toukokuussa otettiin käyttöön uusi Päijät-Sote-digikanavasovellus, jota markkinointiin aktiivisesti. Vuoden loppuun mennessä sen oli ladannut 41 000 kansalaista. Uusi digiratkaisu mahdollistaa digipalveluiden toimintaprosessien kehittämisen julkisen palvelutuotannon erityistarpeiden mukaisesti. Vanhat lukuisat eri digikanavat pyritään lopettamaan ja toiminnallisuudet sisällyttämään Päijät-Sote-digiratkaisuun. Tietojohtamisessa luotiin hyvinvointialueen strategiaan linkittyvä mittaristo. Sisäisen tarkastuksen toimenpidesuosituksen toimeenpanoa pystyttiin vain osin toteuttamaan johtuen resurssirajoitteista. Tietoturvan kehittämisessä edettiin ottamalla käyttöön päätepesteidien tunnistaminen ja reagointiratkaisu sekä palvelimissa että työasemissa. ICT-henkilöstön pitovoima ja rekrytointi parantui loppuvuodesta johtuen työmarkkinassa tapahtuneesta kysynnän laskusta muun muassa ICT-konsultoinnissa. Hyvinvointialueen ICT-työntekijöiden kokema työtaakka jatkui suurena koko vuoden.

Henkilöstö-tulosalueella on jatkettu yhteistyössä toimialojen kanssa henkilöstöjohtamisen käytänteiden yhtenäistämistä hyvinvointialueuudistuksen jälkeen. Jatkuvien henkilöstöpalveluiden kehittämisen ohella on aktiivisesti edistetty henkilöstöohjelman toimeenpanoa suunnitelman mukaisesti. Toimialoilla toteutettiin henkilöstöohjelmaan liittyvät henkilöstökyselyt ja määriteltiin tulosten edellyttämiä kehittämiskohteita. Työterveyspalveluiden kilpailutus ja uuden palvelutuottajan

haltuunottoprojekti etenee suunnitellusti. Hyvinvointialueen työterveyspalvelut siirtyvät uudelle palveluntuottajalle huhtikuussa 2024. Työkykyjohtamisen toimintamallia on toimintavuoden aikana kehitetty yhteistyössä KEVA:n kanssa. Rekrytointipalveluiden uudistamiseksi toteutettiin tuotantotapa-analyysi ja käynnistettiin siihen liittyvän toimenpidesuunnitelman valmistelu. Urapolku-malleja on kuvattu ja työntekijöitä tuettu oman osaamisen kehittämiseen hyvinvointialueen sisällä. Uudet työehtosopimukset tulivat voimaan keväällä. Kunta- ja hyvinvointialuetyönantajat ja työntekijäjärjestöt saavuttivat keskusneuvotteluissa sovun koskien Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän aikaista palkkaharmonisointiasiaa. Työntekijäkokemuksen mittaamista uudistettiin ja tulevan toimintavuoden aikana otetaan käyttöön uusi toimintamalli. Lisäksi erityistä huomiota on kiinnitetty työyhteisö- ja työnhakijaviestintään. Henkilöstöpalveluiden sisäisessä kehittämishankkeessa on uudistettu Henkilöstö-tulosalueen organisaatiota, palveluvalikoimaa ja sisäistä työkuultuuria entistä paremmin vastaamaan toimialojen ja uudistuvan työelämän tarpeita.

Erillispalvelut tulosalueen jokaisella osa-alueella tapahtuva toiminnan kehittäminen eteni rajallisista resursseista huolimatta. Ulkoistettujen ateria- ja laitoshuolto- palvelusopimusten sopimusseuranta on jatkunut tiiviinä ja kustannuksiin liittyvää toiminnan kehittämistä on toteutettu niukoista resursseista huolimatta yhteistyössä palveluntuottajien kanssa. Toimistopalvelut-yksikössä potilastietojärjestelmän epävakaudet ja käyttökatkot hankaloittivat sanelunpurkua. Potilasasiakirjamerkintöjen kirjaamisen lainmukaisen aikataulun noudattamiseksi jouduttiin tekemään lisä- ja ylitöitä, palkkaamaan määräaikainen lisäresurssi sekä jatkamaan ulkoisen tuottajan kanssa tehtyä määräaikaista toimitus sopimusta. Toimistopalvelut-yksikkö on mukana syksyllä alkaneen sosiaali- ja terveysministeriön Hyvän sotetyön edellytykset -työnjakopilotoinnissa sihteerityön osalta. Heinolan Reumasäätiön arkistomateriaalin keskittäminen keskussairaalan ja kaupunginsairaalan arkistoihin toteutui suunnitellusti. Välinehuollon toimintaprosessia on kehitetty edelleen, ja erityisesti paneuduttiin prosessien toimivuuteen asiakasyksikköjen ja välinehuollon välillä. Välinehuollon toiminnanohjausjärjestelmän laa-

jentaminen alueellisiin välinehuoltokeskuksiin toteutui suunnitellusti yhteistyössä tietohallinnon kanssa. Tulosalueen eri ammattiryhmien rekrytointihaasteet jatkuivat ja henkilöstön saatavuuden turvaamiseksi jatkettiin jo aloitettuja toimenpiteitä, kuten oppisopimuskoulutusta.

Toimitilat-tulosalueella kiinteistöpalveluissa kunnilta hyvinvointialueelle siirtyneille uusille vuokrakohteille laadittiin asetuksen mukaiset vuokrasopimukset ja kohteet otettiin osaksi kiinteistöpalveluiden tilahallintaa. Modulo-tilatietopalvelun käyttöönottoprojekti valmistui. Tilahallinnoinnissa siirryttiin sen myötä uuteen aikakauteen, joka mahdollistaa paremman tilatietojen ja -kustannusten raportoinnin, analysoinnin ja siten tiedolla johtamisen myös tilahallinnassa. Kunnossapitopalveluissa ylläpidettiin kiinteistön infraa ja lääkinällistä laitekantaa sekä toteutettiin klinisille toimialoille välttämättömiä pientilamuutoksia. Pelastusasemien omistus ja ylläpito siirtyivät hyvinvointialueelle. Tilasuunnittelupalveluissa keskityttiin keskussairaalan rakennusvaihe 8 -hankekokonaisuuteen. Väistöiloiksi saneerattujen alueiden suunnittelua, toteutusta ja käyttöönottoja valmisteltiin koko vuosi. Tähän liittyen tehtiin päivityssuunnitelma sairaala-alueen sisä- ja ulko-opasteista. Keskussairaalan rakennusvaihe 8:n uudisrakennuksen osalta jatkettiin toteutussuunnittelua yhteistyössä erikoissuunnittelijoiden ja rakennuttamispalvelun kanssa. Lisäksi työpanosta kohdentui toimistorakennuksen modernisointihankkeeseen sekä pieninvestointikohdeiden muutostöihin. Rakennuttamispalveluissa keskityttiin keskussairaalan rakennusvaihe 8:n arkkitehti- ja erikoissuunnitteluun laskenta-aineiston valmistumiseksi ja hankinnan käynnistämiseksi. Uusien hankkeiden suunnittelun lisäksi toimintavuoden aikana valmistuneita hankkeita olivat muun muassa toimistorakennuksen modernisointi ja Yli-Köllin vammais- ja palvelualueen asumisyksikkö. Muiden käynnissä olleiden urakoiden osalta osallistuttiin aktiivisesti työmaakokouksiin. Lisäksi edistettiin Lahden sote-keskuksen hankinta-aineiston ja muun laskentamateriaalin valmistelua. Tulosalueella jatkettiin myös koulutusyhteistyötä oppilaitoksen kanssa tulevaisuuden työvoimatarpeen turvaamiseksi.

Hanketoimisto koordinoi ja tukee hyvinvointialueen hankkeiden ja projektien hallintaa, ohjausta ja rahoitus-

hakemusten valmistelua sekä tuottaa hanke- ja projektihallinnan yhteiset periaatteet, menetelmät ja mallit. Hanketoimiston työn painopisteenä vuonna 2023 oli hyvinvointialueen hankeprosessin yhtenäistäminen ja vuoden 2024 kehityshankkeiden priorisoinnin ja valmistelun fasilitointi. Hyvinvointialueen hankemalli hyväksyttiin hyvinvointialueen johtoryhmässä marraskuussa. Tulevaisuuden sote-keskus -hanke päättyi vuoden 2023 loppuun. Kestävät ja vaikuttavat sote-palvelut Päijät-Hämeessä -hanke eteni suunnitellusti ja jatkuu vuoden 2025 loppuun. Kansainvälisiä rahoitushakuja oli käynnissä liittyen kestäväan kehitykseen, ympäristöohjelmaan ja Luontoaskel terveyteen -hankkeeseen. Tutkimus-, kehittämis-, koulutus- ja innovaatiotoiminnan kehittäminen ja keskittäminen eteni suunnitellusti. Hyvinvointialueelle laadittiin syksyn 2023 aikana tutkimus-, kehittämis-, koulutus- ja innovaatiotoiminnan ohjelma, joka pohjautuu hyvinvointialueen strategiaan ja edistää palvelustrategian tavoitteiden toteuttamista. Vuoden 2024 alusta hyvinvointialueen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tuki ja koordinaatio keskitetään Tukipalvelut-toimialalle siten, että TKI-koordinaatio ja Hanketoimisto yhdistyvät yhdeksi toimintayksiköksi.

Riskienhallinta, turvallisuus ja varautuminen -yksikön laajentuneita vastuualueita vakiinnutettiin vuoden 2023 aikana ja toimintaa kehitettiin suunnitelmallisemmaksi. Tukipyyntöjä jouduttiin kuitenkin priorisoimaan paljon resurssivoimavarat huomioiden. Loppuvuodesta hyvinvointialueen riskienhallinnan kokonaisprosessia uudistettiin ja sen jalkauttaminen aloitettiin sisäisen tarkastuksen löydökset huomioiden. Kehittämistyö jatkuu vuonna 2024. Yksikön vastuualueita koskeva keskittämisen valmistelu eteni loppuvuodesta ja keskittäminen jatkuu vuonna 2024. Tavoitteena on palvella toimialoja yhä paremmin, kustannustehokkaasti ja keskitetysti yksikön vaikutusalueilla. Riskinä on edelleen tunnistettu resurssivaje, jota kuitenkin saatiin osittain korjattua vuoden aikana. Hyvinvointialueen omien toimintojen palo- ja pelastusturvallisuuden koordinoitua tehostettiin. Vuoden alussa hyvinvointialueelle siirtyneet kohteet otettiin turvallisuuspalveluiden ja turvajärjestelmien osalta uusina kohteina haltuun. Vanhojen kohteiden haltuunotto ei edennyt tavoitteiden mukaisesti johtuen priorisointitar-

peesta. Henkilöturvallisuusselvitysprosessia kehitettiin koko vuoden aikana ja myös ulkoisille palveluntuottajille kohdistetaan jatkossa henkilöturvallisuusselvityksiä. Häiriötilanteita ja poikkeusoloja varten hyvinvointialueen johtamisen prosessia tarkennettiin. Valmiusviestintäjärjestelmän käyttöönotossa ei edetty odotetulla tavalla niukkojen resurssien vuoksi ja osin teknisten haasteiden vuoksi. Sosiaalihuollon osalta valmiussuunnitelmaa saatiin edistettyä suunnitellusti ja terveydenhuollon valmiussuunnitelman päivitystyö aloitettiin. Yksityisten palveluntuottajien varautumista kehitettiin osana omavalvontaa. Hyvinvointialueen varautumisen yhteensovittamista varten varautumisen ydinryhmän ja yhteistyöryhmien toimintaa saatiin vakiinnutettua. Varautumista yhteensovitettiin myös yhteistyöaluetasoisesti.

Viestintää toteutettiin ja uudistettiin vuonna 2023 hyvinvointialueen viestintäohjelman pohjalta. Asukasviestinnän painopisteenä oli luottamuksen ja turvallisuuden tunteen vahvistaminen. Tätä tavoitetta toteutettiin aktiivisella ja asiapohjaisella päivittäisviestinnällä. Mediyhteistyö jatkui säännöllisenä: hyvinvointialue järjesti mediainfoja ja -tapaamisia, julkaisi tiedotteita ja tarjosi asiantuntijoitaan haastateltaviksi. Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta tukevaa viestintää tehtiin aiempaa suunnitelmallisemmin eri kanavissa. Valittuihin kuukausiteemoihin perustuva, tavoitteellinen ja ennalta ehkäisevä viestintä vakiinnutettiin hyvien kokemusten pohjalta pysyväksi toimintamalliksi. Hyvinvointialuejohtajan kuntakierros toteutettiin loppuvuodesta niin, että hän vieraili kuntien yleisötapauksissa tavoittaakseen mahdollisimman monipuolisesti hyvinvointialueen asukkaita ja saadakseen palautetta palveluista. Hyvinvointialue markkinoi näkyvästi digisovellusta ja muita digitaalisia palveluitaan niiden käytön lisäämiseksi. Loppuvuonna alkoi valmistautuminen suureen verkkouudistukseen, jonka tavoitteena on yhdistää hyvinvointialueen nykyiset kolme verkkosivustoa yhdeksi käyttäjäystävällisemmäksi kokonaisuudeksi. Osa pelastustoimen sisällöistä siirtyy samalla valtakunnalliseen pelastuspalveluiden verkkopalveluun. Työyhteisöviestinnässä keskityttiin vuonna 2023 hyvinvointialueen yhteisen kulttuurin ja identiteetin rakentamiseen viestinnän keinoin. Hyvinvointialueen strategiaa tehtiin tutuksi henkilöstölle sisäi-

sellä kampanjalla, johon kuului hyvinvointialuejohtajan kiertue toimipisteissä. Ajankohtaisviestinnän tarve henkilöstölle jatkui suurena koko vuoden, koska muutoksia tapahtui edelleen paljon. Työnantajakuva- ja rekrytointiviestintää uudistettiin henkilöstön ja yhteistyökumppanin työpajatyöskentelyn pohjalta määrittelemällä uudelleen niin viestien sisällöt, kanavat kuin keinotkin.

Kestävä kehitys. Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ympäristöohjelma 2023–2025 on toteutettu touko- ja marraskuun seurannan mukaan hyvin eri toimialoilta ja tulosityksiköissä. Ympäristökumppaneita on koulutettu tulosalueille ja yksiköihin. Henkilöstökoulutuksen materiaali on koko henkilöstön käytössä sisäisessä koulutusportaalissa. Sähköisen raportoinnin hankesuunni-

telma on valmisteltu ja kehittäminen alkaa 2024. Lisäksi kolme kansainvälistä hanketta tuottavat tietoa ja käytäntöjä kestävä kehityksen eri osa-alueille, kuten hiili-dioksidipäästöjen vähentämistä eri tavoin toimitiloissa ja palveluissa, kestävä liikunnan edistämiseksi henkilöstössä ja luontopohjaisten ratkaisujen vaikutuksista hyvinvointiin. Toiminto koordinoi Luontoaskel terveyteen 2022–2032 -ohjelmaa, jota toteutetaan yhteistyössä Lahden kaupungin ja Lahden Yliopistokampuksen kanssa edistää hyvää ravitsemusta, liikunnan lisäämistä, tervettä asuinympäristöä ja monipuolista luontokontaktia eri hankkeissa ja yhteistyötahojen kanssa. Yhteistyössä toimijoiden kanssa järjestetään People and Planet -konferenssi Lahdessa helmikuussa 2024.

Käyttötalousosa (Ulkoiset 1 000 €)

Käyttötalousosa	Talousarvio	Talousarvion muutokset	Muutos-talousarvio I	Toteuma	Poikkeama vrt. muutostalousarvio I
Toimintatuotot	13 402	6 542	19 944	20 318	374
Toimintakulut	-126 257	-23 947	-150 204	-149 254	950
Toimintakate	-112 855	-17 405	-130 260	-128 936	1 324
Rahoitustuotot ja -kulut				-1 127	-1 127
Vuosikate	-112 855	-17 405	-130 260	-130 064	196
Poistot ja arvonalentumiset	-13 264	-233	-13 497	-13 505	-8
TILIKAUDEN TULOS	-126 119	-17 638	-143 757	-143 569	188

HTV ja työpanos	TP 2023
Toteutunut htv *	569,8
Työpanos netto (ilman lisä- ja ylityötä)	475,1

Lisä- ja ylityöt	TP 2023 (HTV)
	3,7

* toteutunut htv = teoreettinen htv - palkattomat poissaolot

3.2 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

3.2.1 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu (1000 €)	Alku-peräinen talousarvio	Talous-arvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma-%
Toimintatuotot	123 200	15 452	138 652	141 400	2 747	102,0 %
Myyntituotot	30 825	1 792	32 618	34 450	1 832	105,6 %
Maksutuotot	65 353	5 665	71 017	71 860	842	101,2 %
Tuet ja avustukset	14 683	6 916	21 598	19 761	-1 838	91,5 %
Muut toimintatuotot	12 339	1 080	13 419	15 329	1 910	114,2 %
Toimintakulut	-947 756	-76 968	-1 024 724	-1 029 556	-4 832	100,5 %
Henkilöstökulut	-418 729	-28 356	-447 085	-444 591	2 495	99,4 %
Palvelujen ostot	-397 708	-38 521	-436 230	-445 440	-9 210	102,1 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-68 074	-3 295	-71 369	-71 962	-593	100,8 %
Avustukset	-9 504	-772	-10 276	-9 780	497	95,2 %
Muut toimintakulut	-53 740	-6 024	-59 764	-57 784	1 980	96,7 %
Toimintakate	-824 556	-61 516	-886 072	-888 157	-2 084	100,2 %
Valtion rahoitus	834 589	27 392	861 980	861 673	-308	100,0 %
Rahoitustuotot ja -kulut	-840	2 307	1 467	1 238	-229	84,4 %
Korkotuotot	13	4 077	4 090	4 715	625	115,3 %
Muut rahoitustuotot	1 100	400	1 500	1 603	103	106,9 %
Korkokulut	-1 813	-2 170	-3 983	-3 929	53	98,7 %
Muut rahoituskulut	-140	0	-140	-1 150	-1 010	821,6 %
Vuosikate	9 193	-31 817	-22 625	-25 245	-2 621	111,6 %
Poistot ja arvonalentumiset	-20 972	524	-20 447	-20 545	-98	100,5 %
Satunnaiset erät	0	0	0	201	201	
Tilikauden tulos	-11 779	-31 293	-43 072	-45 589	-2 518	105,8 %
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-11 779	-31 293	-43 072	-45 589	-2 518	105,8 %

Valtion rahoitus	Alku-peräinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma-%
Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoitus	834 588 541	27 391 829	861 980 370	839 786 343	-22 194 027	97,43 %
Pelastustoimen rahoitus				21 886 492	21 886 492	
Lisärahoitus				0		
YHTEENSÄ	834 588 541	27 391 829	861 980 370	861 672 835	-307 535	99,96 %

3.2.2 Investointiosan toteutuminen

Määrärahat	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Hankintamenot ja uudisrakentaminen	53 022	-2 810	50 211	48 246	1 966
Rakennusvaihe 8 (PHKS)	25 685	-5 535	20 150	18 229	1 921
Suunnittelu	3 815	-215	3 600	2 295	1 305
Rakentaminen	10 500	-10 150	350	225	125
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	270	-70	200	154	46
Väistötilat	11 100	4 900	16 000	15 554	446
Nastolan sote-keskus	1 270	-1 270	0	0	0
Maa-alue	375	-375	0	0	0
Suunnittelu	195	-195	0	0	0
Rakentaminen	700	-700	0	0	0
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)					
Ostettavat palo- ja pelastusasemat ja öljyntorjuntavarastot	26 067	3 950	30 016	30 017	0
Paloasemat	25 547	3 642	29 189	29 189	0
Maa-alueet	520	308	828	828	0
Orimattilan pela	0	45	45	0	45
Suunnittelu ja rakennuttaminen	0	45	45	0	45
Perusparantamishankkeet (sis. toiminnan tehostamiset)	6 755	-1 040	5 715	4 832	883
Toimistotalon muutostyöt	4 355	-1 040	3 315	2 610	705
Suunnittelu	401	-60	341	67	274
Rakentaminen	2 694	-570	2 124	1 719	405
Toimintavarustus (sisältäen ict:n)	1 260	-410	850	823	27
Muu rakentaminen, rakennustekniset työt, yhteensä	2 400	0	2 400	2 223	177
Muut investointimenot	8 270	-1 180	7 090	5 532	1 558
Tietojärjestelmähankkeet	2 260	-160	2 100	2 020	80
Sairaalalaitteet ja -kalusto	3 990	-690	3 300	2 563	737
Muut laitteet ja kalusto	1 020	-330	690	629	61
Osakkeet	1 000	0	1 000	473	527
INVESTOINTIMENOT YHTEENSÄ	68 047	-5 030	63 016	58 763	4 253
INVESTOINNIT NETTOMENOT	68 047	-5 030	63 016	58 763	4 253

3.2.3 Lainanottovaltuuksien käyttö investointien rahoittamiseen

1000 €	2023
Lainanottovaltuus	219 380
Valtuutta käytetty tilikaudella	141 223
Nostetut lainat	141 000
Rakennukset (inv. vastaavat sopimukset)	0
Muut investointien kaltaiset sopimukset	223
VALTUUTTA KÄYTTÄMÄTTÄ	78 157

3.2.4 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisvertailu (1000 €)	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama	Toteuma-%
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta	9 193	-31 817	-22 625	-44 622	-21 998	197,2 %
Vuosikate	9 193	-31 817	-22 625	-25 245	-2 621	111,6 %
Satunnaiset erät	0	0	0	201	201	
Tulorahoituksen korjauserät	0	0	0	-19 578	-19 578	
Investointien rahavirta	-68 047	5 030	-63 016	-58 749	4 267	93,2 %
Investointimenot	-68 047	5 030	-63 016	-58 763	4 253	93,3 %
Pys.vastaavien hyöd.luovutustulot	0	0	0	14	14	
TOIMINTA JA INVESTOINNIT, NETTO	-58 854	-26 787	-85 641	-103 371	-17 731	120,7 %
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset	0	0	0	0	0	
Antolainasaamisten lisäykset (-)	0	0	0	0	0	
Antolainasaamisten vähennykset (+)	0	0	0	0	0	
Lainakannan muutokset	194 997	-61 599	133 398	133 397	-1	100,0 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys (+)	199 000	-58 000	141 000	141 000	0	100,0 %
Pitkäaikaisten lainojen vähennys (-)	-4 003	-3 599	-7 602	-7 603	-1	100,0 %
Oman pääoman muutokset (+/-)	0	0	0	-1 558	-1 558	
Muut maksuvalmiuden muutokset (+/-)	0	0	0	-24 168	-24 168	
RAHOITUSTOIMINTA	194 997	-61 599	133 398	107 672	-25 727	80,7 %
VAIKUTUS MAKSUVALMIUTEEN	136 143	-88 386	47 758	4 300	-43 458	9,0 %

3.3 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Talousarvio määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto (1000 €)	SIT. 1)	Määrärahat					Tuloarviot				
		TALOUS-ARVIO	TA-MUU-TOKSET	TA+M	TOTEUMA	POIKKEAMA	TALOUS-ARVIO	TA-MUU-TOKSET	TA+M	TOTEUMA	POIKKEAMA
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Aluehallituksen toimiala	B	16 274	506	16 780	16 285	-495	1 238	-985	253	400	147
Terveys ja sairaanhoitopalvelut	B	325 694	26 619	352 313	352 942	629	42 448	1 582	44 030	45 009	979
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	B	242 514	18 536	261 051	260 615	-436	44 712	8 509	53 221	53 224	3
Perhe- ja sosiaalipalvelut	B	215 699	7 509	223 208	228 810	5 601	20 866	34	20 900	22 055	1 155
Pelastustoimen palvelut	B	21 317	-149	21 168	21 651	483	534	-230	304	393	89
Tukipalvelut	B	126 257	23 947	150 204	149 254	-950	13 402	6 542	19 944	20 318	374
Käyttötalousosa		947 756	76 968	1 024 724	1 029 556	4 832	123 200	15 452	138 652	141 400	2 747
TULOSLASKELMAOSA											
Valtion rahoitus	N						834 589	27 392	861 980	861 673	-308
Rahoitustuotot ja -kulut	N										
Korkotuotot							13	4 077	4 090	4 715	625
Muut rahoitustuotot							1 100	400	1 500	1 603	103
Korkomenot		1 813	2 170	3 983	3 929	-53					
Muut rahoitusmenot		140	0	140	1 150	1 010					
Satunnaiset erät							0	0	0	201	201
Tuloslaskelmaosa		1 953	2 170	4 123	5 079	957	835 702	31 869	867 570	868 192	621
INVESTOINTIOSA											
Hankintamenot ja uudisrak., SOTE	B	26 955	-6 805	20 150	18 229	-1 921					
Hankintamenot ja uudisrak., PELA	B	26 067	3 995	30 061	30 017	-45					
Perusparantamishankkeet	B	6 755	-1 040	5 715	4 832	-883					
Muut investointimenot	B	7 270	-1 180	6 090	5 211	-879					
Tietojärjestelmähankkeet		2 260	-160	2 100	2 020	-80					
Sairaalalaitteet ja -kalusto		3 990	-690	3 300	2 563	-737					
Muut laitteet ja kalusto		1 020	-330	690	629	-61					
Osakkeet	B	1 000	0	1 000	473	-527					
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot										14	14
Investointiosa		68 047	-5 030	63 016	58 763	-4 253	0	0	0	14	14
Tulorahoituksen korjauserät										-19 578	-19 578
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäys											
Antolainasaamisten vähennykset											
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						199 000	-58 000	141 000	141 000	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	B	4 003	3 599	7 602	7 603	1					
Lyhytaikaisten lainojen muutos											
Oman pääoman muutokset					1 558	1 558					
Muut maksuvalmiuden muutokset					24 168	24 168					
Rahoitusosa		4 003	3 599	7 602	33 328	25 727	199 000	-58 000	141 000	141 000	0
Vaikutus maksuvalmiuteen							136 143	-88 386	47 758	4 300	-43 458
YHTEENSÄ		1 021 759	77 707	1 099 465	1 126 727	27 262	1 021 758	77 707	1 099 465	1 126 727	27 262

Ulkoiset erät

1) Sitovuus: N=sitovuus nettomääräraha/-tuloarvio, B=bruttomääräraha/-tuloarvio

4. Tilinpäätöslaskelmat

4.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma	1.1.2023 - 31.12.2023		1.1.2022 - 31.12.2022	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	34 449 783,67		0,00	
Maksutuotot	71 859 709,55		0,00	
Tuet ja avustukset	19 760 666,95		6 406 311,35	
Muut toimintatuotot	15 329 470,34	141 399 630,51	0,00	6 406 311,35
Toimintakulut				
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-356 665 208,97		-1 318 465,54	
Eläkekulut	-75 341 785,01		-119 546,46	
Muut henkilösivukulut	-12 583 864,39		-25 303,24	
Palvelujen ostot	-445 439 839,09		-1 851 429,33	
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-71 961 947,90		-8 997,15	
Avustukset	-9 779 553,90		-3 440 979,39	
Muut toimintakulut	-57 784 043,60	-1 029 556 242,86	-107 198,41	-6 871 919,52
TOIMINTAKATE	-888 156 612,35		-465 608,17	
Valtion rahoitus	861 672 835,00	861 672 835,00	0,00	0,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	4 714 653,96		-2 673,65	
Muut rahoitustuotot	1 603 296,70		568,91	
Korkokulut	-3 929 225,97		0,00	
Muut rahoituskulut	-1 150 252,54	1 238 472,15	-156,17	-2 260,91
VUOSIKATE	-25 245 305,20		-467 869,08	
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-20 544 887,98		0,00	
Arvonalentumiset	0,00	-20 544 887,98	0,00	0,00
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	200 930,43	200 930,43	0,00	0,00
TILIKAUDEN TULOS	-45 589 262,75		-467 869,08	
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-45 589 262,75		-467 869,08	

4.2 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma	1.1.2023 - 31.12.2023		1.1.2022 - 31.12.2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	-25 245 305,20		-467 869,08	
Satunnaiset erät	200 930,43		0,00	
Tulorahoituksen korjauserät	-19 577 666,18	-44 622 040,95	-55 079,14	-522 948,22
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-58 763 063,59		-3 663,15	
Pysyvien vastaavien hyöd. luovutustulot	13 709,68	-58 749 353,91	0,00	-3 663,15
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-103 371 394,86		-526 611,37	
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0,00		0,00	
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys +	141 000 000,00		0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys -	-7 602 709,00		0,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos +/-	0,00	133 397 291,00	0,00	0,00
Oman pääoman muutokset	-1 557 559,07	-1 557 559,07		
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiant. varojen ja pääom. muu. +/-	-121 427,52		0,00	
Vaihto-omaisuuden muutos +/-	959 858,80		0,00	
Saamisten muutos +/-	2 802 509,05		-2 689 766,77	
Korottomien velkojen muutos +/-	-27 809 110,92	-24 168 170,59	71 259 634,21	68 569 867,44
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	107 671 561,34		68 569 867,44	
RAHAVAROJEN MUUTOS +/-	4 300 166,48		68 043 256,07	
Rahavarat 31.12.	139 098 138,51		68 431 095,10	
Rahavarat 1.1	134 797 972,03	4 300 166,48	387 839,03	68 043 256,07

4.3 Tase

Vastaavaa	2023	2022
PYSYVÄT VASTAAVAT	234 839 557,75	27 955,00
Aineettomat hyödykkeet	3 256 856,96	0,00
Aineettomat oikeudet	34,65	
Tietokoneohjelmistot	787 320,59	
Muut pitkävaikutteiset menot	2 469 501,72	
Aineelliset hyödykkeet	217 346 848,33	0,00
Maa- ja vesialueet	1 869 590,43	
Rakennukset	164 119 607,82	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	170 255,51	
Koneet ja kalusto	28 435 775,15	
Muut aineelliset hyödykkeet	93 637,45	
Ennakkomaks. ja kesk. hank.	22 657 981,97	
Sijoitukset	14 235 852,46	27 955,00
Osakkeet ja osuudet	13 993 404,46	27 955,00
Muut lainasaamiset	190 000,00	
Muut saamiset	52 448,00	
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	92 345,69	0,00
Muut toimeksiantojen varat	92 345,69	
VAIHTUVAT VASTAAVAT	235 209 478,63	71 405 287,29
Vaihto-omaisuus	7 162 891,93	0,00
Aineet ja tarvikkeet	7 162 891,93	
Saamiset	88 948 448,19	2 974 192,19
Pitkäaikaiset saamiset	113 029,26	0,00
Lainasaamiset	113 029,26	
Lyhytaikaiset saamiset	88 835 418,93	2 974 192,19
Myyntisaamiset	17 152 209,80	
Lainasaamiset	2 764,71	
Muut saamiset	32 690 376,30	2 596 915,55
Siirtosaamiset	38 990 068,12	377 276,64
Rahoitusarvopaperit	104 000 000,00	0,00
Muut arvopaperit	104 000 000,00	
Rahat ja pankkisaamiset	35 098 138,51	68 431 095,10
VASTAAVAA YHTEENSÄ	470 141 382,07	71 433 242,29

Vastattavaa	2023	2022
OMA PÄÄOMA	15 230 152,72	-467 869,08
Peruspääoma	59 833 930,63	
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	985 484,84	0,00
Tilikauden yli-/alijäämä	-45 589 262,75	-467 869,08
PAKOLLISET VARAUKSET	13 021 941,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	13 021 941,00	
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 562 064,86	0,00
Valtion toimeksiannot	1 645 600,90	
Muut toimeksiant. pääomat	916 463,96	
VIERAS PÄÄOMA	439 327 223,49	71 901 111,37
Pitkäaikainen	241 603 506,00	0,00
Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	241 603 506,00	
Lyhytaikainen	197 723 717,49	71 901 111,37
Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	12 142 664,00	
Ostovelat	64 395 511,58	428 994,43
Muut velat	8 483 286,24	86 897,59
Siirtovelat	112 702 255,67	71 385 219,35
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	470 141 382,07	71 433 242,29

4.4 Konsernituloslaskelma

Konsernituloslaskelma	1.1.2023 - 31.12.2023	
Toimintatuotot		
Myyntituotot	36 659 164,53	
Maksutuotot	71 859 709,55	
Tuet ja avustukset	19 760 666,95	
Muut toimintatuotot	15 338 960,94	143 618 501,97
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-358 424 466,59	
Eläkekulut	-75 636 835,49	
Muut henkilösivukulut	-12 648 668,22	
Palvelujen ostot	-443 427 088,94	
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-72 802 777,88	
Avustukset	-9 779 553,90	
Muut toimintakulut	-58 542 920,65	-1 031 262 311,67
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	14 406,34	14 406,34
TOIMINTAKATE		-887 629 403,36
Valtion rahoitus	861 672 835,00	861 672 835,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	4 714 653,96	
Muut rahoitustuotot	1 607 402,19	
Korkokulut	-3 929 225,97	
Muut rahoituskulut	-1 151 808,22	1 241 021,96
VUOSIKATE		-24 715 546,40
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 902 084,80	
Omistuksen eliminointierot	0,00	
Arvonalentumiset	-1 061 225,34	-20 963 310,14
Satunnaiset erät		
Satunnaiset tuotot	200 930,43	200 930,43
TILIKAUDEN TULOS		-45 477 926,11
Tilinpäätössiirrot		
Tuloverot		
Tilikauden verot	-11 542,40	
Laskennalliset verot	-7 389,81	-18 932,21
Vähemmistöosuus		
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-16 753,99	-16 753,99
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ		-45 513 612,31

4.5 Konsernin rahoituslaskelma

Konsernin rahoituslaskelma	1.1.2023 - 31.12.2023	
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-24 715 546,40	
Satunnaiset erät	200 930,43	
Tilikauden verot	-11 542,40	
Tulorahoituksen korjaukset	-19 793 002,95	-44 319 161,32
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-59 169 414,23	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	13 709,68	-59 155 704,55
TOIMINNAN JA INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		-103 474 865,87
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys +	141 000 000,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys -	-7 602 709,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos +/-	0,00	133 397 291,00
Oman pääoman muutokset	-1 603 992,62	-1 603 992,62
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset +/-	-121 427,52	
Vaihto-omaisuuden muutos +/-	959 858,80	
Saamisten muutos +/-	2 976 160,94	
Korottomien velkojen muutos +/-	-27 746 957,80	-23 932 365,58
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		107 860 932,80
RAHAVAROJEN MUUTOS +/-		4 386 066,93
Rahavarat 31.12.	139 574 168,94	
Rahavarat 1.1	135 188 102,01	4 386 066,93

4.6 Konsernitase

Vastaavaa	2023
PYSYVÄT VASTAAVAT	235 874 433,15
Aineettomat hyödykkeet	3 327 484,11
Aineettomat oikeudet	832 129,21
Muut pitkävaikutteiset menot	2 495 354,90
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	0,00
Aineelliset hyödykkeet	219 814 661,47
Maa- ja vesialueet	1 895 430,24
Rakennukset	164 735 555,71
Kiinteät rakenteet ja laitteet	171 813,92
Koneet ja kalusto	27 691 223,63
Muut aineelliset hyödykkeet	2 662 656,00
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	22 657 981,97
Sijoitukset	12 732 287,57
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	744 279,14
Osakkeet ja osuudet	11 743 373,98
Muut lainasaamiset	190 000,00
Muut saamiset	54 634,45
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	92 345,69
Muut toimeksiantojen varat	92 345,69
VAIHTUVAT VASTAAVAT	236 018 984,91
Vaihto-omaisuus	7 162 891,93
Aineet ja tarvikkeet	7 162 891,93
Saamiset	89 281 924,04
Pitkäaikaiset saamiset	113 838,73
Lainasaamiset	113 029,26
Siirtosaamiset	809,47
Lyhytaikaiset saamiset	89 168 085,31
Myyntisaamiset	17 434 531,77
Lainasaamiset	2 764,71
Muut saamiset	32 739 968,70
Siirtosaamiset	38 990 820,13
Rahoitusarvopaperit	104 000 000,00
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	104 000 000,00
Rahat ja pankkisaamiset	35 574 168,94
VASTAAVAA YHTEENSÄ	471 985 763,75

Vastattavaa	2023
OMA PÄÄOMA	15 937 615,33
Peruspääoma	59 833 930,63
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	1 617 297,01
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-45 513 612,31
VÄHEMMISTÖOSUUDET	609 990,26
PAKOLLISET VARAUKSET	13 021 941,00
Muut pakolliset varaukset	13 021 941,00
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 562 064,86
Valtion toimeksiannot	1 645 600,90
Muut toimeksiantojen pääomat	916 463,96
VIERAS PÄÄOMA	439 854 152,30
Pitkäaikainen	241 603 506,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	241 603 506,00
Lyhytaikainen	198 250 646,30
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	12 142 664,00
Ostovelat	64 379 114,57
Liittymismaksut ja muut velat	8 611 142,09
Siirtovelat	113 059 334,86
Laskennalliset verovelat	58 390,78
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	471 985 763,75

5. Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 1

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Vaihto-omaisuuden arvostus

Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen FIFO-periaatteen mukaisesti hankintamenoa tai sitä alemman hankintamenoa tai todennäköisen luovutushinnan määräänsä.

Vaihto-omaisuudessa olevan lääkevaraston arvo on merkitty taseeseen eräkohtaisen hankintamenoperiaatteen mukaisesti.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa ja pitäen hyvinvointialueen lainasalkun suojausasetta tavoitetasolla. Sopimuksilla suojataan lainasalkkua ja niillä on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.

Aikaisempien tilikausien virheiden oikaisu

Oman pääoman erään Edellisten tilikausien yli-/alijäämä on kirjattu oikaisu 40 748,02 euroa liittyen hyvinvointialueeseen sulautuneen Liikelaitos Verson vuoden 2022 kuntaosuuksien palautukseen. Lisäksi on palautettu 529 127,48 euron suuruinen arvonlisäveron oikaisu jäsenkunnille sekä 5 598,60 euroa valtionapua.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuosi 2023 on hyvinvointialueen ensimmäinen varsinainen toimintavuosi, jolloin vuoden 2022 tiedot eivät ole vertailukelpoisia.

Konsernitilinpäätöksen laatimista ja esittämistapaa koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Päijät-Hämeen hyvinvointialueen konsernitilinpäätös on laadittu noudattaen Kirjanpitolautakunnan kunta- ja hyvinvointialuejaoston antamaa yleisohjetta hyvinvointialueen konsernitilinpäätöksen laatimisesta.

Hyvinvointialueen tilinpäätös sisältää konsernin tuloslaskelman, taseen sekä rahoituslaskelman sekä edellä mainittuihin laskelmiin liittyvät tunnusluvut.

Vuoden 2023 aikana konsernirakenteeseen ei ole tullut muutoksia.

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tytäryhteisö Päijät-Hämeen Tekstiilihuolto Oy. Osakkuusyhteisöinä konserniin on yhdistelty Lahden Sairaalaparkki Oy, Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy, Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy sekä Harjun terveys Oy.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty.

Pysyviin vastaaviin sisältyviä sisäisiä katteita ei ollut tilikaudella 2023.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Hyvinvointialueen ja sen tytäryhteisön keskinäinen omistus on eliminoitu. Omistuksen eliminoinnissa syntynyt ero on kirjattu kokonaisuudessaan edellisten tilikausien ylijäämään.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu tilikauden ylijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Tytäryhteisö sekä osakkuusyhteisöt tekevät omassa kirjanpidossaan suunnitelman mukaiset poistot, joten poisto-oikaisujen laativiselle ei ole ollut tarvetta.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Osakkuusyhteisöjen tilinpäätöstietoja ei ole muutettu Päijät-Hämeen hyvinvointialueen tilinpäätösperiaatteiden mukaiseksi niiden epäolennaisuuden vuoksi.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Vuosi 2023 on hyvinvointialueen ensimmäinen varsinainen toimintavuosi, jolloin vuoden 2022 tiedot eivät ole vertailukelpoisia. Hyvinvointialue ei ole laatinut konsernitilinpäätöstä vuonna 2022.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain *)	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Sosiaali- ja terveyspalvelut	120 288 503		120 288 503	
Pelastustoimi	392 904		392 904	
Yleishallinto ja muut palvelut	22 937 094		20 718 223	6 406 311
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	143 618 502		141 399 631	6 406 311

*) Toimintatuottojen erittely esitetään ulkoisista eristä

Liitetieto 7

	2023	2022
Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien rahoitus	839 786 343	
Pelastustoimen tehtävien rahoitus	21 886 492	
Lisärahoitus	0	
VALTION RAHOITUS YHTEENSÄ	861 672 835	0

Liitetieto 8

Palvelujen ostojen erittely	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	202 431 511	
Muiden palvelujen ostot	243 008 328	6 871 290
HYVINVOINTIALUEEN PALVELUJEN OSTOT YHTEENSÄ	445 439 839	6 871 290

Liitetieto 9

Valtuustoryhmille annetut tuet	2023	2022
Hämeen Kokoomus ry	18 412	68 434
Hämeen sosialidemokraatit ry	26 258	64 855
Keskustan Päijät-Hämeen piiri ry	7 470	43 377
Suomen kristillisdemokraattien Hämeen piiri ry	3 000	5 000
Hämeen vasemmistoliitto ry	10 435	14 739
Hämeen vihreät ry	9 519	14 739
Liike Nyt Hämeen piiri ry	1 335	7 580
Hämeen sitoutumattomat ry	7 043	0
VALTUUSTORYHMILLE ANNETUT TUET YHTEENSÄ	83 472	218 724

Liitetieto 10

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Poistonalaisten hyödykkeiden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenosta arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Hyvinvointialueen poistosuunnitelama on hyväksytty aluevaltuustossa 12.9.2022 § 49 ja täydennetty aluevaltuustossa 13.2.2023 § 1

	Poistomenetelmä	Poistoaika
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	Tasapoisto	5 vuotta
Tietokoneohjelmistot	1 Tasapoisto	3 vuotta
Muut pitkävaikutteiset menot	2 Tasapoisto	2 vuotta
Aineelliset hyödykkeet		
Rakennukset ja rakennelmat		
Hallinto- ja laitosrakennukset	3 Tasapoisto	25 vuotta
Hallinto- ja laitosrakennukset	10 Tasapoisto	3-5 vuotta
Vapaa-ajan rakennukset	3 Tasapoisto	20 vuotta
Tilasaneraukset	4 Tasapoisto	5 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Pysäköintialueet	Tasapoisto	15 vuotta
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	Tasapoisto	10 vuotta
Verkostot (ilmanvaihto, tietoliikenne yms.)	Tasapoisto	10 vuotta
Rakennusten tekniset laitteet	5 Tasapoisto	20 vuotta
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet	Tasapoisto	5 vuotta
Liikkuvat työkoneet	Tasapoisto	5 vuotta
Sairaala- ja terveydenhuolto laitteet, lyhytikäiset	Tasapoisto	5 vuotta
Sairaala- ja terveydenhuolto laitteet, pitkäikäiset	6 Tasapoisto	8 vuotta
Tietokonelaitteet	7 Tasapoisto	3 vuotta
Viestintälaitteet	8 Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet	9 Tasapoisto	3 vuotta
Muut laitteet ja kalusteet, pitkäikäiset	9 Tasapoisto	5 vuotta
Raskas ajoneuvokalusto	Tasapoisto	10 vuotta

- 1 Tietokoneohjelmistojen osalta poistoaika heijastaa ohjelmistojen taloudellista pitoaikaa varovaisuuden periaate huomioiden.
- 2 Esimerkiksi osakehuoneistojen perusparantamismenot.
- 3 Sovelletaan rakennusrungon hankintamenon poistamiseen uudisrakennusten ja sellaisten peruskorjattavien toiminnallisten kokonaisuuksien osalta, joiden peruskorjausaste on 80% tai yli.
- 4 Sovelletaan rakennusten saneerauskohteille, jotka eivät ole peruskorjauksen taseisia, mutta jotka parantavat tilan toiminnallisuutta ja jatkavat tilan käyttöikä.
- 5 Rakennusrungon hankintamenoon sisällytettävät rakennusten tekniset laitteet, kuten hissit, ilmanvaihto-, lämmitys- ja jäähdytyslaitteistot ja keskusantennit.
- 6 Vain ne laitteet, joiden taloudellinen pitoaika varovaisuuden periaate huomioiden on 8 vuotta. Esim. magneettikuvauslaitteis-to, tietokoneomografiaalaitteisto, suoradigitaalinen rtg-tutkimuslaite.
- 7 Palvelimet, tietoverkkolaitteet, reitittimet, tietokoneiden yhteydessä hankitut ohjelmistot, jos ylittävät aktivointirajan.
- 8 Televiestintä-, audio-, video- ja muut ICT-laitteet. Teleliikenneverkot mukaan lukien kaapeloinnit. Murto- ja palohälytysjärjestelmät.
- 9 Muut laitteet ja kalusteet, esimerkiksi konttorikalusteet, ravintokeskuksen laitteet. 5 vuoden poistoaika pääasiallisesti vain ravintokeskuksen laitteille.
- 10 Poistoaika Hartolan (4 vuotta), Hämeenkosken (4 vuotta), Iitin (3 vuotta), Kärkölän (5 vuotta) ja Padasjoen (3 vuotta) paloasemille.

Liitetieto 11

Pakollisten varausten muutokset	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	12 738 490		12 738 490	
Lisäykset tilikaudella	933 331		933 331	
Vähennykset tilikaudella	-649 880		-649 880	
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	13 021 941		13 021 941	
Palkkaharmonisaatio 1.1.	20 000 000		20 000 000	
Lisäykset tilikaudella	0		0	
Vähennykset tilikaudella	-20 000 000		-20 000 000	
Palkkaharmonisaatio 31.12.	0		0	
PAKOLLISTEN VARAUSTEN MUUTOKSET YHTEENSÄ	13 021 941	0	13 021 941	0

Liitetieto 12

Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset tuotot				
Vaalijalan purkamisen saaminen	200 930		200 930	
SATUNNAISET TUOTOT YHTEENSÄ	200 930	0	200 930	0
Satunnaiset kulut				
SATUNNAISET KULUT YHTEENSÄ	0	0	0	0

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Muut luovutusvoitot	13 710		13 710	
LUOVUTUSVOITOT YHTEENSÄ	13 710	0	13 710	0
Muut toimintakulut				
Una Oy osakkeiden luovutus	152 593		152 593	
LUOVUTUSTAPPIOT YHTEENSÄ	152 593	0	152 593	0

Liitetieto 13

Osinkotuottojen erittely	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	1 387 304	
YHTEENSÄ	1 387 304	0

Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 16

Pysyvät vastaavat

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet						
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hyödykkeet	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hyödykkeet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 106 330	277 979	0	1 384 309	1 031 666	141 507 588	207 585	31 575 528	93 637	7 058 657	181 474 662
Lisäykset tilikauden aikana	142 872	2 310 844	0	2 453 716	837 924	32 998 875	0	3 969 634	0	18 029 473	55 835 906
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Siirrot erien välillä	15 000	41 800	0	56 800	0	877 489	0	1 495 859	0	-2 430 148	-56 800
Yritysmyyntien kertyneet poistot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden poisto	-476 846	-161 121	0	-637 968	0	-10 203 708	-37 330	-8 604 657	0	0	-18 845 695
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	-1 060 637	0	-589	0	0	-1 061 225
Poistamaton hankintameno 31.12.	787 355	2 469 502	0	3 256 857	1 869 590	164 119 608	170 256	28 435 775	93 637	22 657 982	217 346 848
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	787 355	2 469 502	0	3 256 857	1 869 590	164 119 608	170 256	28 435 775	93 637	22 657 982	217 346 848
Olennaiset lisäpoistot						-1 060 637					-1 060 637

Pysyvien vastaavien sijoitukset	Osakkeet ja osuudet						Yhteensä	Kaikki yhteensä
	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyhteisyyhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut lainasaamiset	Muut saamiset		
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 525 272	536 620	11 610 664	13 672 556	190 000	52 448	13 915 004	196 773 975
Lisäykset tilikauden aikana	7 226	193 253	272 963	473 441	0	0	473 441	58 763 064
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	-152 593	-152 593	0	0	-152 593	-152 593
Siirrot erien välillä	4 262	0	-4 262	0	0	0	0	0
Yritysmyyntien kertyneet poistot	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden poisto	0	0	0	0	0	0	0	-19 483 663
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0	0	-1 061 225
Poistamaton hankintameno 31.12.	1 536 759	729 873	11 726 773	13 993 404	190 000	52 448	14 235 852	234 839 558
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 536 759	729 873	11 726 773	13 993 404	190 000	52 448	14 235 852	234 839 558
Olenneiset lisäpoistot								-1 060 637

Pysyvät vastaavat / Konserni

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet	Aineettomat hyödykkeet				Aineelliset hyödykkeet						
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hyödykkeet	Yhteensä	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesken-eräiset hyödykkeet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	1 161 556	312 957	0	1 474 513	1 057 506	142 146 879	212 098	33 354 705	93 637	7 058 657	183 923 482
Lisäykset tilikauden aikana	155 193	2 310 844	0	2 466 037	837 924	32 998 875	0	4 375 151	0	18 029 473	56 241 424
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Siirrot erien välillä	15 000	41 800	0	56 800	0	877 489	0	1 495 859	0	-2 430 148	-56 800
Yritysmyyntien kertyneet poistot	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden poisto	-499 620	-170 246	0	-669 866	0	-10 227 051	-40 284	-8 964 884	0	0	-19 232 219
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	-1 060 637	0	-589	0	0	-1 061 225
Poistamaton hankintameno 31.12.	832 129	2 495 355	0	3 327 484	1 895 430	164 735 556	171 814	30 260 242	93 637	22 657 982	219 814 661
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	832 129	2 495 355	0	3 327 484	1 895 430	164 735 556	171 814	30 260 242	93 637	22 657 982	219 814 661
Olennot lisäpoistot						-1 060 637					-1 060 637

Pysyvien vastaavien sijoitukset	Osakkeet ja osuudet						
	Osakkeet omistusyhteisö-	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut lainasaamiset	Muut saamiset	Yhteensä	Kaikki yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	536 620	11 627 266	12 163 886	190 000	54 634	12 408 520	197 806 515
Lisäykset tilikauden aikana	193 253	272 963	466 216	0	0	466 216	59 173 676
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0	0	0	0	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	-152 593	-152 593	0	0	-152 593	-152 593
Siirrot erien välillä	0	-4 262	-4 262	0	0	-4 262	-4 262
Yritysmyyntien kertyneet poistot	0	0	0	0	0	0	0
Tilikauden poisto	0	0	0	0	0	0	-19 902 085
Osuus osakkuusyhteisön voitosta/tappiosta	14 406		14 406			14 406	14 406
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0	0	0	0	0	0	-1 061 225
Poistamaton hankintameno 31.12.	744 279	11 743 374	12 487 653	190 000	54 634	12 732 287	235 874 433
Arvonkorotukset	0	0	0	0	0	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	744 279	11 743 374	12 487 653	190 000	54 634	12 732 287	235 874 433
Olennot lisäpoistot							-1 060 637

Liitetieto 16

Maa- ja vesialueet erittely	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet	1 057 506		1 031 666	
Kiinteistöjen liittymismaksut	523 502		521 783	
Muut maa- ja vesialueet	1 371 928		1 347 807	
MAA- JA VESIALUEET YHTEENSÄ	1 895 430		1 869 590	

Liitetieto 17-20

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt

Nimi	Yhtiön virallinen tunnus	Hyvinvointialueen omistusosuus	Konsernin omistusosuus	Kuntakonsernin osuus (1000 €)		
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
Päijät-Hämeen Tekstiilihuolto Oy	0213162-9	78,52 %	78,52 %	2 045	593	38
Osakkuusyhteisöt						
Lahden SairaalaParkki Oy	2417816-1	38,00 %	38,00 %	268	1 820	57
Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy	2828893-1	42,89 %	42,89 %	314	1 943	75
Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy	2828895-8	35,34 %	35,34 %	351	780	40
Harjun Terveys	3161392-6	49,00 %	49,00 %	-147	3 526	-157
Päijät-Hämeen Hyvinvointialue	3221309-4		100,00 %	15 230	426 254	-45 589
			YHTEENSÄ	18 061	434 917	-45 537

Liitetieto 21

Saamiset tytäryhteisöiltä, osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä

Saamisten erittely	Konserni				Hyvinvointialue			
	2023		2022		2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhyt-aikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhyt-aikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhyt-aikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhyt-aikaiset
Myyntisaamiset	0	17 434 532			0	17 152 210		
Lainasaamiset	113 029	2 765			113 029	2 765		
Muut saamiset	0	32 739 969			0	19 617 076		
Siirtosaamiset	809	38 990 820			0	38 990 068		
SAAMISET YHTEENSÄ	113 839	89 168 085	0	0	113 029	75 762 119	0	0

Saamiset tytäryhteisöiltä, osakkuus- sekä muilta omistusyhteisöiltä - konsernissa sisäiset eliminoituvat

Saamisten erittely	Konserni				Hyvinvointialue			
	2023		2022		2023		2022	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä								
Myyntisaamiset	0	0	0	0	0	0	0	0
Lainasaamiset	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut saamiset	0	0	0	0	0	0	0	0
Siirtosaamiset	0	0	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	0	0	0	0	0	0	0	0
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistus- yhteisöiltä								
Myyntisaamiset	0	0	0	0	0	528 452	0	0
Lainasaamiset	0	0	0	0	0	0	0	0
Muut saamiset	0	0	0	0	0	35 879	0	0
Siirtosaamiset	0	0	0	0	0	282 373	0	0
Yhteensä					0	846 704	0	0
SAAMISET YHTEENSÄ	0	0	0	0	0	846 704	0	0

Liitetieto 22

Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Ennakkomenot	0		0	
Tulojäämät				
PH Hyky/palautus	0			364 776
Eteva, arvioitu jako-osuus	1 162 240		1 162 240	
Harjun terveyden myyntijaksotus	285 016		285 016	
Kelan korvaus työterveydenhuollosta	1 351 886		1 351 886	
TVR-koulutuskorvaus	293 175		293 175	
Potilasvakuutus	340 848		340 848	
Vaalijalan saaminen	200 930		200 930	
HUS hyvityslaskut	467 009		467 009	
Hankejaksotukset	11 453 506		11 453 506	
Palkkaharmonisaatio	21 659 320		21 659 320	
Muut siirtosaamiset	1 776 890		1 776 138	12 500
Muut siirtosaamiset yhteensä	38 990 820		38 990 068	377 277
LYHYTAIKAISET SIIRTOSAAMISET YHTEENSÄ	38 990 820	0	38 990 068	377 277

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 23

Oman pääoman erittely	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	60 816 016		60 816 016	
Peruspääoma 31.12.	59 833 931		59 833 931	
Edellisten tilikausien ylijäämä 1.1.	2 233 656		1 560 959	55 079
Edellisen tilikauden ylijäämä	0		0	
Edellisiin tilikausiin kohdistuvat korjaukset*	-616 359		-575 474	-55 079
Valtionavun takaisinperintä	-6		-6	
ALV-palautus jäsenkunnille	-529		-529	
Kuntaosuuksien palautus jäsenkunnille	-41		-41	
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	1 617 297		985 485	0
Tilikauden ali-/ylijäämä	-45 513 612		-45 589 263	-467 869
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	15 937 615	0	15 230 153	-467 869

*Edellisiin tilikausiin kohdistuvat korjaukset ovat:

- Valtionavun takaisinperintä 5 598,60 euroa
- Hyvinvointikuntayhtymän arvonlisäveron oikaisun palautus jäsenkunnille 529 127,48 euroa
- Liikelaitos Verson kuntaosuuksien palautus jäsenkunnille 40 748,02 euroa.

Liitetieto 25

Pitkäaikaiset velat	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	158 182 850		158 182 850	
PITKÄAIKAISET VELAT YHTEENSÄ	158 182 850	0	158 182 850	0

- velat ja velkojen osat, jotka erääntyvät viiden vuoden kuluttua

Liitetieto 27

Pakolliset varaukset	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksuvastuu	13 021 941		13 021 941	
MUUT PAKOLLISET VARAUKSET YHTEENSÄ	13 021 941	0	13 021 941	0

Liitetieto 28

Siirtovelat tytäryhteisöille, osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille – konsernissa sisäiset eliminoituvat

Velkojen erittely	Konserni				Hyvinvointialue			
	2023		2022		2023		2022	
	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset	Pitkä- aikaiset	Lyhyt- aikaiset
Velat tytäryhteisöille								
Saadut ennakot	0	0	0	0				
Ostovelat	0	0	0	0	0	287 167		
Muut velat	0	0	0	0	0	0		
Siirtovelat	0	0	0	0	0	0		
Yhteensä	0	0	0	0	0	287 167		
Velat osakkuus- sekä muilta omistus- yhteisöille								
Saadut ennakot	0	0	0	0	0	0		
Ostovelat	0	2 187 248	0	0	0	2 546 604		
Muut velat	0	0	0	0	0	0		
Siirtovelat	0	0	0	0	0	-83 908		
Yhteensä		2 187 248	0	0	0	2 462 696		
VELAT YHTEENSÄ	0	2 187 248	0	0	0	2 749 863		

Liitetieto 29

Sekkilimiitti	2023	2022
Luotollisen sekkitilin sekkilimiitti 31.12.	20 000 000	
- siitä käyttämättä oleva määrä	20 000 000	0

Liitetieto 30

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	58 362 173		58 362 173	112 075
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	6 715 999		6 368 330	15 652
Potilasvakuutus	649 880		649 880	
Potilasvakuutus tasausmaksu	972 445		972 445	
Korkojaksotukset	1 728 471		1 728 471	
Kiinteistövero 2023 / Verovelat	1 147 313		1 137 903	
Palkkaharmonisaatio	28 780 535		28 780 535	
Muut menojäämät	1 629 220		1 629 220	2 362 456
Vakiinnuttamisrahan ennakko	13 073 300		13 073 300	
Valt. apu 2023 kuuluva osuus	0		0	68 895 036
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	113 059 336		112 702 256	71 385 219
SIIRTOVELAT YHTEENSÄ	113 059 336	0	112 702 256	71 385 219

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liitetieto 35

Vuokravastuut	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Toimitilojen vuokravastuut	340 251 770		340 251 770	
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	11 063 833		11 063 833	
VUOKRAVASTUUT YHTEENSÄ	351 315 603	0	351 315 603	0
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	45 269 846		45 269 846	

Leasingvuokrasopimuksiin ei sisälly olennaisia irtisanomis- ja lunastusehdon mukaisia vastuita.

Liitetieto 38

Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Perusterveydenhuollon vastaanottopalvelut	436 112 422		436 112 422	12 930 380
Logistinen ratkaisu	3 662 748		3 662 748	15 415 461
Perustietotekniikka	10 000 000		10 000 000	
Ateriapalvelut	31 966 848		31 966 848	
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset	481 742 018	0	481 742 018	28 345 841
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	78 262 996	0	78 262 996	5 421 540

Potilasvakuutusmaksuihin liittyvä velka Potilovahinkokeskukselle vakuutuskausilta 1987–2018 on yhteensä 13 671 816 euroa.

Koronvaihtosopimus 1 / 26449494 Osuuspankki**Konserni 2023 Hyvinvointialue 2023**

Koronvaihtosopimus on tehty lainasalkun korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Yksittäisen lainan ja koronvaihtosopimuksen pääoma, eräpäivä sekä koronmaksupäivät vastaavat toisiaan olennaisilta osin. Johdannaissopimus suojaa pääasiassa 71,0 miljoonan euron suuruista lainaa, jonka vaihtuvan koron maksupäivät vastaavat johdannaissopimuksen maksupäiviä. Koronvaihtosopimus alkaa 12.12.2023 ja erääntyy 12.12.2035.

Korkoa maksetaan	Kiinteä korko 1,005 %
Korkoa saadaan	6kk euribor (sis.mahd.marginaalin)

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	80 000 000	80 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	11 089 794	11 089 794

Tasalyhenteinen, kustomoitu

Koronvaihtosopimus 2 / PAIJATHAM1 Osuuspankki

Koronvaihtosopimus on tehty nykyisen ja taloussuunnitelmassa olevan lainasalkun korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainasalkun ja koronvaihtosopimuksen pääomat, eräpäivät sekä koronmaksupäivät eivät täysin vastaa toisiaan. Sopimus alkaa 12.12.2035 ja erääntyy 12.12.2044.

Korkoa maksetaan	Kiinteä korko 2,370 %
Korkoa saadaan	6kk euribor (sis.mahd.marginaalin)

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	33 000 000	33 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-390 820	-390 820

Tasalyhenteinen, kustomoitu

Koronvaihtosopimus 3 / PHHYKY2 Osuuspankki

Koronvaihtosopimus on tehty nykyisen lainasalkun korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksella muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Lainasalkun ja koronvaihtosopimuksen pääomat, eräpäivät sekä koronmaksupäivät eivät täysin vastaa toisiaan. Sopimus alkaa 23.6.2023 ja erääntyy 7.12.2035.

Korkoa maksetaan	Kiinteä korko 2,830 %
Korkoa saadaan	6kk euribor (sis.mahd.marginaalin)

Lainan pääomaa vastaava nimellisarvo	16 200 000	16 200 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)	-338 841	-338 841

Tasalyhenteinen

Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

Liitetieto 39

Henkilöstön lukumäärä 31.12.	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
Vakinaiset				
Aluehallituksen toimiala	84		84	
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	2 222		2 222	
Perhe- ja sosiaalipalvelut	1 639		1 639	
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	1 913		1 913	
Pelastustoimen palvelut	244		244	
Tukipalvelut	494		494	
P-H Tekstiilihuolto Oy	51		0	
VAKINAISET YHTEENSÄ	6 647	0	6 596	3
Määräaikaiset yhteensä				
Aluehallituksen toimiala	8		8	
Ikääntyneiden palvelut ja kuntoutus	490		490	
Perhe- ja sosiaalipalvelut	364		364	
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	436		436	
Pelastustoimen palvelut	27		27	
Tukipalvelut	100		100	
P-H Tekstiilihuolto Oy	0		0	
MÄÄRÄAIKAISET YHTEENSÄ	1 425		1 425	11
HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ YHTEENSÄ	8 072	0	8 021	14

Liitetieto 40

Henkilöstökulut	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023		2023	
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	446 709 970		444 590 858	1 463 315
Henkilöstökuluja aktivoitu aineettomiin ja aineellisiin hyödykkeisiin	486 439		486 439	
HENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ	447 196 409	0	445 077 297	1 463 315

Liitetieto 41

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut	2023	2022
Kokoomus Häme	21 502	25 568
Keskusta	10 427	17 864
SDP Häme	22 241	30 990
Perussuomalaiset Lahti	4 664	3 642
Vihreät Häme	4 148	5 354
Suomen Kristillisdemokraattien Hämeen piiri ry	3 533	3 228
Vasemmistoliitto Häme	2 385	2 733
Vasemmistoliitto	1 158	905
Perussuomalaiset Häme	1 405	4 836
Liike Nyt Lahti	1 020	1 533
Hämeen sitoutumattomat	510	535
HENKILÖSTÖKULUT YHTEENSÄ	72 992	97 187

Liitetieto 42

Tilintarkastajan palkkiot	Konserni		Hyvinvointialue	
	2023	2022	2023	2022
KPMG Oy Ab				
Tilintarkastuspalkkiot (lakisääteinen tarkastus)	48 662		48 662	7 500
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät	24 981		24 981	26 780
Tarkastuslautakunnan avustaminen	19 232		19 232	10 347
Muut palkkiot	71 454		71 454	
PALKKIOT YHTEENSÄ	164 329	0	164 329	44 627

Liitetieto 43

Hyvinvointialue on antanut osakkuusyhteisölleen Lahden Sairaalaparkki Oy:lle osakslainaa 190 tuhatta euroa, josta on 31.12.2023 avoimena 190 tuhatta euroa. Lainasta peritään korkoa. Osakslainasopimuksen mukaa velan pääoma saadaan palauttaa ja korkoa maksaa vain siltä osin, kun yhtiön vapaan oman pääoman ja kaikkien pääomalainojen määrä maksuhetkellä ylittää yhtiön viimeksi päättyneeltä tilikaudelta vahvistettavan tai sitä uudemman tilinpäätökseen sisältyvän taseen mukaisen tappion määrän.

Hyvinvointialueen arvion mukaan lainaan ei sisälly merkittävää taloudellista riskiä.

Aluevaltuusto valitsi 27.6.2022 hyvinvointialuejohtajan, jonka kanssa on solmittu hyvinvointialuelain mu-

kainen johtajasopimus, jossa on sovittu 3–6 kuukauden palkkaa vastaavasta erokorvauksesta.

Konsernin lähipiirin tai intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

Konsernin lähipiiriin kuuluvia henkilöitä ja toimijoita ovat:

- Lahden Sairaalaparkki Oy
- Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy
- Päijät-Hämeen Laitoshuoltopalvelut Oy
- Harjun terveys Oy
- Hyvinvointialuejohtaja, toimialajohtajat, aluehallituksen jäsenet sekä aluevaltuustonvaltuuston ja lautakuntien puheenjohtajat.

6. Eriytetyt laskelmat

Eriytetyt laskelmat

Eriytetyssä tuloslaskelmassa on esitetty kilpailulain 30 d §:n edellyttämä tuloslaskelma kunnan taloudellisesta toiminnasta, joka tapahtuu kilpailutilanteessa markkinoilla. Tuloslaskelma on kooste eriyttämismääräysten piiriin tunnistetusta myynnistä ja niihin liittyvistä kustannuksista. Hyvinvointialueen kaikki toiminta on lähtökohtaisesti olemassa yhtymän omaa palvelutuotantoa varten ja vain pieni osa palveluista on ns. eriytettävää ulosmyyntiä. Eriyttämismääräysten piiriin on tunnistettu kuuluvaksi osa seuraavien yksiköiden myynnistä; asiakasjärjestelmät, keskusvarasto (valikoimanhallinta ja logistiikka), toimistopalvelut, välinehuolto sekä toimitilapalvelut.

Eriyttämisen pohjaksi on otettu kunkin toiminnon tuloslaskelma kustannuspaikkatasolla.

Toimintoon kohdistuvista kokonaiskustannuksista on tämän jälkeen selvitetty eriytettävää myyntiä vastaavat kustannukset. Ei-eriytettävään ja eriytettävään osuuteen kohdistuvien kustannusten jakamisessa on käytetty erilaisia menetelmiä:

- toimintakulut on laskettu eriytettävään myyntiin kohdistuvan työpanoksen palkkakustannusten suhteessa (sihteerityöpanos, välinehuollon työpanos)
- toimitilojen kustannukset on pääosin kohdistettu tilahallintajärjestelmästä saatujen neliöiden suhteessa ja osa tositetasolta aiheuttamisperiaatteen mukaisesti
- läpilaskutettavien palveluiden osalta huomioitu vastaava ostokustannus
- hoitotarvikemyynnin osalta on huomioitu ostohinta sekä arvioitu aiheutuneet työkuukustannukset

Kirjanpidossa eriyttämismääräysten alainen toiminta oikaistaan omalle laskentatunnisteelleen tilinpäätöksen yhteydessä. Tilikauden aikainen jatkuva kirjaaminen on mahdollista vain toimintatuottojen osalta. Toimintakulut joudutaan laskemaan erillislaskelmalla tilinpäätöksen yhteydessä.

Eriytetty tuloslaskelma	TP 2023
Toimintatuotot	
Myyntituotot	730 507,94
Maksutuotot	0,00
Tuet ja avustukset	0,00
Muut toimintatuotot	2 571 925,36
TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	3 302 433,30
Toimintakulut	
Henkilöstökulut	-251 790,37
Palvelujen ostot	-653 452,13
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-488 847,74
Avustukset	0,00
Muut toimintakulut	-724 607,21
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-2 118 697,45
TOIMINTAKATE	1 183 735,85
Rahoitustuotot ja -kulut	
Korkotuotot	0,00
Muut rahoitustuotot	0,00
Korkokulut	-11 696,35
Muut rahoituskulut	0,00
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT YHTEENSÄ	-11 696,35
VIISIKATE	1 172 039,50
Poistot ja arvonalentumiset	
Suunnitelman mukaiset poistot	-246 806,31
POISTOT JA ARVONALENTUMISET YHTEENSÄ	-246 806,31
TILIKAUDEN TULOS	925 233,19

7. Allekirjoitukset ja merkinnät

Hyvinvointialuelain 117 §:n mukaan hyvinvointialueen tilinpäätöksen allekirjoittavat hyvinvointialueen hallitus ja hyvinvointialuejohtaja.

Lahdessa 25. päivänä maaliskuuta 2024
Päijät-Hämeen hyvinvointialue
Aluehallitus

Petri Virolainen
Hyvinvointialuejohtaja

Kristina Hämäläinen
Aluehallituksen puheenjohtaja

Ilkka Viljanen

Sari Niinistö

Jetta Laakso

Ville Kirkonpelto

Kari Lempinen

Martti Talja

Riitta Lonka

Ville-Veikko Elomaa

Sonja Falk

Elisa Lientola

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta
tänään kertomuksen.

Lahdessa . . .2024

KPMG Oy
Tilintarkastusyhteisö

Jorma Nurkkala JHT, KHT
KPMG Oy Ab

8. Tilinpäätöstä varmentavat asiakirjat

Luettelo käytetyistä kirjanpitokirjoista

Pääkirjanpito

Päiväkirja
Pääkirja
Tilinpäätös

Osakirjanpidot

Kassanhallinta
Käyttöomaisuuskirjanpito
Myyntireskontra
Ostoreskontra
Palkkakirjanpito
Varastokirjanpito
Raindance kirjanpito

Myyntireskontra, ulkoinen järjestelmä

Effector – apuvälineet / kuntoutus
Atos – kuljetuspalvelut
Pandia – sosiaalinen luototus
Terveys Lifecare – potilasmaksut, terveys kunta,
avohoito, hoitopäivilaskutukset, hammashoito yms.
(erikoissairaanhoito, perusterveydenhuolto)
Codea – ensihoito
Haahtela – vuokralaskutus
Merlot – palotarkastukset

Tase-erittelyt

Tilinpäätös säilytetään sidottuna pysyvästi ja muut kirjanpitokirjat 10 vuotta tilikauden päättymisestä.

Luettelo kirjanpidosta ja aineistoista

TOSITELAJI	NUMEROSARJA	KIRJANPITOJÄRJESTELMIEN KESKINÄISET YHTEYDET	MITEN JA MISSÄ SÄILYTETÄÄN
Tilinpäätös		Tasekirja Tase-erittelyjen saldoselvitykset, Liitetietositteet, Tilikartta	Yrityksessä paperilla
Pääkirjanpito	Pää- ja Päiväkirjat	Pääkirjanpitoon kootaan yhteenveto esijärjestelmien tapahtumista	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
Käyttöomaisuus			
KOMTOS	34001	Käyttöomaisuusositteet	KOM osa Raindancejärjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon
KOMMUI	39001	Käyttöomaisuus muistiotositteet	KOM osa Raindancejärjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon
Pääkirjatiliositteet			
ALKUSA	1001	alkusaldot	Pääkirjatositteet viedään pääkirjanpitoon RG excel-siirtona
BUD	2001	talousarvio, esijärjestelmästä	Talousarvio viedään pääkirjanpitoon esijärjestelmästä
BUDL	3001	lisätalousarvio, esijärjestelmästä	Lisätalousarvio viedään pääkirjanpitoon esijärjestelmästä
MUIJAK	30001	Pääkirjatilikirjaus, jaksotus	
MUISIS	20001	Muistiot, sisäinen	
MUISPA	630001	Muistiot, palvelukeskus	Muistiotositteet viedään pääkirjanpitoon excel sisäänlukuna
MUISRD	15001	Muistiot, ulkoinen	Muistiotositteet viedään pääkirjanpitoon manuaalisesti
MUISTI	10001	Muistiotositteet	Muistiotositteet viedään pääkirjanpitoon RG siirtona
MUISTP	32001	Muistiotositteet, tilinpäätös	Muistiotositteet viedään pääkirjanpitoon manuaalisesti
Liittymät			
VARAST	70001	WebMarela	Tapahtumat siirretään liittymän kautta pääkirjanpitoon tapahtumakohtaisesti
APTEEK	71001	WebMarela	Tapahtumat siirretään liittymän kautta pääkirjanpitoon tapahtumakohtaisesti
MATKAT	50001	TEM Matkalaskuliittymä	
MRP01	1000001	Ennakkomaksut	
MRPMAK	8990001	MRP Ulosmaksut	
MRPMK	5410001	MRP Tileistä poisto	
ORPIP	8000001	ORP laskut P2P	
ORPPS	116001	PSOP laskut	
PALKAT	100001	Palkkatositteet Personec	Palkkakirjanpito ja siihen liittyvät erittelyt ja laskelmat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
SOSTYO	80001	Effica YPH-liittymä (sote)	
VYÖR	31001	Vyörytys	Muistiotositteet viedään pääkirjanpitoon excel sisäänlukuna
Myyntireskontra, paperiset ja verkkolaskut		Myyntireskontran tapahtumat ovat osa Raindance-järjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon	Tapahtumat säilytetään sähköisenä IR-arkistossa
MRP10	10000001	Laskulaji 10 laskut	
MRP27	27000001	Laskulaji 27 laskut	
MRP29	29000001	Laskulaji 29 laskut	
MRP32	32000001	TH Kuntalaskutus	
MRP35	35000001	Laskulaji 35 laskut	
MRP38	38000001	Ensihoito, Codea laskut	
MRP39	39000001	Laskulaji 39 laskut	
MRP40	40000001	Laskulaji 40 laskut	
MRP41	41000001	Laskulaji 41 laskut	
MRP42	42000001	Laskulaji 42 laskut	
MRP43	43000001	Laskulaji 43 laskut	
MRP44	44000001	Laskulaji 44 laskut	
MRP46	46000001	Laskulaji 46 laskut	
MRP47	47000001	Laskulaji 47 laskut	
MRP48	48000001	Palotarkastus	
MRP49	49000001	Laskulaji 49 laskut	
MRP50	50000001	Pandia -sos.luototus	
MRP98	98000001	Korkolaskut	
MRPK	5410001	Luottotappio	
MRPMAN	5110001	MRP Manuaalisuoritukset	
MRPVII	5210001	MRP Viitesuoritukset	
Tiliotteet			
ORPMAK	89900001	ORP Maksut	
PANKKI	101001	Pankkien tiliotteet	

Konsernitilinpäätöksen laadinnassa käytetyt tositarjat

Tositenumero	Nimi
10000	Erillistilinpäätös, yhtiön tuloslaskelma ja tase
20000	Sisäiset erät, yhtiön ilmoittamat sisäiset erät
30000	Konsolidointiviennit, erillistilinpäätös (vähemmistöosuudet)
110000	Erillistilinpäätöksen oikaisut, ulkoisten vientien oikaisut
120000	Erillistilinpäätöksen oikaisut, sisäisten erien oikaisut
32000	Vapaaehtoisten varausten purku, erillistilinpäätökset
60000	Sisäisen omistuksen eliminointi
80000	Pääomaosuusmenetelmän konsolidointiviennit